

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
W GMINIE ZAWIDÓW NA LATA 2014-2020

Zawidów, 2014

Wstęp.....	4
I. Założenia metodyczne	5
1.1. Tryb przygotowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Zawidów.....	5
1.2. Zgodność celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z celami różnych polskich i unijnych programów planistycznych.....	8
1.2.1. Strategiczne Wytyczne Wspólnoty	8
1.2.2. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.....	8
1.2.3. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia.....	9
1.2.4. Strategia Rozwoju Kraju	10
1.2.5. Narodowa Strategia Integracji Społecznej.....	11
1.2.6. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	12
1.2.7. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego na lata 2011-2020.....	13
1.2.8. Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na Lata 2014-2020.....	13
1.2.9. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	17
1.2.10. Strategia Rozwoju Miasta Zawidowa.....	18
1.3. Założenia, wartości i zasady stanowiące podstawę Strategii	19
II. Część diagnostyczna.....	20
2.1. Informacje wstępne o Gminie	20
2.2. Demografia – ważniejsze wskaźniki	23
2.2.1 Rolnictwo.....	26
2.2.2 Sytuacja i tendencje gospodarcze.....	27
2.2.3 Mieszkalnictwo i warunki mieszkaniowe.....	29
2.2.4 Edukacja.....	29
2.2.5 Kultura, sport, organizacje pozarządowe.....	30
2.3. Profil problemów społecznych w Gminie Zawidów	31
2.3.1. Sytuacja rodzin i dzieci.....	32
2.3.2 Bezrobocie.....	34
2.3.3 Bezdomność.....	41
2.3.4 Alkoholizm i narkomania.....	42
2.3.5 Ubóstwo.....	47
2.3.6 Sytuacja osób niepełnosprawnych.....	50
2.3.7 Długotrwała choroba.....	54
2.3.8 Patologie społeczne.....	56
2.3.9 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.....	60
2.3.10 Potrzeba ochrony macierzyństwa.....	63
2.3.11 Klęski żywiołowe, zdarzenia losowe.....	64
2.3.12 Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	66

2.3.13	Przeprowadzane badania wśród mieszkańców Gminy	67
2.3.14	Podsumowanie części diagnostycznej	75
2.4.	Zasoby Gminy i ich rola w realizowaniu zadań z zakresu pomocy społecznej	76
2.4.1.	Organizacje pozarządowe	79
2.4.2.	Organizacja służby zdrowia	79
2.4.3.	Oświata – usługi edukacyjne	80
2.5.	Wykaz instytucji współpracujących z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Zawidowie	81
2.6.	Analiza SWOT	82
III.	Część projekcyjna	85
3.1.	Wizja Gminy Zawidów	85
3.2.	Przegląd celów strategicznych	86
3.3.	Uzasadnienie wyboru celów strategicznych	86
3.4.	Cele operacyjne i kierunki działania	88
3.5.	Wdrażanie i monitorowanie Strategii	95
3.5.1	Struktura zarządzania Strategią	96
3.5.2	Finansowanie Strategii	97
3.5.3	Ewaluacja Strategii	98
	Spis tabel	99
	Spis rysunków	99

Wstęp

Zachodzące w ostatnim dwudziestoleciu intensywne zmiany, znacząco wpłynęły na stan i kształt Polski. Transformacja z systemu socjalistycznego na kapitalistyczny, była katalizatorem wielu zjawisk o podłożu społeczno-gospodarczym, w tym również tych o negatywnym charakterze.

Wywołane tymi zmianami problemy społeczne, stanowią wyzwanie dla administracji centralnej, jak również samorządowej.

Podejmowane dotąd wysiłki, wykorzystujące narzędzia polityki społecznej, mające na celu zwalczanie tych pejoratywnych zjawisk, okazały się być niewystarczające. Wykorzystywane dotychczas instrumenty polityki społecznej, w przeważającej części nakierowane były na zwalczanie skutków, nie zaś na działania profilaktyczne i prewencyjne, które znacząco mogłyby obniżyć skalę występujących problemów.

Nieskuteczne działania oraz źle zdefiniowane narzędzia, stały się bezpośrednią przyczyną systematycznie zwiększającej się liczby beneficjentów pomocy społecznej, a także powodowały powstanie wielu pejoratywnych zjawisk towarzyszących, w postaci między innymi: dziedziczenia biedy, niezaradności życiowej, a przede wszystkim postawy roszczeniowej wobec państwa, władz samorządowych, czy instytucji pomocowych.

Dlatego też tak istotne jest stworzenie i opracowanie kompleksowych programów, strategii oraz działań polityki społecznej, zarówno na poziomie centralnym, jak również lokalnym. Niniejsze dokumenty z jednej strony stanowią bazę do rzetelnej analizy prowadzonej aktualnie polityki społecznej, pozwalają na monitorowanie jej rezultatów, a w konsekwencji wprowadzanie działań zmierzających do polepszenia jakości życia całej społeczności lokalnej, zaś z drugiej są one obowiązkiem każdej gminy, który bezpośrednio wynika z Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz Ustawy z dnia 17 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Strategia to również jeden z najważniejszych dokumentów uprawniających do ubiegania się o środki finansowe z budżetu państwa oraz funduszy unijnych.

Należy mieć przy tym na uwadze, że to obszar bardzo istotny dla całej społeczności lokalnej, gdzie występujące problemy widać najostrzej i najwyraźniej.

Podjęcie skutecznych działań przeciwko postępującej marginalizacji i wykluczeniu określonych grup społecznych, jednostek, staje się jednym z najbardziej istotnych zadań gminy.

I. Założenia metodyczne

1.1. Tryb przygotowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Zawidów

Niniejsza Strategia została opracowana zgodnie z podstawowymi wytycznymi, a także metodologią, jakie stawia się przed tego rodzaju dokumentami. Przedmiotowe opracowanie umownie można podzielić na trzy najważniejsze segmenty.

W części pierwszej zaprezentowane zostały założenia, wartości oraz tryb przygotowania Strategii, które stanowiły fundament dla kolejnych podejmowanych działań operacyjnych. Druga część dokumentu przedstawia Gminę Zawidów, kompatybilnie ze stanem na dzień przygotowania opracowania. W tej części uwzględniono najważniejsze informacje z punktu widzenia występujących na terenie Gminy problemów.

Przeprowadzono analizę następujących danych: stanu gospodarki, struktury demograficznej, rynku pracy. Ten fragment dokumentu poświęcono również na zaprezentowanie dostępu mieszkańców do edukacji, kultury, pomocy społecznej, ochrony zdrowia. To również analiza możliwości rozwoju Gminy. Zastosowano w tym celu analizę SWOT, aby wykazać mocne i słabe strony Gminy, a także zaprezentować możliwości i pojawiające się zagrożenia. Wskazano również obszary interwencji. W niniejszej części przedstawiono także podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań oraz inne instytucje wspierające Gminę w ich wykonaniu.

W trzeciej części dokonano określenia wizji, misji Gminy oraz celów strategicznych. W każdym z przedstawionych obszarów wytyczono elementarne cele, których osiągnięcie znacząco powinno przyczynić się do zniwelowania występujących zjawisk o charakterze pejoratywnym.

Strategia obejmuje swym zasięgiem lata 2014-2020.

Po pierwsze, wynika to z konieczności dostosowania dokumentu do nowej perspektywy finansowej.

Po drugie, efekty realizacji Strategii będą widoczne dopiero w dłuższym horyzoncie czasowym.

Po trzecie, dotychczasowa Strategia, która funkcjonowała, zaprojektowana była na lata 2006-2013, stąd również wynika konieczność opracowania nowego dokumentu.

Przy tworzeniu przedmiotowej Strategii uwzględniono również dotychczasowe doświadczenia w rozwiązywaniu problemów społecznych.

Ponadto Strategia odnosi się również do kanonów polityki społecznej, obowiązujących standardów, a także przyjętych na różnych poziomach programów strategicznych z zakresu polityki społecznej.

Proces tworzenia przedmiotowego opracowania zbudowany był na następujących fundamentach:

- powołano Zespół złożony z przedstawicieli instytucji systemu pomocy społecznej, organizacji pozarządowych oraz zewnętrznych ekspertów

- określono zgodność niniejszego dokumentu z innymi programami rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym oraz unijnym

- określono i zbadano obszary problemowe, a także wyznaczono zadania, które obejmowały takie zagadnienia jak: identyfikacja występujących problemów natury społeczno-gospodarczej, wyznaczenie kierunków działania, podjęcie efektywnych działań zwalczających powstałe problemy

- opracowano analizę SWOT oraz określono cele, które bezpośrednio zmierzać będą do przeciwdziałania występującym w społeczności lokalnej problemom, w oparciu o:
 - określenie aktualnych problemów
 - pożądaną wizję przyszłości
 - analizy strategicznych programów rozwoju na szczeblu lokalnym i regionalnym
 - uwzględnienie priorytetów i kierunków działań zawartych w dokumentach Unii Europejskiej

- za konieczne uznano przeprowadzenie konsultacji społecznych. Dzięki tego rodzaju działaniom dokument lepiej i głębiej obrazuje sytuację Gminy Zawidów. Konsultacje prowadzone były w oparciu o badanie ankietowe z udziałem członków społeczności lokalnej, a także przedstawicieli instytucji i organizacji trzeciego sektora. Opinie te uwzględniono w niniejszym dokumencie.

- Strategia to najbardziej istotne opracowanie, które określa, w jaki sposób należy przeciwdziałać występującym problemom społecznym. To fundament, na którym należy oprzeć całą strukturę polityki społecznej w Gminie.

Przedmiotowa Strategia to wieloletni plan programowy, który odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa społecznego mieszkańcom Gminy Zawidów, zwłaszcza grupom zagrożonym marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Zasada solidarności społecznej, odpowiedzialności za siebie i innych oraz podmiotowość jednostki ludzkiej, a także zasada pomocniczości, to elementarne zasady i wartości, którymi kierowali się twórcy niniejszego opracowania.

Dokument swoim zakresem obejmuje szereg działań, zadań i celów, które zmierzają do przeciwdziałania i stopniowego zmniejszania zjawiska marginalizacji i wykluczenia społecznego oraz polepszania jakości życia mieszkańców Gminy. Stworzono także kompleksowy system wdrażania Strategii, jej monitorowania oraz ewaluacji.

Opracowanie przedmiotowej Strategii wynika przede wszystkim z rosnących na terenie Gminy zagrożeń i patologii, które stają się bezpośrednią przyczyną innych zjawisk o charakterze pejoratywnym.

Trudna sytuacja na rynku pracy, stałe zwiększanie się deficytów społecznych oraz postępująca pauperyzacja społeczna, stają się bezpośrednią przyczyną i katalizatorem pojawiającej się marginalizacji, patologii i wykluczenia społecznego.

Zdiagnozowane problemy społeczne wymagają podjęcia odpowiednich, a przede wszystkim skutecznych czynności, które będą im przeciwdziałać.

Stworzenie całościowego i co ważne, spójnego systemu, zakładającego aktywną współpracę pomiędzy jego uczestnikami, realizującymi zadania związane z pomocą społeczną, ochroną zdrowia, edukacją i bezpieczeństwem, zagwarantują pełne i efektywne działania.

Przejawem tak pojmowanej polityki będzie troska o najsłabszych, zmarginalizowanych, wykluczonych, a także zapewnienie równych szans w dostępie do podstawowych usług, a w wyniku tych działań, stworzenie przyjaznej Gminy w sferze społecznej.

Niniejsza Strategia to wizja przyszłości, do której należy dążyć. To określone i jasno sprecyzowane działania, które umożliwią zmianę aktualnej sytuacji na pożądaną i zaprojektowaną.

Efektom tak rozumianych i podejmowanych wysiłków będzie właściwie funkcjonująca wspólnota, znacząca poprawa jakości życia, a także znaczny wzrost aktywności i zaradności społecznej.

1.2. Zgodność celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z celami różnych polskich i unijnych programów planistycznych

Należy mieć na uwadze, że niniejsze opracowanie nie jest elementem hierarchicznego systemu zarządzania. Nie zawsze też odnosi się bezpośrednio do innych dokumentów planistycznych, ale traktuje je jako istotne zmienne, wpływające na kształt podejmowanych decyzji. Dlatego też Strategia powinna być zgodna z dokumentami strategicznymi już opracowanymi i przyjętymi do realizacji na szczeblu unijnym, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

1.2.1. Strategiczne Wytyczne Wspólnoty na lata 2007-2013

To dokument przyjęty przez Radę Europejską w dniu 6 października 2006 r. Kompatybilnie z jego zapisami, programy operacyjne otrzymujące środki finansowe w ramach polityki spójności, powinny być przede wszystkim skoncentrowane na:

- poprawie dostępu, zapewnieniu właściwej jakości oraz poziomu usług, a także zachowaniu stanu środowiska naturalnego, a tym samym znaczącym zwiększeniu atrakcyjności państw członkowskich, miast i regionów
- wsparciu przedsiębiorczości, innowacji, a także budowaniu gospodarki opartej na wiedzy, dzięki wykorzystaniu możliwości w dziedzinie innowacji i badań, w tym nowych technologii komunikacyjnych i informacyjnych
- tworzeniu większej ilości lepszych miejsc pracy, dzięki zainteresowaniu większej ilości osób zdobyciem zatrudnienia, a także działalnością gospodarczą, zwiększeniu zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz zwiększeniu inwestowania w kapitał ludzki

Zadania określone w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Zawidów, są zbieżne z trzecim przedstawionym powyżej działaniem.

1.2.2. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Jest to dokument, którego najważniejszym założeniem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, a także powrót na ścieżkę dotychczasowego rozwoju. Strategia, której celem jest zwiększenie dotychczasowej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy powiązane z sobą priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji

2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej

3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną

Zadania określone w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Zawidów, są zbieżne z trzecim przedstawionym powyżej działaniem.

Opracowanie to również przedstawia kilka najbardziej istotnych celów, jakie cała Wspólnota ma zamiar osiągnąć w perspektywie do 2020 roku:

- zwiększenie stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata z obecnych 69% do co najmniej 75%
- osiągnięcie poziomu inwestycji w działalności badawczo-rozwojowej równego 3% PKB, przede wszystkim poprzez poprawę warunków inwestowania w B+R przez sektor prywatny i opracowanie nowego wskaźnika umożliwiającego śledzenie procesów innowacji
- ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, o 30%
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%
- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%
- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób

Przedmiotowa Strategia powinna wpisywać się również w dokumenty opracowane i wdrożone na szczeblu krajowym.

1.2.3. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia

NSRO (zwane inaczej NSS) to zbiór zadań rozwojowych, jakie polskie władze mają zamiar podjąć i zrealizować w perspektywie czasowej 2007-2013. Rozwój ten ma dotyczyć takich obszarów jak: rozwój gospodarczy, zwiększenie konkurencyjności oraz wzrost zatrudnienia. NSS ma również sprzyjać skutecznej pomocy na rzecz regionów, grup podlegających

procesom wykluczenia i marginalizacji oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych.

NSS to integracja głównych wytycznych i priorytetów UE z priorytetami polskimi, mając na uwadze również zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. NSRO to fundament służący programowaniu interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

NSS powstał na bazie prac całej Rady Ministrów i został przyjęty 6 września 2005 r. Efektem tych prac były strategie sektorowe, które stały się podstawą do opracowania programów operacyjnych, finansowanych ze środków unijnych.

Za cel główny NSS określa się: tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski w ramach Unii Europejskiej i wewnątrz kraju. Zakłada się, że cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację poniższych celów szczegółowych:

- tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego
- wzrost zatrudnienia poprzez rozwój kapitału ludzkiego oraz społecznego
- podniesienie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora usług
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów
- wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej
- rozwój obszarów wiejskich

Wspólny obszar problemowy niniejszego opracowania oraz Strategii, to głównie pomoc osobom wykluczonym i zmarginalizowanym, a także restrukturyzacja sektorów i regionów problemowych.

1.2.4. Strategia Rozwoju Kraju

Niniejszy dokument został zaakceptowany i przyjęty przez Radę Ministrów 25 września 2012 roku. Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest jednym z fundamentalnych dokumentów strategicznych, który definiuje priorytety i cele w obszarze rozwoju społeczno-gospodarczego

Polski. Określa ponadto warunki, jakie winny być spełnione, aby ten rozwój zapewnić.

Zestawienie obszarów strategicznych SRK obejmuje:

1. Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo
2. Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka
3. Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna

Obszarami wspólnymi Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Zawidów oraz Strategii Rozwoju Kraju 2020 jest poprawa stanu infrastruktury społecznej, oraz budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa.

1.2.5. Narodowa Strategia Integracji Społecznej

To dokument, którego najważniejszym założeniem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej, mówiącego o potrzebie modernizacji europejskiego modelu socjalnego, inwestowaniu w kapitał społeczny, a także przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu i marginalizacji. Podejmowane wysiłki w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia, przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy

Powyższe obszary są obszarami wspólnymi z zapisami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Zawidów.

W ramach określonych obszarów życia społecznego, przedstawionych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej, sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy

- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych
- ograniczenie bezrobocia długookresowego
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością
- dostęp do pracowników socjalnych
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną
- realizacja NSIS przez samorzady terytorialne
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa

1.2.6. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Głównym założeniem przedmiotowego dokumentu jest rozwój kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, aby możliwe było ich pełne uczestnictwo w życiu społecznym, ekonomicznym oraz politycznym, na wszystkich etapach życia.

Poza celem głównym w Strategii określono również pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli

Powyższe obszary są obszarami wspólnymi z zapisami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Zawidów.

1.2.7. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego na lata 2011-2020

Niniejsza Strategia dotyczy zagadnień partycypacji społecznej i aktywności obywatelskiej. W ramach tego obszaru mają być realizowane działania zmierzające głównie do polepszenia mechanizmów partycypacji społecznej, a także wpływu obywateli na życie publiczne.

W ramach dokumentu będą realizowane następujące działania:

- projekty realizowane przez organizacje społeczne w zakresie edukacji obywatelskiej
- upowszechnienie i wdrażanie rozwiązań zwiększających kontrolę społeczną nad działaniami administracji publicznej wszystkich szczebli
- stałe podnoszenie wiedzy i umiejętności przedstawicieli organizacji pozarządowych (zarządy, pracownicy) w zakresie zarządzania organizacją, a w szczególności zarządzania zasobami ludzkimi i finansami
- różne formy zachęcania obywateli do zwiększania swojej aktywności na forum publicznym
- rozwijanie i promocja indywidualnej filantropii, wolontariatu, jak i społecznej odpowiedzialności biznesu
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym różnorodnych form samopomocy
- stworzenie rozwiązań zmierzających do wypracowania i wdrożenia systemu wsparcia dla poradnictwa prawnego i obywatelskiego
- ułatwienie działalności organizacji obywatelskich
- wsparcie dla ruchów społecznych, grup nieformalnych

Należy przyjąć, że realizacja celów Strategii przyczyni się także do osiągnięcia celów zakładanych w niniejszym dokumencie.

1.2.8. Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na Lata 2014-2020

Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2014-2020, to opracowanie, w którym określono najważniejsze kierunki działań, jakie będą podejmowane przez władze Województwa Dolnośląskiego, związane z polityką społeczną. Niniejszy dokument wpisuje się w Strategię Rozwoju Województwa Dolnośląskiego.

Struktura priorytetów i działań strategicznych w zakresie polityki społecznej, określonych w przedmiotowym opracowaniu swoim zasięgiem obejmuje:

Priorytet 1. Wzmacnianie potencjału rodzin dolnośląskich

Działania:

1. Wzmocnienie rodziny w pełnionych przez nią funkcjach opiekuńczo – wychowawczych poprzez kształtowanie kompetencji rodzicielskich i pozytywnych relacji dziecko – rodzice
2. Promocja idei „dużej rodziny”, rodziny wielopokoleniowej, budowanie pozytywnego wizerunku „dużej rodziny”
3. Wsparcie „dużych rodzin” w pełnionych przez nich funkcjach opiekuńczo – wychowawczych
4. Wsparcie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym niewydolnych wychowawczo
5. Wsparcie działań na rzecz dzieci i młodzieży, w tym pochodzących z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym
6. Upowszechnianie i rozwój idei rodzicielstwa zastępczego jako formy wsparcia dzieci i młodzieży zagrożonej sieroctwem
7. Rozwój i wsparcie systemu adopcji
8. Przeciwdziałanie prostytucji nieletnich i innym zachowaniom ryzykownym wśród dzieci i młodzieży
9. Wsparcie rodzin wychowujących dziecko z niepełnosprawnością

Priorytet 2. Rozwój usług społecznych mających na celu wsparcie osób i grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym

Działania:

1. Rozwój usług opiekuńczych dla osób o ograniczonej samodzielności, umożliwiających im jak najdłuższe zachowanie samodzielności i niezależności życiowej, ze szczególnym uwzględnieniem opieki środowiskowej dla osób starszych
2. Rozwój usług na rzecz rosnącej populacji osób w wieku senioralnym cierpiących na choroby o charakterze otępiennym, w tym w szczególności na chorobę Alzheimera
3. Wzmacnianie potencjału osób niepełnosprawnych
4. Rozwój usług na rzecz dzieci z zaburzeniami wieku rozwojowego i ich rodzin, osób z zaburzeniami psychicznymi, osób z doświadczeniem choroby psychicznej i ich bliskich
5. Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności
6. Wzrost poziomu spójności społecznej poprzez zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem.

Priorytet 3. Przeciwdziałanie uzależnieniom

Działania:

1. Przeciwdziałanie zjawisku nadużywania alkoholu
2. Przeciwdziałanie narkomanii i innym uzależnieniom behawioralnym

3. Upowszechnianie wiedzy o uzależnieniach oraz promowanie zdrowego stylu życia

Priorytet 4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Działania:

1. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie
2. Tworzenie spójnych, opartych na aktualnej wiedzy i doświadczeniu praktycznym narzędzi pracy z osobami doświadczającymi przemocy oraz osobami stosującymi przemoc
3. Wzmocnienie potencjału instytucji i organizacji realizujących zadania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Priorytet 5. Aktywizacja społeczna osób starszych

Działania:

1. Propagowanie działań związanych z „dobrym starzeniem się”, pozwalających na jak najdłuższe zachowanie sprawności, samodzielności i aktywności w życiu społecznym i zawodowym
2. Wspieranie i popularyzacja oferty spędzania czasu wolnego, rozwoju intelektualnego, aktywności fizycznej
3. Zwiększanie roli osób starszych w życiu społeczności lokalnych, rozwój potencjału osób starszych w perspektywie indywidualnej i społecznej
4. Pobudzanie rozwoju „srebrnej gospodarki”

Priorytet 6. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu osób niepełnosprawnych

Działania:

1. Zwiększenie aktywności zawodowej wśród niepełnosprawnych Dolnoślązaków
2. Poprawa wizerunku osoby niepełnosprawnej w świadomości społecznej
3. Zwiększenie możliwości czynnego uprawiania turystyki i rekreacji osób niepełnosprawnych na Dolnym Śląsku
4. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do różnych sfer życia społecznego i zawodowego poprzez wykorzystanie nowych technologii
5. Podniesienie możliwości wykorzystania potencjału osób niepełnosprawnych do rozwoju gospodarki Dolnego Śląska

Priorytet 7. Rozwój sprzyjający wykorzystaniu zasobów na rynku pracy

Działania:

1. Poprawa zatrudnialności osób pozostających bez zatrudnienia, znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy
2. Poprawa adaptacyjności osób aktywnych zawodowo i pracodawców
3. Poprawa społeczno-zdrowotnych zasobów pracy

Priorytet 8. Promocja aktywnej polityki społecznej jako narzędzia integracji społecznej

Działania:

1. Pobudzanie aktywności osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym
2. Rozwój ekonomii społecznej
3. Tworzenie i upowszechnianie instrumentów aktywnej polityki społecznej wśród podmiotów odpowiedzialnych za jej wdrażanie
4. Kreowanie pozytywnych postaw wobec aktywizacji społecznej
5. Animacja środowisk lokalnych, pobudzanie potencjału społeczności lokalnych poprzez wykorzystywanie jej wewnętrznych zasobów

Priorytet 9. Wsparcie idei społeczeństwa obywatelskiego

Działania:

1. Budowa partnerstwa publiczno-społecznego w zakresie pożytku publicznego
2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego
3. Wsparcie postaw obywatelskich i społecznych
4. Wzmocnienie partycypacji obywatelskiej

Priorytet 10. Pobudzanie i promowanie innowacji w obszarze polityki społecznej

Działania:

1. Monitorowanie i diagnoza procesów i zjawisk społecznych mających wpływ na jakość życia mieszkańców regionu
2. Poszukiwanie i inspirowanie nowatorskich rozwiązań w obszarze polityki społecznej
3. Działania na rzecz wzmocnienia więzi międzygeneracyjnych, opartych na wzajemnym szacunku i współodpowiedzialności za swój los
4. Upowszechnianie „dobrych praktyk”, mające na celu wzmocnienie potencjału instytucji i organizacji prowadzących działania w obszarze polityki społecznej (ze szczególnym uwzględnieniem pomocy i integracji społecznej)

Priorytet 11. Doskonalenie jakości systemu usług społecznych

Działania:

1. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji zawodowych kadr służb społecznych, w tym również organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy i integracji społecznej
2. Kształtowanie pozytywnego wizerunku kadr służb społecznych w świadomości społecznej
3. Tworzenie i wzmocnianie systemów świadczenia usług społecznych opartych na partnerstwie, komplementarności i wykorzystaniu zasobów endogenicznych
4. Umacnianie współpracy z samorządami lokalnymi, instytucjami administracji rządowej oraz organizacjami pozarządowymi

5. Rozwój współpracy międzynarodowej, ukierunkowanej na wymianę doświadczeń oraz tworzenie wspólnych nowatorskich rozwiązań w obszarze polityki społecznej

6. Efektywne gospodarowanie środkami finansowymi znajdującymi się w systemie pomocy społecznej

Zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wpisują się w przedmiotowy dokument.

1.2.9. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

Niniejszy dokument diagnozuje najbardziej powszechne i palące problemy społeczne występujące na terenie powiatu zgorzeleckiego. Ponadto wychodzi naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, a także określa kierunki działania administracji lokalnej oraz wyznacza cele do osiągnięcia. Ich realizacja ma bezpośrednio przyczynić się do zniwelowania zjawisk o charakterze pejoratywnym.

W Strategii określono następujące cele i działania:

1. Wzmacnianie oraz budowa nowych struktur w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie
2. Systematyczne zatrudnianie pracowników merytorycznych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie
3. Organizowanie ośrodków specjalistycznych dla wybranych grup społecznych
4. Tworzenie warunków do rozbudowy usług w celu niesienia pomocy i zaspokojenia opieki rodzinom zastępczym
5. Działanie na rzecz rozwoju współpracy między podmiotami pomocy społecznej na szczeblach samorządu powiatowego i gminnego
6. Stymulowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, kościołem, związkami wyznaniowymi oraz instytucjami państwowymi i jednostkami organizacyjnymi samorządów
7. Humanizacja systemu pomocy społecznej
8. Stałe rozpoznanie i diagnozowanie potrzeb środowiska lokalnego w zakresie zadań pomocy społecznej
9. Realizacja edukacji kadr pomocy społecznej
10. Działania na rzecz rozwoju usług pomocy społecznej
11. Powierzenie organizacjom pozarządowym poprzez zawieranie umów na wykonywanie usług, coraz większej ilości zadań z zakresu pomocy społecznej
12. Komercjalizacja systemu usług w Domu Pomocy Społecznej

W obrębie ww. celów, wytyczono następujące kierunki działalności prospołecznej:

1. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych

2. Podejmowanie stosownych inicjatyw na rzecz kombatanów i osób represjonowanych
 3. Tworzenie możliwości funkcjonowania osób z zaburzeniami psychicznymi w środowisku lokalnym
 4. Pomoc osobom bezdomnym
 5. Polityka prorodzinna
 6. Domu pomocy i ośrodki wsparcia
- Zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wpisują się w przedmiotowy dokument.

1.2.10. Strategia Rozwoju Miasta Zawidowa

W dokumencie określono pożądaną wizję przyszłości Gminy:

Miasto Zawidów jako dynamicznie rozwijający się ośrodek, z dominującą rolą sektora usług, w tym zwłaszcza sektora turystycznego oraz atrakcyjnym rynkiem pracy, oferującym nowe miejsca pracy i formy zatrudnienia.

Co więcej, w dokumencie określono następujące priorytety:

- lepsze warunki bytowe mieszkańców, poprzez stworzenie nowych miejsc pracy i ograniczenie poziomu bezrobocia
- stworzenie przyjaznych warunków dla osób niepełnosprawnych i zniwelowanie barier architektonicznych
- wysoka jakość oświaty i sportu
- zwiększenie dostępu do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, wysokiej jakości usług medycznych

Sformułowano również cele strategiczne i operacyjne odnoszące się m.in. do sfery społecznej:

1. Wysoki poziom warunków życia mieszkańców
2. Wzrost aktywności gospodarczej poprzez:
 - rozwój lokalnej przedsiębiorczości
 - likwidację bezrobocia
 - rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej
 - zapewnienie wysokiego poziomu usług społecznych dla mieszkańców miasta

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wpisuje się w przedstawione powyżej priorytety i działania.

1.3. Założenia, wartości i zasady stanowiące podstawę Strategii

Najważniejszymi zasadami i wartościami, którymi kierowali się twórcy przedmiotowego opracowania, były: zasada solidarności społecznej, partnerstwa, odpowiedzialności za siebie i innych, podmiotowości jednostki ludzkiej, a także pomocniczości.

Poprzez wyżej wymienione zasady bezpośrednio wyraża się poszanowanie godności każdego człowieka, co szczególnie podkreślali członkowie zespołu opracowującego Strategię.

To także naczelne zasady, którymi kieruje się Unia Europejska w realizacji polityki społecznej.

Przyjęte zasady, normy i wartości powinny być podstawą, na której swoje działania opierają przedstawiciele systemu polityki społecznej, podejmując wysiłki służące realizacji założeń przedmiotowego dokumentu.

Najważniejszą zasadą prawidłowo prowadzonej polityki społecznej powinna być zasada integracji oraz dostępności wszystkich obywateli do obszarów życia społeczno-gospodarczego, a także umożliwienie równego dostępu do rynku pracy, ochrony zdrowia, edukacji, kultury, mieszkań, sportu, bezpieczeństwa, pomocy prawnej i społecznej.

Każdy z nas potrzebuje kontaktów społecznych, interakcji z innymi członkami społeczeństwa, chociażby ze względu na fakt, iż nikt nie jest samowystarczalny, dlatego też każdemu należy dać szansę i możliwość na wzięcie udziału w różnorodnych formach aktywności społecznej. Zakładając, że każdy człowiek posiada określony zasób możliwości, Zespół opracowujący Strategię uznał, że bardzo istotną wartością jest rozwój i wykorzystanie potencjału ludzkiego poprzez pobudzanie mieszkańców do aktywności społecznej oraz bazowanie na zasobach członków społeczności lokalnej.

Podmioty realizujące niniejszy dokument mają obowiązek wspierania mieszkańców Gminy z zachowaniem zasady pomocniczości oraz równych szans.

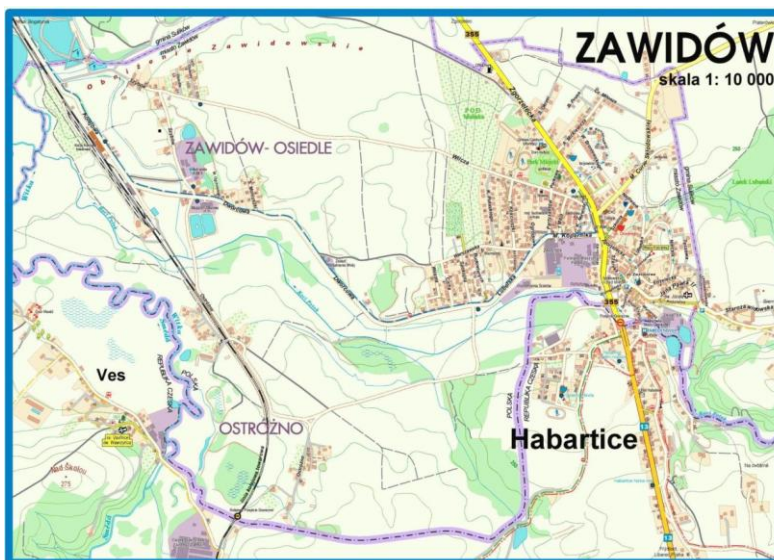
Właściwie realizowana i aktywna polityka społeczna powinna przyjmować postać społeczeństwa samopomocowego, korzystającego ze wsparcia jednostek państwa. Powinna to być polityka wyrównywania szans, kreowania potencjału, budowania kapitału całej wspólnoty. Istotny jest udział społeczeństwa w strukturze wymiany dóbr i usług na rynku pracy, zaś sam rynek pracy wydaje się być najważniejszym elementem społecznej partycypacji. Aktywna obecność na tej platformie oznaczać ma bowiem gwarancję zabezpieczenia jednostki.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

2.1. Informacje wstępne o Gminie

Zawidów to gmina miejska, zlokalizowana w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego, na terenie powiatu zgorzeleckiego (rys 1).

Rys.1. Gmina Zawidów

Źródło: <http://miasto.zawidow.sisco.info/>

Gmina położona jest na Łużycach Górnych. W latach 1945–54 była siedzibą wiejskiej gminy Zawidów. W latach 1975–1998 miasto administracyjnie należało do województwa jeleniogórskiego. Zawidów od 2006 roku jest miastem partnerskim z niemiecką Gminą Bernstadt auf dem Eigen. Obie gminy współpracują w następującym zakresie: edukacja, sport, gospodarka, społeczeństwo.

Od północy Zawidów graniczy z gminą Sulików, zaś południową granicę stanowi granica państwowa z Republiką Czeską. Gmina zajmuje powierzchnię 607 ha, co stanowi jedynie 0,7% powiatu zgorzeleckiego. Pod względem wielkości jest to najmniejsza gmina tegoż powiatu.

Obszar ten zamieszkały jest przez 4356 osób, co generuje gęstość zaludnienia wynoszącą 718 osób na km².

W 2012 r. dochody Gminy na 1 mieszkańca wyniosły 2302,00 zł, zaś wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca osiągnęły poziom 2470,00 zł.

Gmina rozpościera się na Pogórzu Izerskim, we wschodniej części Obniżenia Zawidowskiego. Samo Miasto leży na wysokości 210-265 m n.p.m.

Takie usytuowanie i górzyste ukształtowanie terenu, powoduje powstanie specyficznego mikroklimatu, który ogólnie można scharakteryzować mianem przejściowego. Roczna

amplituda temperatur oscyduje w granicach 7-8 stopni C. Średnia temperatura w czasie wegetacji (IV – IX) osiąga wartość 13-14 stopni C. Okres wegetacji trwa zaś od drugiej połowy marca przez około 220 dni, zaś czas dojrzewania letniego trwa 50-65 dni. Suma rocznych opadów oscyduje w granicach 700-800 mm, z czego 65-70% przypada na okres wegetacyjny. Zima trwa około 80 dni, natomiast lato około 65 dni.

Gmina przecinana jest przez rzekę Witkę, stanowiącą jednocześnie prawobrzeżny dopływ Nysy Łużyckiej.

Korzystne uwarunkowania biometeorologiczne, interesujący, niejednostajny krajobraz oraz przyjazny klimat sprawiają, że Gmina Zawidów posiada odpowiedni potencjał turystyczny. Walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz dogodne położenie powodują, że Gmina może stanowić atrakcyjną bazę wypadową dla turystów, którzy chcieliby oderwać się od hałasu i zgiełku dużego miasta i odpocząć na łonie natury, korzystając przy tym z między innymi: szlaków turystycznych oraz bazy rekreacyjnej i agroturystycznej. Niestety, drzemający w Gminie potencjał nie jest właściwie wykorzystany. Konieczne wydaje się być wyposażenie Miasta w odpowiednią infrastrukturę turystyczną.

Baza noclegowa jest podstawą turystyki pobytowej, jednakże w Gminie dostrzegalny jest wyraźny jej brak. Ponadto należałoby większy nacisk położyć na rozbudowę całego systemu informacji turystycznej.

Duży potencjał turystyczny wynika również z wielości obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie Gminy, które mogą stać się przedmiotem zainteresowania turystów. Do obiektów tych należy w szczególności zaliczyć Stare Miasto (z zespołem domów przyrynkowych z XVIII i XIX wieku), zespół parkowo-leśny Góra Zamkowa, zespół rezydencjonalny Ostróżno, a także obiekty sakralne (w tym kościół p.w. św. Józefa). W niewielkiej odległości od Zawidowa, znajduje się zbiornik wodny o funkcjach rekreacyjnych (Niedów na rzece Witce).

Nie mniej jednak konieczna wydaje się być dalsza rozbudowa całego systemu i infrastruktury turystycznej, ponieważ ta gałąź gospodarki jest jedną z szans na dalszy, dynamiczny rozwój Gminy.

Mimo, że Gminę charakteryzuje się jako gminę miejską, to możemy mówić o pewnym rozwoju rolnictwa. Główny wpływ na takie tendencje mają warunki klimatyczne, jakość gleb, jak również struktura użytkowania gruntów.

W gospodarce rolnej jednym z podstawowych kierunków jest specjalizacja zbożowa (kompleks pszenno-żytni) oraz paszowa. Na terenie Gminy występują małe i rozdrobnione gospodarstwa rolne, prowadzące uprawy w przeważającej części na własne potrzeby.

Jeśli odnieść się do gospodarki, to należy wspomnieć, że społeczność lokalna od lat zajmowała się głównie drobnym handlem i rzemiosłem. Biorąc to pod uwagę, trzeba skonstatować, że przeważającą rolę w gospodarce gminnej odgrywa sektor MSP.

Gmina jest dość dobrze skomunikowana, ze stosunkowo prawidłowo rozwiniętą siecią dróg. Charakteryzuje się ona zróżnicowanymi parametrami technicznymi, zaś jej cały układ nierozzerwalnie związany jest z kolejnymi etapami rozwoju Gminy i zwiększania się jej potrzeb, a także możliwości.

Fundamentem całego systemu drogowego na terenie Gminy jest odcinek drogi wojewódzkiej nr 355 (Zgorzelec – Zawidów) wraz z drogowym przejściem osobowym i towarowym (Zawidów/Habartice). Sieć drogową tworzą również drogi lokalne. Dzięki nim możliwe jest swobodne przemieszczanie się do innych miast i miejscowości (Zgorzelec, Bogatynia, Lubań). Zdecydowana większość tych dróg posiada nawierzchnię utwardzoną, jednak wymagałyby one modernizacji i remontu.

Warto zauważyć dobrze rozwinięty system komunikacji zbiorowej autobusowej, o dużej częstotliwości kursów na linii Zgorzelec-Zawidów oraz pomiędzy innymi miastami (Bogatynia, Jelenia Góra, Lubań). Wynika to głównie z intensywnego przemieszczania się ludności w tych kierunkach, co jest spowodowane pracą, nauką lub koniecznością skorzystania z określonych usług.

Ponadto należy stwierdzić, że transport kolejowy na tym terenie jest coraz mocniej i częściej wypierany przez transport drogowy.

Przez Gminę przebiega linia kolejowa relacji: Węglińiec – Pieńsk - Zgorzelec – Zawidów – (Frydland – Praga), która ma międzynarodowe znaczenie.

Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej rozpoczęła się w 1910 roku. Gmina zaopatrywana jest w wodę z ujęcia głębinowego. Wraz z Zawidowem z ujęcia tego korzystają również inne miejscowości: Stary Zawidów, Skrzydlice, Wrociszów Górny.

Sieć wodociągowa swoim zasięgiem obejmuje niemal całe Miasto i zaopatruje w wodę 98% jego mieszkańców. Jest to niezmienny od kilku lat wskaźnik.

Intensywna rozbudowa sieci wodociągowej nastąpiła w latach 90-tych i na początku wieku. Stan techniczny sieci oceniany jest jako dobry.

Zawidów nie jest w zasadzie zaopatrywany w gaz sieciowy. W celach bytowych i grzewczych w Mieście wykorzystuje się gaz płynny. Z sieci gazowej w 2012 roku korzystało tylko około 0,4% ludności Gminy.

Powstające na terenie Gminy ścieki, to głównie ścieki socjalno– bytowe, a także nieczystości płynne będące wynikiem działalności rolniczej. Jednakże za niepokojące zjawisko winno się

uznać braki w budowie sieci kanalizacyjnej. Z sieci tej korzysta 98% ludności Gminy. Na terenie Gminy funkcjonuje jedna oczyszczalnia ścieków, obsługująca 4257 osób.

Budynki, które nie zostały podłączone do funkcjonującej sieci kanalizacyjnej, gromadzą nieczystości płynne w przydomowych zbiornikach zamkniętych.

Sieć rozbudowywana i modernizowana była w latach 90-tych zeszłego i na początku obecnego stulecia, co sprawia, że znajduje się w dość dobrym stanie technicznym.

Przeciętnie w miastach województwa dolnośląskiego z sieci kanalizacyjnej korzysta około 90% mieszkańców.

Dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej oraz wodociągowej wydaje się być potrzebna. Jej dalszy niedorozwój będzie miał swoje bezpośrednie przełożenie na atuty ekologiczne Gminy.

Warto podkreślić, że Miasto korzystanie wypada pod względem rozwoju, stanu oraz zaopatrzenia mieszkańców w energię elektryczną.

Znajdująca się na terenie Gminy sieć rozdzielcza średniego i niskiego napięcia, w dużej części jest siecią kablową podziemną. Stan techniczny sieci elektrycznej jest bardzo dobry lub dobry.

Wysoko oceniana jest pewność zasilania elektroenergetycznego Zawidowa. Co więcej, przepustowość linii elektroenergetycznych, nie stanowi żadnej przeszkody w rozbudowie miejskiego układu sieciowego.

Wszyscy mieszkańcy Gminy mają możliwość bezproblemowego korzystania z sieci. Największą grupę odbiorców stanowią gospodarstwa domowe.

Ze względu na bezproblemowy dostęp do sieci elektroenergetycznej, niskie zagrożenie awariami i przerwami w dostawach, Gmina stanowi atrakcyjny teren pod inwestycje i osadnictwo.

Analizując infrastrukturę telekomunikacyjną należy stwierdzić, że jest ona dość dobrze rozwinięta. Gmina posiada nowoczesną i szeroko dostępną sieć telekomunikacyjną, co sprawia, że niemal każde gospodarstwo domowe albo jest do niej przyłączone albo ma możliwość szybkiego przyłączenia.

2.2. Demografia – ważniejsze wskaźniki

Demografia ma kluczowe znaczenie w kształtowaniu procesów i zjawisk społecznych oraz gospodarczych.

Gmina zamieszkiwana jest przez 4356 osób, co generuje gęstość zaludnienia wynoszącą 718 osób na km².

W ostatnich latach nastąpił sukcesywny spadek liczby mieszkańców. W 2010 roku Zawidów zamieszkiwały 4404 osoby, rok później 4359, zaś w 2012 roku mieszkało tu 4356 osób. Na przestrzeni tych trzech lat liczba ludności zmniejszyła się o 48 osób. Na 100 mężczyzn przypada 109 kobiet. Gminę zamieszkuje 2271 kobiet i 2085 mężczyzn.

Tab.1. Ludność Gminy Zawidów w 2012 roku w tys. osób.

Gmina	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Zawidów	4356	2085	2271

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab.2. Powierzchnia Gminy, liczba mieszkańców, gęstość zaludnienia oraz liczba kobiet na 100 mężczyzn w 2012 roku.

Gmina	Powierzchnia Gminy w km²	Liczba osób przypadająca na 1 km²	Kobiety na 100 mężczyzn
Zawidów	6,07	718	109

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Uwagę należy również zwrócić na fakt, że stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn na terenie Gminy jest zbliżony i utrzymuje się na mniej więcej tym samym poziomie.

W ostatnim roku zanotowano 33 urodzenia oraz 45 zgonów, co powoduje ujemny przyrost naturalny. Tendencja ta utrzymuje się od kilku lat i jest cechą charakterystyczną dla Gminy. Jednakże należy mieć świadomość, że mniejszy przyrost naturalny jest zjawiskiem ogólnokrajowym, nie tylko lokalnym. Wynika głównie z kilku przyczyn: starzenia się społeczeństwa, dużego poziomu bezrobocia, niepewności jutra, złej sytuacji materialnej, niewystarczającej opieki państwa.

Analizując dane demograficzne, należy stwierdzić, że dominującą grupę ludności na terenie Gminy stanowią osoby w wieku produkcyjnym (2867 osób). Drugą pod względem liczebności grupę, stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym (759 osób), zaś najmniejszą osoby w wieku poprodukcyjnym (730 osób).

Rys. 2. Struktura demograficzna Gminy Zawidów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W odniesieniu do poprzedniej Strategii i danych z 2005 roku nastąpiły istotne zmiany. Zmniejszeniu uległa liczba osób w wieku produkcyjnym z 2990 w 2005 roku, do 2867 osób w 2012 roku. Znacznie wzrosła liczba osób w wieku poprodukcyjnym, z 580 w 2005 roku do 730 w roku 2012. Spadła również liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, z 969 w roku 2005 do 759 w 2012 roku. Dane te dość jednoznacznie wskazują, że ludność zamieszkująca na terenie Gminy coraz szybciej się starzeje.

Zauważalny jest systematyczny spadek liczby dzieci i młodzieży, co bezpośrednio wiąże się z mniejszą dzietnością. Znacznemu zwiększeniu uległa liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Grupa ta będzie stale się rozrastać, ponieważ w najbliższym czasie swoją aktywność zawodową kończyć będą pokolenia wyżu demograficznego. Pociąga to za sobą konieczność dostosowania usług całej strefy polityki społecznej do potrzeb tej grupy, szczególnie z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych. Wynika to głównie z faktu, że starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności.

Prowadzone przez specjalistów badania pokazują, że trwający od kilku lat trend związany ze spadkiem przyrostu naturalnego nie jest w pełni zakończony i w kolejnych latach będzie się umacniał. Proces ten dotyczy coraz szerszego kręgu kolejnych roczników młodzieży. Głównymi przyczynami tego negatywnego zjawiska są: zwiększone zainteresowanie zdobywaniem wykształcenia, bezrobocie, zmniejszenie świadczeń socjalnych na rzecz rodziny, brak w polityce społecznej filozofii umacniania rodziny, trudne warunki bytowe, w jakich znalazło się pokolenie w wieku prokreacyjnym. Kompatybilnie z opiniami znawców

tematu oraz ekspertów, w kolejnych latach należy liczyć się z dalszym spadkiem współczynnika dzietności.

Stale malejący przyrost naturalny i jednocześnie rosnącą długość życia sprawiają, że polskie społeczeństwo coraz szybciej się starzeje. Prognozuje się, że do 2030 roku średni wiek mieszkańca Polski wzrośnie do ponad 45 lat, z tendencją do dalszego wzrostu. Aktualnie wynosi on 37 lat.

Mając na uwadze powyższe tendencje i trendy demograficzne, należy podkreślić trudną sytuację materialno-bytową osób starszych, które w przeważającej wielkości utrzymują się z niewielkich rent i emerytur.

Wysokość tychże świadczeń jest w znaczącym stopniu zbyt mała, aby w odpowiedni sposób zaspokoić potrzeby tej grupy społecznej, szczególnie dotkniętej problemami zdrowotnymi.

Podsumowując, należy stwierdzić, że struktura demograficzna Gminy podlegała zmianom na przestrzeni minionych lat i nadal będzie się zmieniać. Jest to zjawisko typowe również w odniesieniu do terenu całej Polski. Zauważalne jest również inne negatywne zjawisko, czyli saldo migracji. Od wielu lat obserwowana jest tendencja odpływu ludności z Miasta niż jej napływu do Gminy.

2.2.1. Rolnictwo

Rolnictwo na terenie Gminy Zawidów ma swoje uwarunkowania w kilku zmiennych. Po pierwsze, w ukształtowaniu terenu i jakości gleb. Po drugie, w uwarunkowaniach historycznych, zaś po trzecie, w uwarunkowaniach kulturowych. Rejon ten zaliczany jest do obszarów rolniczo-paszowiskowych.

Na terenie Gminy dominują przede wszystkim małe, rodzinne gospodarstwa o powierzchni 1-3 hektary. Produkcja rolna wytwarzana jest w zasadzie tylko i wyłącznie na własne potrzeby. Gospodarstwa te w większości nastawione są na produkcję zbóż (60% gruntów przeznaczonych jest pod te uprawy), w mniejszym stopniu grunty przeznaczono pod uprawę ziemniaków. Drugą, jednakże mniej istotną gałęzią produkcji rolnej jest chów zwierząt.

Warto zauważyć, że liczba gospodarstw rolnych jest w miarę stabilna, choć obserwuje się tendencje do dalszego rozdrobnienia arealu.

Gleby są dość dobrej jakości i w dużej części należą do III i IV klasy bonitacji (ponad połowa dostępnych użytków rolnych). Na terenie Gminy nie występują gleby mieszczące się w I lub II klasie bonitacji.

Korzystne warunki klimatyczne oraz położenie (niewielkie nachylenia stoków) zwiększają dodatkowo przydatność gruntów pod cele stricto rolnicze.

Trzecią klasą bonitacji objętych jest około 42% gruntów. Na tych glebach osiągnane są dość znaczne plony żyta i ziemniaków, a także średnie plony pszenicy, jęczmienia, buraków cukrowych, koniczyny i warzyw.

Nieco większy udział w ogólnym areale posiadają gleby z IV klasy bonitacyjnej (około 43%). Przeznaczone głównie pod uprawy ziemniaków oraz żyta.

Pozostałe 15% stanowią gleby z V i VI klasy bonitacji. Są to gleby słabe, przeznaczone głównie pod uprawę żyta oraz łubinu bądź pod zalesianie.

Warto podkreślić, że struktura gruntów Gminy odbiega od średniej w całym powiecie zgorzeleckim.

Zawidów charakteryzuje się znacznie większym od średniej udziałem ziem zagospodarowanych rolniczo. Aż 67,4% ogółu powierzchni Gminy stanowią użytki rolne, a w gminach powiatu jest to 39,3%. Co więcej, wykorzystywane są one również w inny sposób niż ma to miejsce w pozostałych gminach powiatu. Na terenie Gminy większy odsetek powierzchni zajmują łąki i grunty, natomiast w powiecie większy odsetek powierzchni zajmują pastwiska i sady.

Podsumowując, rolnictwo na terenie Gminy w głównej mierze nastawione jest na zaspokojenie potrzeb życiowych rodzin rolniczych, w dużo bardziej ograniczonym stopniu na lokalny rynek.

2.2.2. Sytuacja i tendencje gospodarcze

Gmina Zawidów cechuje się stosunkowo korzystną strukturą gospodarki, z dominującą pozycją działalności pozarolniczej, zaś z małą efektywnością istniejących gospodarstw rolnych.

Aktualnie na terenie Gminy funkcjonuje 279 przedsiębiorstw (dane GUS 2012 r.). W przeważającej większości są to mikro i małe przedsiębiorstwa. W przeciągu ostatnich 10 lat (2002-2012) obserwowany był wzrost liczby podmiotów gospodarczych. W 2002 roku na terenie Zawidowa funkcjonowało 225 firm, zaś w 2012 już 279 podmiotów.

W strukturze podmiotów gospodarczych dominują takie rodzaje działalności jak: budownictwo, handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego.

Pozostałe rodzaje działalności reprezentuje znacznie mniejsza liczba podmiotów gospodarczych. Wiele działających na lokalnym rynku firm łączy kilka rodzajów działalności, dywersyfikując tym samym źródła przychodów i zwiększając szanse na utrzymanie swojej pozycji rynkowej.

Stopień nasycenia Gminy działalnością handlową wydaje się być wystarczający. Placówki te rozmieszczone są na terenie Gminy w sposób równomierny. W strukturze placówek handlowych dominują sklepy spożywcze różnych branż (ogólnej, mięsnej, warzywniczo-owocowej). Sporadycznie oferta tego rodzaju podmiotów uzupełniana jest przez sprzedaż artykułów przemysłowych (w tym higieny osobistej i gospodarstwa domowego).

Zauważalny jest niewystarczający rozwój działalności hotelarsko-gastronomicznej i turystycznej, o którym wspomniano w przedmiotowym opracowaniu. Co, zważywszy na interesujący krajobraz, dogodne położenie i walory turystyczne, wydaje się być znaczącą szansą na rozwój całej Gminy.

Podmioty gospodarcze działają zwykle samodzielnie (pojedynczo) i to zarówno w zakresie produkcji, jak też i marketingu, a bardzo nieliczne formy współpracy między firmami odbywają się niemal wyłącznie w ramach wzajemnej pomocy rodzinnej.

Warto podkreślić, że lokalny samorząd wspiera i organizuje działania zmierzające do wzrostu poziomu przedsiębiorczości Gminy.

Jednakże należy zwrócić uwagę, że potrzebne jest wprowadzenie całościowego i spójnego systemu wsparcia przedsiębiorczości i przygotowania odpowiednich instrumentów polityki gospodarczej, w postaci między innymi: przygotowania terenów pod inwestycje, wprowadzenie atrakcyjnych stawek podatków lub zwolnień. Tego rodzaju działania będą miały na celu dalsze pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości.

W kolejnych latach prognozuje się dalszy systematyczny wzrost ogólnej liczby powstających podmiotów gospodarczych. Będzie to spowodowane wzrostem przedsiębiorczości mieszkańców Gminy oraz przyciąganiem inwestorów instytucjonalnych przez władze samorządowe. Szacuje się, że w najbliższych latach na znaczeniu będzie zyskiwał sektor usług, a także turystyki, natomiast coraz mniej podmiotów będzie działało w segmencie przemysłowym.

2.2.3. Mieszkalnictwo i warunki mieszkaniowe

Infrastruktura mieszkaniowa, jej stan oraz liczba nowopowstających budynków mieszkalnych, jest jednym z kluczowych czynników wyznaczających poziom warunków życia i zamieszkania społeczności lokalnej.

Należy mieć na uwadze, że zasoby mieszkaniowe oraz ich stan, są wypadkową pojawiających się potrzeb, a przede wszystkim skutków realizacji polityki budownictwa mieszkaniowego na terenie Gminy.

Na terenie Zawidowa zauważalny jest stopniowy wzrost liczby mieszkań. Aktualna tendencja wzrostowa powinna zostać utrzymana w dłuższej perspektywie czasowej, głównie z powodu dość dużego zapotrzebowania na mieszkania. Na przestrzeni lat 2011-2012 wzrosła liczba oddanych do użytku mieszkań. W 2011 roku w zasobach mieszkaniowych Gminy pozostawały 1623 mieszkania, zaś rok później stan ten wzrósł do 1632. W latach tych obserwowany był również wzrost przeciętnej powierzchni mieszkań. W 2011 roku średnia powierzchnia mieszkania wynosiła 65,3 m², zaś rok później było to już 65,8 m².

2.2.4. Edukacja

Gminę Zawidów można scharakteryzować jako gminę dość młodą, co oznacza, że procent ludności znajdującej się w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym jest dominujący.

Z takiego stanu rzeczy wynikają określone zadania, leżące w kompetencji władz lokalnych. Głównie mowa tu o zapewnieniu wystarczającej liczby placówek oświatowych, a także wysokiego poziomu kształcenia. W związku z tym, zasadnym jest monitorowanie liczby, stanu, a także wyposażenia placówek oświatowych (przedszkoli, szkół) oraz dbanie o odpowiednią kadrę dydaktyczną.

Kadra pracująca w placówkach oświatowych zlokalizowanych na terenie Gminy Zawidów, posiada wysokie kwalifikacje oraz niezbędną wiedzę, kompetencje, a także uprawnienia.

Właściwy przebieg procesu kształcenia wynika bezpośrednio z zatrudnienia odpowiednio wykwalifikowanej kadry, dysponującej niezbędnymi kompetencjami i wiedzą, zarówno w przedszkolach, jak również jednostkach wyższego szczebla.

Natomiast bogaty, urozmaicony i rozbudowany system zajęć dodatkowych, staje się szansą na rozwój uzdolnień i zainteresowań uczniów.

W szkołach prowadzone są poza zajęciami obowiązkowymi, również zajęcia dodatkowe, które pozytywnie wpływają na rozwój zainteresowań, talentów, pasji czy umiejętności uczniów.

Ponadto należy wziąć pod uwagę także kwestie umiejscowienia placówek kształcenia na terenie Gminy. Ich dobra lokalizacja jest również jednym z czynników sprzyjających wysokiemu poziomowi kształcenia.

Na terenie Gminy nie funkcjonuje żaden żłobek, natomiast działa przedszkole publiczne oraz placówka wychowania przedszkolnego.

Liczba miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego od kilku lat jest niezmienna i wynosi 125. Natomiast sukcesywnie wzrasta liczba dzieci uczęszczających do tego rodzaju placówek. W 2010 roku było to 127 dzieci, rok później 148, zaś w 2012 roku 149 dzieci.

W Gminie funkcjonuje 1 szkoła podstawowa i 1 gimnazjum i liczba ta w ciągu ostatnich 4 lat nie uległa zmianie.

Do szkoły podstawowej uczęszczało w 2010 roku 249 dzieci, rok później 230, zaś w 2012 roku 250.

Do gimnazjum w 2010 roku uczęszczały 152 osoby, rok później 124, zaś w 2012 roku 117 osób.

Opierając się na powyższych danych można zauważyć niepokojące zjawisko malejącej liczby uczniów gimnazjum. Zakłada się, że w latach obowiązywania niniejszego opracowania, liczba uczniów w obu rodzajach placówek edukacyjnych będzie się sukcesywnie zmniejszać. W dużej mierze spowodowane jest to niżem demograficznym. Natomiast ze względu na zwiększającą się dzietność, dynamika spadku będzie sukcesywnie wyhamowywać.

Należy wziąć pod uwagę, że stopniowe zwiększanie się urodzeń dzieci może mieć wpływ na wzrost liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli. Co już widać w ramach przedstawionych danych.

2.2.5. Kultura, sport, organizacje pozarządowe

Lokalna polityka kulturalna realizowana jest głównie poprzez działanie ośrodka kultury oraz biblioteki. Obie jednostki odpowiedzialne są za stymulowanie rozwoju twórczości lokalnej, upowszechnienie jej wartości, scentralizowanie społeczności lokalnej.

Poziom czytelnictwa wynosi 15,9 woluminu na jednego czytelnika. Zarejestrowanych czytelników na terenie Gminy jest 320.

Na terenie Zawidowa prowadzone są różnego rodzaju formy działalności kulturalnej, zarówno stałe, jak i cykliczne.

Wszystkie prowadzone przez ośrodek kultury inicjatywy zrzeszają dzieci i młodzież z terenu całej Gminy, jak również aktywizują jej dorosłych mieszkańców.

Pełnią one niezwykle istotną funkcję profilaktyczną i bardzo często stają się interesującą alternatywą spędzania wolnego czasu. Pozwalają realizować swoje pasje, rozwijać talenty, zainteresowania, a także zaspakajają potrzebę uznania oraz budują pozytywny obraz własnego „ja”.

Prowadzone zajęcia to także świetna szkoła budowania więzi społecznych, socjalizacji, jak również nauka wzajemnej współpracy i szacunku dla drugiego człowieka. Inicjatywy kulturalne stymulują rozwój emocjonalno-intelektualny, a także zaspokajają potrzeby kulturalne społeczności lokalnej.

Na terenie Gminy funkcjonują 4 organizacje pozarządowe oraz 3 kluby sportowe.

W latach funkcjonowania niniejszej Strategii, prognozuje się dalszy wzrost liczby czytelników bibliotek, dalsze tworzenie oraz rozbudowywanie już istniejących obiektów sportowych, organizacji pozarządowych.

Zakłada się, że członkowie społeczności lokalnej coraz chętniej będą korzystali z infrastruktury kulturalnej oraz sportowej Gminy.

2.3. Profil problemów społecznych w Gminie Zawidów

Problemy społeczne

W tej części przedmiotowego dokumentu przedstawione zostaną, a następnie scharakteryzowane najczęściej występujące na terenie Zawidowa problemy społeczne.

Aby dokładnie zaprezentować sytuację problemową, Zespół Projektowy posłużył się możliwymi do uzyskania danymi statystycznymi, a także przeprowadził badania ankietowe wśród mieszkańców.

Podstawowym zadaniem polityki społecznej i pomocy społecznej rozumianej jako jedno z narzędzi polityki społecznej, jest wsparcie osób i rodzin, w wysiłkach zamierzających do zaspokojenia elementarnych potrzeb i umożliwienia życia w warunkach zapewniających poszanowanie godności człowieka.

Warto podkreślić, iż potrzeby zgłaszane przez osoby i rodziny, które są klientami systemu pomocy społecznej, powinny być uwzględniane, jeśli są kompatybilne z celami i wpisują się w możliwości pomocy społecznej.

Co więcej, pomoc społeczna powinna działać prewencyjnie i profilaktycznie, łagodząc i zapobiegając trudnym sytuacjom życiowym, poprzez podejmowanie właściwych działań, których efektem ma być usamodzielnienie się klientów pomocy społecznej oraz ich późniejsza integracja ze społeczeństwem. Istotne jest przy tym, aby beneficjenci systemu

pomocy społecznej aktywnie współdziałali w rozwiązaniu własnych problemów i wyjściu z sytuacji problemowej.

Z ustawy o pomocy społecznej wynika, że pomoc udzielona może zostać osobom i rodzinom znajdującym się w szczególnej sytuacji ze względu na: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwałą lub ciężką chorobę, przemoc w rodzinie, potrzebę ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizm lub narkomanię, zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe, klęski żywiołowe lub ekologiczne.

2.3.1. Sytuacja rodzin i dzieci

Rodzina to podstawowa komórka życia społecznego. Ma ogromny wpływ na kształtowanie młodego pokolenia, jego rozwój psychofizyczny, ze względu na realizowane przez siebie funkcje, w tym zwłaszcza funkcję wychowawczą.

Jednym z najbardziej dotkliwych problemów społecznych występujących na terenie Gminy Zawidów jest ubóstwo.

Zjawisko to określane jest jako stan, w którym jednostce lub grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie najważniejszych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za elementarne. Pod tym pojęciem kryją się poza wyżywieniem, takie potrzeby jak: ubranie, opłaty mieszkaniowe, leczenie, uzyskanie wykształcenia. W szerszym ujęciu problem ten jest omawiany w dalszej części niniejszego dokumentu.

Hierarchię powodów przyznawania wsparcia przez MOPS oraz ich rangę w Gminie Zawidów przedstawia poniższa tabela.

Tab.3. Powody przyznawania pomocy przez MOPS w 2013 roku.

Powód trudnej sytuacji życiowej	2013
	Liczba przypadków
Ubóstwo	83
Bezrobocie	58
Niepełnosprawność	41
Bezradność	25
Długotrwała choroba	16
Osoby dotknięte klęską żywiołową	12
Alkoholizm	11
Narkomania	4
Trudności po opuszczeniu zakładu karnego	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	3
Zdarzenia losowe	2
Bezdomność	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Poddając analizie zaprezentowane powyżej dane statystyczne należy stwierdzić, że głównym powodem przyznawania pomocy przez MOPS jest ubóstwo. Na drugiej pozycji plasuje się problem bezrobocia. Jako trzecie zjawisko należy zaznaczyć niepełnosprawność, zaś na czwartej bezradność w sprawach wychowawczych, na piątej długotrwałą chorobę. Do powodów najrzadziej podawanych jako podstawę wsparcia zalicza się kolejno: zdarzenia losowe oraz bezdomność.

Realizowane zadania w ramach poprzednio obowiązującej Strategii przyniosły określone rezultaty w postaci zmniejszenia negatywnych zjawisk na terenie Gminy. Poniższe zestawienie obejmuje dane z 2005 roku oraz 2013 roku.

Tab.4. Powody przyznawania pomocy przez MOPS w roku 2005 i 2013.

Powód trudnej sytuacji życiowej	2005	2013
Ubóstwo	255	83
Bezrobocie	203	58
Bezradność	112	25
Niepełnosprawność	77	41
Alkoholizm	68	11
Długotrwała lub ciężka choroba	50	16
Trudności po opuszczeniu zakładu karnego	1	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

W porównaniu z danymi z poprzednich lat, widać wyraźny postęp w ograniczaniu negatywnych zjawisk występujących na terenie Gminy. Widoczna jest tendencja spadkowa, która się od kilku lat utrzymuje. Oznaczać to może, że działania podejmowane przede wszystkim przez MOPS, jak również współpracujące z nim instytucje, w zakresie

rozwiązywania problemów społecznych, okazują się skuteczne i zmierzają w dobrym kierunku.

2.3.2. Bezrobocie

Zmiany społeczno-gospodarcze zachodzące pod koniec lat 80-tych zeszłego stulecia w sposób istotny wpłynęły na kształt współczesnej Polski. Państwo dokonało transformacji z systemu komunistycznego na demokratyczny, wprowadzając tym samym gospodarkę rynkową. Transformacja stała się przyczyną ujawnienia zjawiska bezrobocia na szeroką skalę.

Zjawisko bezrobocia stało się problemem społecznym o dużej randze. Jest to bezpośrednio związane z jego dynamiką, strukturą, a przede wszystkim skalą. Brak zatrudnienia powoduje niemożność zaspokojenia własnych potrzeb w różnych sferach życia, bardzo często nawet tych najbardziej podstawowych. W konsekwencji może prowadzić do innych zjawisk o charakterze pejoratywnych jak: ubóstwo, patologie, uzależnienia.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt. 2, Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, osobą bezrobotną jest osoba, która pozostaje bez zatrudnienia oraz nie wykonuje innej pracy zarobkowej, pozostaje w gotowości do podjęcia pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, jest zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania urzędzie pracy.

Jako bezrobotny może zarejestrować się każda osoba pełnoletnia, która, w przypadku kobiet nie ukończyła 60 roku życia, a w przypadku mężczyzn 65 roku życia.

Ponadto nie nabyła prawa do świadczeń emerytalnych lub rentowych, nie jest posiadaczem nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych przekraczających 2 ha przeliczeniowe, a także spełnia inne wymogi wymienione w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

W ujęciu podmiotowym terminem bezrobocia opisuje się określony stan bezczynności zawodowej osób, które są zdolne i chętne do podjęcia zatrudnienia. Należy mieć przy tym na uwadze, że dochody z pracy stanowią dla tychże osób podstawę egzystencji.

Bezrobocie w znacznej części jest efektem występujących na danym rynku pracy deficytów. Skończona liczba miejsc pracy, a w związku z tym, stale rosnąca stopa bezrobocia stanowi duże wyzwanie dla władz samorządowych i centralnych.

Na koniec grudnia 2013 roku, liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy województwa dolnośląskiego wynosiła 153558 osób, zaś stopa bezrobocia wynosiła 13,2%.

Bezrobocie jest problemem, który dotyka niemalże wszystkich grup społecznych. Konsekwencje społeczne i straty spowodowane niniejszym zjawiskiem są znaczne i bardzo

trudne do oszacowania. Bezrobocie dotyka nie tylko osób bezrobotnych, ale również ich rodzin, rodząc wiele negatywnych następstw: degradację, marginalizację, wykluczenie, biedę, niezaradność życiową. Warto podkreślić, że pozostawanie bez pracy któregoś członka rodziny, to dla wielu rodzin niezwykle trudny czas. Najczęściej w szybkim tempie następuje diametralne pogorszenie sytuacji finansowej, co rodzi ze sobą dalsze konsekwencje. U osoby bezrobotnej następuje spadek poczucia własnej wartości, stres, a przede wszystkim brak poczucia bezpieczeństwa. Pojawia się apatia, bierność i zniechęcenie.

Niskie poczucie własnej wartości, załamania nerwowe, depresje stają się bezpośrednią przyczyną zwiększonej zapadalności na różnego rodzaju choroby i schorzenia. Najczęściej są to: nerwice, choroby serca, choroby psychiczne.

Zjawisko bezrobocia zdecydowanie zaburza harmonię i rytm życia danej rodziny.

Wpływa destrukcyjnie na pełnienie przez rodzinę jej podstawowych funkcji, planów czy celów. Głębokość zachodzących zmian w rodzinie dotkniętej problemem bezrobocia zależy od jej struktury, fazy rozwoju, kondycji zdrowotnej, statusu społecznego.

Bezrobocie rodziców bardzo często dla dzieci i młodzieży staje się przyczyną zmiany planów lub ich znacznego ograniczenia. Następuje niechęć do nauki, obniżenie aspiracji, unikanie kontaktów rówieśniczych lub ich znaczące ograniczenie. W konsekwencji powoduje to izolację społeczną, deprivację intelektualną, a także zwiększa łatwość popadania w sytuacje konfliktowe. Bezrobocie rodziców to również utrata autorytetu w oczach dzieci. Następuje zmiana dotychczasowych wzorców.

Ponadto w szerszym rozumieniu bezrobocie niesie ze sobą następujące konsekwencje: znaczne koszty świadczeń na rzecz osób bezrobotnych, które obciążają budżet państwa i samorządów lokalnych, często powodują wzrost podatków, obniżenie popytu na towary i usługi, poczucie zagrożenia utratą pracy osób zatrudnionych, bierność polityczną osób bezrobotnych.

Z doświadczeń badaczy oraz ekspertów rynku pracy, zajmujących się szeroko rozumianą problematyką bezrobocia oraz polityką społeczną wynika, że najdotkliwiej odczuwalnymi skutkami bezrobocia są:

- znaczne pogorszenie poziomu życia, który w konsekwencji wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej
- pogorszenie kondycji psychicznej osób bezrobotnych, która bezpośrednio wpływa też na stan emocjonalny ich rodzin

- zwiększona alienacja i izolacja społeczna- następuje pogłębiająca się z każdym dniem izolacja społeczna, spowodowana znacznym ograniczeniem kontaktów interpersonalnych osób bezrobotnych, a także ich rodzin

Adaptując to na teren Gminy Zawidów należy stwierdzić, że jednym z bardziej dotkliwych problemów społecznych jest bezrobocie.

Aktualnie liczba bezrobotnych wynosi 198 osób (koniec grudnia 2013 r.).

Postępująca restrukturyzacja, prywatyzacja oraz powolne wygasanie okresów ochronnych dla zwalnianych pracowników, stają się bezpośrednią przyczyną wzrostu bezrobocia. Zjawisko to dotyka zarówno terenów samej Gminy, jak również powiatu zgorzeleckiego, gdzie stopa bezrobocia jest wyższa od wojewódzkiej i wynosi 15,2% (dane na grudzień 2013 r.).

Do utrzymania stopy bezrobocia na takim poziomie przyczyniają się również osoby wchodzące na rynek pracy po zakończeniu edukacji, a także zmiana zachodząca w strukturze wiekowej społeczności lokalnej.

Ponadto przyczynami rozwoju bezrobocia są kryzys, pogarszająca się koniunktura gospodarcza oraz dość kiepska kondycja finansowa firm.

Biorąc to pod uwagę wydaje się właściwym, aby przeprowadzić wszelkie możliwe działania, których celem będzie znaczne ograniczenie rosnącego poziomu bezrobocia. Tym bardziej, że pogłębiające się zjawisko rodzi inne negatywne konotacje i silne reakcje społeczne.

Charakterystykę wielkości bezrobocia w Gminie w odniesieniu do powiatu i województwa prezentuje tabela 5.

Tab.5. Liczba bezrobotnych w podziale na Gminę, powiat i województwo w 2013 roku.

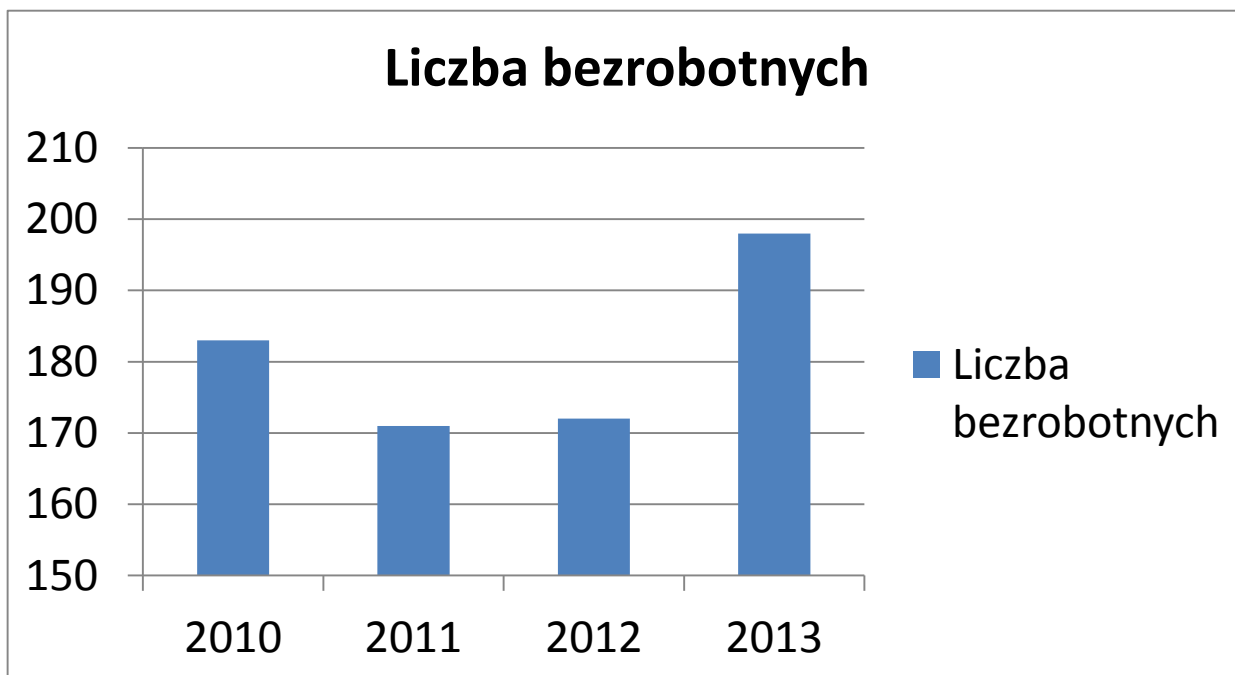
Jednostka terytorialna	Bezrobotni ogółem
Gmina Zawidów	198
Powiat Zgorzelecki	4666
Województwo Dolnośląskie	153558

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Zgorzelec oraz GUS.

Na przełomie ostatnich 4 lat wyraźnie zauważalna jest dynamika zmian liczby osób bezrobotnych na terenie Gminy i niestety przyjęła ona trend wzrostowy. Na stan 31.12.2013 roku, liczba osób bezrobotnych wyniosła 198 osób i jest wyższa od stanu zanotowanego przed 4 laty (2010 rok), kiedy to zarejestrowanych było 183 osób.

Tendencja wzrostowa stanowi negatywny prognostyk, co przedstawia zamieszczony rysunek 3.

Rys.3. Liczba bezrobotnych na terenie Zawidowa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Zgorzelec oraz GUS.

Bazując na danych z grudnia 2013 roku, scharakteryzowano zjawisko bezrobocia w poszczególnych gminach powiatu zgorzeleckiego.

Biorąc pod uwagę liczbę osób zarejestrowanych w PUP Zgorzelec w rozbiciu na poszczególne gminy, uznać można, że Miasto Zgorzelec posiada najwyższą liczbę osób bezrobotnych. Gmina Zawidów pod kątem tej klasyfikacji, zajmuje siódmą lokatę i posiada wskaźnik niższy od jednostki nacechowanej największym bezrobociem w powiecie o 13,5%. Omawianą sytuację przedstawia poniższa tabela.

Tab.6. Liczba bezrobotnych w gminach powiatu zgorzeleckiego w latach 2012-2013.

Liczba bezrobotnych w gminach powiatu zgorzeleckiego		
Gmina	Stan na 31.12.2012	Stan na 31.12.2013
Zawidów	172	198
Miasto Zgorzelec	1369	1458
Bogatynia	1222	1161
Pieńsk	484	524
Sulików	369	387
Węgliniec	488	483
Gmina Zgorzelec	476	455
Razem	4580	4666

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Zgorzelec.

Charakteryzując zjawisko bezrobocia, nie można pominąć istotnych jego cech, takich jak: wiek bezrobotnych, poziom ich wykształcenia, a także staż pracy. Należy mieć również na

uwadze, że bezrobocie i jego poziom w dużej mierze uzależnione są od czynników i zjawisk ogólnogospodarczych.

Największą grupę osób bezrobotnych na terenie Gminy stanowią osoby w wieku 25-34 lata – 26,7%, drugą pod względem liczebności grupą są osoby w wieku 35-44 lata- 20,2%. Łącznie obie grupy stanowią 46,9% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych.

Jest to bardzo niekorzystne zjawisko dla gospodarki Gminy, gdyż prawie połowa osób pozostających bez pracy, to osoby będące w wieku najbardziej wzmożonej aktywności zawodowej/produkcyjnej.

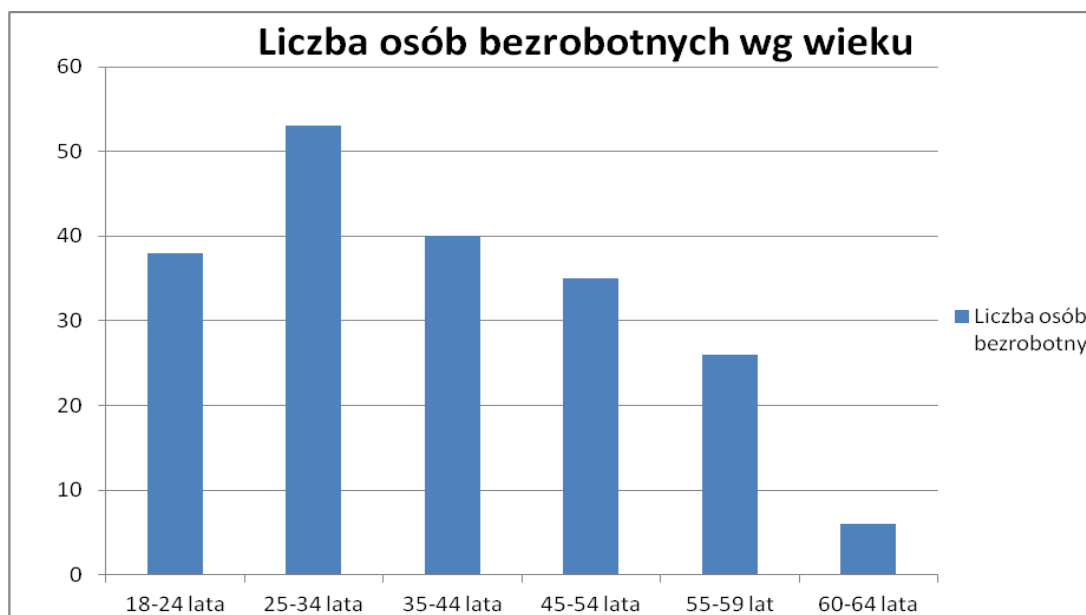
Omawianą sytuację prezentuje tabela 7 i rysunek 4.

Tab.7. Bezrobotni według wieku w 2013 roku.

Wg wieku	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych
- 18 – 24 lata	38
- 25 – 34 lata	53
- 35 – 44 lata	40
- 45 – 54 lata	35
- 55 – 59 lat	26
- 60 – 64 lata	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Zgorzelec.

Rys.4. Liczba bezrobotnych na terenie Zawidowa wg wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Zgorzelec.

Największy odsetek osób bezrobotnych w Gminie, posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe- 32,3%, na drugim miejscu plasują się osoby z gimnazjalnym i poniżej- 25,2%.

Z badanej grupy najmniej dotknięci perspektywą bezrobocia są absolwenci zarówno szkół wyższych jak i liceów ogólnokształcących, z których znaczny odsetek planuje kontynuację nauki w ośrodkach akademickich- łącznie 18,6%. Przeważającej liczbie bezrobotnych z wykształceniem poniżej średniego, nie prognozuje się poprawy sytuacji na rynku pracy. Ludziom z tych grup coraz trudniej będzie znaleźć pracę. Omawianą sytuację przedstawia tabela 8 i rysunek 5.

Tab.8. Bezrobotni według wykształcenia w 2013 roku.

Wg wykształcenia	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych
- wyższe	16
- policealne i średnie zawodowe	47
- średnie ogólnokształcące	21
- zasadnicze zawodowe	64
- gimnazjalne i poniżej	50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Zgorzelec.

Rys.5. Liczba bezrobotnych na terenie Zawidowa wg wykształcenia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Zgorzelec.

Na wyjście z bezrobocia duży wpływ ma poziom wykształcenia oraz przygotowania zawodowego. Sytuacja i położenie na rynku pracy w dużym stopniu zależne są od przeszłości zawodowej, zdobytego doświadczenia, umiejętności.

Analizując sytuację bezrobotnych pod kątem stażu pracy należy stwierdzić, że dominującą grupą są osoby legitymujące się stażem pracy wynoszącym 1-5 lat- 24,7%. Natomiast na

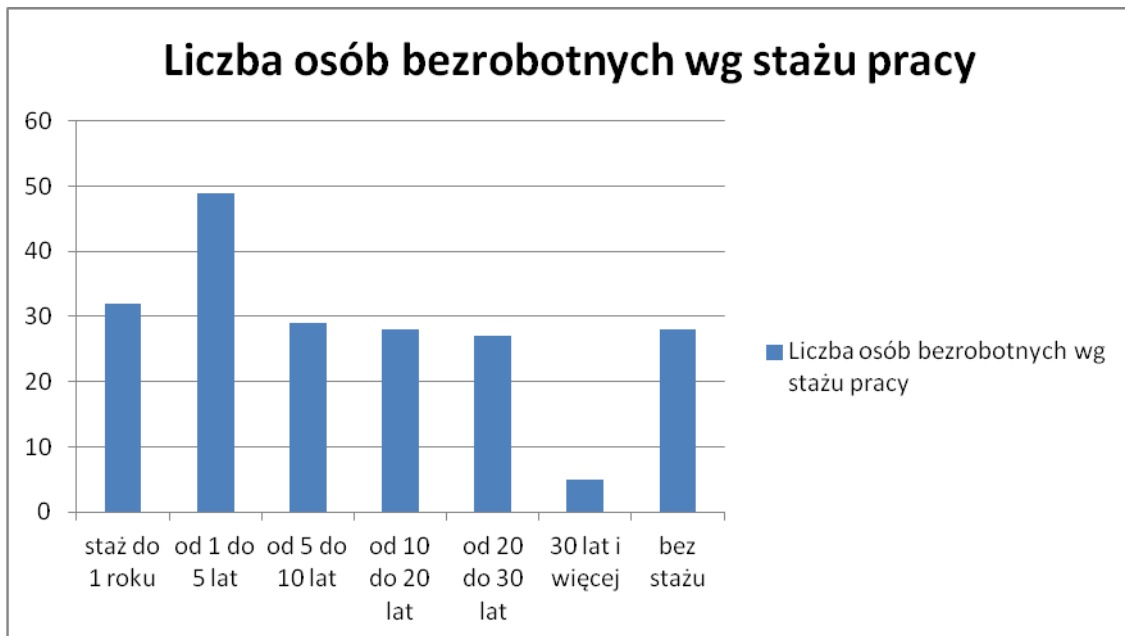
drugim miejscu plasuje się grupa osób ze stażem pracy do 1 roku- 16,1%. Sytuację tę przedstawia tabela 9 i rysunek 6.

Tab.9. Bezrobotni według stażu pracy w 2013 roku.

Wg stażu pracy	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych
- staż do 1 roku	32
- od 1 do 5 lat	49
- od 5 do 10 lat	29
- od 10 do 20 lat	28
- od 20 do 30 lat	27
- 30 lat i więcej	5
- bez stażu	28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Zgorzelec.

Rys.6. Liczba bezrobotnych na terenie Zawidowa wg stażu pracy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Zgorzelec.

Wnioski

Zjawisko bezrobocia bardzo często pociąga za sobą inne problemy i zjawiska o charakterze pejoratywnym. Dotykają one nie tylko samej osoby bezrobotnej, ale także jej bliższego i dalszego otoczenia.

Skuteczne rozwiązanie problemu bezrobocia wymaga podjęcia ścisłej współpracy i wzajemnej koordynacji działań pomiędzy określonymi jednostkami i instytucjami Gminy, przede wszystkim takimi jak MOPS i PUP. Współpraca pomiędzy tymi podmiotami szczególnie powinna dotyczyć: upowszechniania ofert pracy, informacji o usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach.

Co więcej, potrzebne wydaje się być:

- aktywizowanie zawodowe osób bezrobotnych, poprzez umożliwienie podjęcia pracy w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych
- kształcenie oraz aktywizowanie kobiet, które doprowadzić ma do ich powrotu na rynek pracy lub ułatwić dostęp do rynku pracy
- wspieranie rynku pracy, a także promocja zatrudnienia młodzieży

2.3.3. Bezdomność

Bezdomność określana jest jako jedno z najgroźniejszych zjawisk o charakterze pejoratywnym. Dla konkretnych społeczności problem ten wiąże się z zaburzeniem poczucia bezpieczeństwa oraz spokoju. Problem bezdomności staje się coraz częściej wstydliwą wizytówką każdego społeczeństwa.

W literaturze przedmiotu terminem bezdomności określa się względnie trwałą sytuację, w której osoba pozbawiona zostaje dachu nad głową lub nie posiada własnego mieszkania.

Natomiast na podstawie genetycznego podłoża, bezdomność można podzielić na: bezdomność z wyboru, która jest wynikiem przyjęcia pewnego stylu życia oraz bezdomność z konieczności, która dotyka człowieka wbrew jego woli i jest odczuwana jako stan frustrującej depriwacji.

Z prawnego punktu widzenia, kompatybilnie z art. 6 pkt. 8 Ustawy o pomocy społecznej, osobą bezdomną jest osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy oraz niezameldowana na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym ani zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Bezdomność należy rozpatrywać jako skrajną postać wykluczenia i marginalizacji społecznej.

W dużej mierze jest wynikiem:

- stale zwiększającej się pauperyzacji określonych grup społecznych
- utraty możliwości zatrudnienia wraz z długotrwałym problemem w znalezieniu pracy
- rozpadu rodziny/konfliktów rodzinnych
- patologii i uzależnień np. alkoholizm/narkomania
- eksmisji
- opuszczenia zakładu karnego przy koncepcji braku ewentualności powrotu do mieszkania

Kompatybilnie z Ustawą z dn. 12.03.2004 r. o pomocy społecznej, bezdomnemu należy się tymczasowe miejsce noclegowe, odzież, posiłek i inne formy pomocy, które a zwłaszcza w przypadku szczególnego zagrożenia warunkami atmosferycznymi – wystąpienia gwałtownych opadów śniegu i niskich temperatur, gmina za pośrednictwem Ośrodków Pomocy Społecznej winna zapewnić.

Bardzo istotne jest, aby osoby bezdomne otoczyć właściwym wsparciem, szczególnie psychologicznym i pedagogicznym.

W Gminie w zasadzie nie występuje zjawisko bezdomności, można je uznać za śladowe. Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że 1 osoba została uznana za bezdomną i tym samym zakwalifikowana do udzielenia wsparcia. Zjawisko utrzymuje się na porównywalnym poziomie od kilku lat.

Należy mieć jednak na uwadze, że przedstawione statystyki nie oddają w pełni stanu faktycznego zjawiska bezdomności. Znacząca część osób dotkniętych tym problemem nie zgłasza tego faktu.

Wnioski

Z punktu widzenia całego społeczeństwa, zjawisko bezdomności jest znaczącym problemem społecznym. Dotyka on coraz większe rzesze osób. W związku z tym, powinno się podejmować wszelkiego rodzaju wysiłki, których efektem byłoby zapewnienie dachu nad głową i otoczenie odpowiednią pomocą osób znajdujących się w tym stosunkowo trudnym i niekorzystnym położeniu.

W związku z tym, że na terenie Gminy Zawidów problem bezdomności można uznać za marginalny, podejmowane wysiłki, których wynikiem jest przeciwdziałanie tej patologii wydają się być wystarczające. Jednakże należy mieć na uwadze konieczność stałego monitorowania tego zjawiska i reagowania na wszelkie zmiany w nim zachodzące.

2.3.4. Alkoholizm i narkomania

Współczesny świat to bardzo szybko zachodzące zmiany, pojawianie się nowych, nieznanych dotąd zjawisk społecznych i procesów. Niestety, nie zawsze niosą one ze sobą pozytywne aspekty. Bardzo często zdarza się, że wielu ludzi nie jest w stanie nadążyć za zmieniającą się rzeczywistością, co powoduje że spychani są na margines życia. Z kolei to rodzi u nich poczucie krzywdy, bezradność, frustrację. Chcąc złagodzić skutki swojego wykluczenia, często sięgają po różnego rodzaju używki, wpadając tym samym w uzależnienie.

Uzależnienie pociąga za sobą kolejne negatywne zjawiska w postaci utraty pracy, konfliktów, problemów finansowych.

Uzależnienie bezpośrednio związane jest głównie z emocjonalną niezdolnością do podejmowania stosownych decyzji, brakiem odpowiedzialności za życie swoje oraz najbliższych, a także dalszą pogłębiającą się degradacją życia rodzinnego, społecznego, a także zawodowego.

Osoby uzależnione od alkoholu najczęściej cechują się dużym stopniem niedojrzałości emocjonalnej, skłonnościami do wahań nastroju, niską odpornością na frustracje i lęki. Kontakty interpersonalne mają zazwyczaj powierzchowny charakter, są płytkie, brakuje w nich autentycznego zaangażowania.

Warto podkreślić, że uzależnienie od alkoholu i jego nadużywanie, to jedna z głównych przyczyn rozwodów w Polsce.

Niepokojącym zjawiskiem jest tak zwane dziedziczenie alkoholizmu, który przechodzi na kolejne pokolenia w rodzinach dotkniętych tym problemem. Co więcej, problem nadużywania alkoholu przez klientów systemu pomocy społecznej jest bardziej skomplikowany ze względu na fakt, że poza samym problemem alkoholizmu, występują dodatkowo inne pejoratywne zjawiska i zaburzenia w postaci: niewłaściwej komunikacji w rodzinie, ubóstwa, problemów zdrowotnych i wychowawczych.

Według WHO jednym z najwyższych czynników ryzyka dla zdrowia populacji jest alkohol. Plasuje się na trzecim miejscu. Większe ryzyko niosą ze sobą palenie oraz nadciśnienie tętnicze.

Określa się, że ponad 60 rodzajów chorób i urazów ma związek ze spożywaniem alkoholu.

Natomiast Komisja Europejska w raporcie „Stan zdrowia w Unii Europejskiej” uznaje alkoholizm za ważny czynnik wpływający bezpośrednio na stan zdrowia obywateli Unii Europejskiej. Co więcej, w raporcie wykazuje się silną korelację pomiędzy liczbą wypadków drogowych, a spożywaniem alkoholu. Ilość alkoholików w populacji ma również bezpośredni wpływ na poziom zabójstw i samobójstw.

WHO określa alkoholizm jako chorobę związaną z istotnym osłabieniem organizmu, które bezpośrednio wynika z trwałego i nadmiernego spożywania alkoholu, przy czym osłabienie to oznacza szeroko rozumianą dysfunkcjonalność na poziomie fizycznym, psychicznym oraz społecznym.

Natomiast Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, uzależnienie od alkoholu definiuje jako zespół zjawisk poznawczych, fizjologicznych oraz behawioralnych, wśród których picie alkoholu dominuje nad innymi zachowaniami, które miały poprzednio dla pacjenta większą wartość.

Podstawowym objawem choroby alkoholowej jest pragnienie alkoholu.

Na ostateczne rozpoznanie alkoholizmu, pozwala identyfikacja trzech lub więcej następujących cech lub objawów, występujących łącznie przez pewien czas w ciągu ostatniego roku (picia):

- 1) Silne pragnienie lub poczucie przymusu picia („głód alkoholowy”)
- 2) Upośledzona zdolność kontrolowania zachowań związanych z pićm (trudności w unikaniu rozpoczęcia picia, trudności w zakończeniu picia do wcześniej założonego poziomu, nieskuteczność wysiłków zamierzających do zmniejszenia lub kontrolowania picia)
- 3) Fizjologiczne objawy stanu odstawienia pojawiającego się, gdy picie alkoholu jest ograniczone lub przerywane albo używanie alkoholu lub pokrewnie działających substancji (np. leków) w celu złagodzenia ww. objawów, uwolnienie się od nich lub uniknięcia ich
- 4) Zmieniona (najczęściej zwiększona) tolerancja alkoholu, potrzeba spożycia większych dawek dla wywołania oczekiwanego efektu
- 5) Z powodu picia alkoholu narastające zaniedbywanie alternatywnych źródeł przyjemności lub zainteresowań, zwiększona ilość czasu przeznaczona na zdobywanie alkoholu lub jego picie, bądź uwolnienia się od następstw jego działania
- 6) Uporczywe picie alkoholu mimo oczywistych dowodów występowania szkodliwych następstw picia

Problemy, z jakimi najczęściej borykają się uzależnieni, zdefiniowane na podstawie badania Programu Aktywizacji Placówek Odwykowych, to zaburzenia życia rodzinnego (94% wskazań), problemy w kontaktach z ludźmi (84%), problemy finansowe (82%), przemoc wobec bliskich (57%), problemy z prawem (51%).

Nadmierne spożywanie alkoholu, staje się przyczyną zaburzeń w prawidłowym realizowaniu zadań rodziny, czyli: funkcji opiekuńczej, wychowawczej, socjalizacyjnej i emocjonalnej.

Największe cierpienie związane z problemem alkoholowym spada bezpośrednio na dzieci alkoholików.

Każda rodzina to odrębny, niezależny system, zbudowany z określonych elementów, scalonych i powiązanych ze sobą w określony sposób, tak aby możliwe było zrealizowanie wspólnego celu.

Zdarzenia i sytuacje, które mają miejsce w ramach tego systemu, wymuszają pośrednio na członkach tegoż systemu, konieczność dostosowania się do zaistniałej sytuacji. Warunki panujące w rodzinach z problemem alkoholowym, stawiają przed dziećmi nieodzowną konieczność odgrywania różnych ról i przyjęcia określonej strategii postępowania. Przyjmowane przez dzieci role, traktuje się najczęściej jako swojego rodzaju mechanizm

obronny wobec pojawiających się zagrożeń, jakie stwarza rodzina z problemem uzależnienia od alkoholu.

Deficyty wsparcia emocjonalnego, rodzinnego ciepła i miłości, w istotny sposób utrudniają odpowiednie ukształtowanie się u dziecka poczucia własnej wartości. Nagminnie dziecko z rodziny z problemem alkoholowym żyje ze świadomością, że do wszystkich awantur, kłótni, czy nieporozumień dochodzi z jego winy.

Co więcej, stale musi pamiętać o zachowaniu tajemnicy rodzinnej. Dzieci, które dorastały w rodzinach uzależnionych, w dorosłym życiu, same często postępują zgodnie z zasadami „nie mów”, „nie ufaj”, „nie odczuwaj”.

Problem alkoholizmu coraz częściej dotyka również młodych ludzi.

Inicjację alkoholową statystycznie młodzież przeżywa w wieku 13-14 lat. Jak wynika z badań, jednym z częściej przewijających się powodów picia, jest chęć przypodobania się kolegom, poczucia się dorosłym. Powyższy raport wskazuje także, że alkohol zdaniem młodzieży jest bardzo łatwo dostępny (zdaniem 90% ankietowanych). Tak wczesne zetknięcie się z alkoholem wpływa bardzo destrukcyjnie na młody organizm, zarówno w sferze fizjologicznej, jak również psychicznej.

Uzależnienie od alkoholu jest chorobą chroniczną, postępującą i potencjalnie śmiertelną. Nie jest możliwe całkowite jej wyleczenie, a jedynie zahamowanie narastania jej objawów i szkód zdrowotnych z nią związanych.

W świetle nowoczesnej wiedzy, uzależnienie od alkoholu jest chorobą wieloczynnikową, bio-psycho-społeczną, uszkadzającą funkcjonowanie człowieka w sferze somatycznej, psychologicznej, społecznej i duchowej.

W Gminie Zawidów w 2013 roku, zaznaczono - 11 przypadków pomocy ze względu na alkoholizm. Był to wzrost w porównaniu do 2012 roku o 4 przypadki.

Należy mieć świadomość, że te stosunkowo niskie wartości, podawane w powodach przyznawania pomocy społecznej związane są z niedogodnościami w kwalifikowaniu tej przyczyny, które wynikają z obowiązujących przepisów prawa. Pracownik socjalny nie może wskazać tego powodu, jako kwalifikującego do udzielenia pomocy społecznej, dopóki choroba ta nie zostanie jednoznacznie zdiagnozowana.

W celu skutecznego przeciwdziałania problemowi alkoholowemu, istotne jest wzmocnienie prowadzonych działań profilaktycznych i prewencyjnych.

Cel ten powinien być realizowany poprzez aktywne działanie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Podstawowym zadaniem stojącym przed Komisją jest podjęcie decyzji o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej leczenia w zakładzie lecznictwa odwykowego oraz interweniowanie w związku z naruszeniem przepisów Ustawy o wychowaniu w trzeźwości, w zakresie reklamy oraz sprzedaży napojów alkoholowych osobom nieletnim lub nietrzeźwym.

W Gminie funkcjonuje Punkt Konsultacyjny, którego zadaniem jest poradnictwo psychologiczne w sytuacjach kryzysów rodzinnych, małżeńskich i osobistych (w tym również ofiarom przemocy), jak również poradnictwo psychologiczne w zakresie problemów wychowawczych z dziećmi i młodzieżą, terapia rodzin z dziećmi wykazującymi zaburzenia zachowania, organizacja spotkań konsultacyjno-superwizyjnych dla osób zajmujących się pracą socjalną w rodzinie. To działania, które łagodzą pojawiające się problemy społeczne.

Problem narkomanii pojawił się stosunkowo niedawno, lecz dość szybko uzyskał wysoką i stale postępującą dynamikę rozwoju.

W ostatnich latach, z dużych ośrodków miejskich, narkomania przenosi się do mniejszych miast i wsi, zataczając coraz szersze kręgi odbiorców.

To jedno z najpoważniejszych i najszybciej rozwijających się zagrożeń, z jakimi borykają się współczesne społeczeństwa.

Problem narkomanii dotyka głównie młode osoby, jednakże trudno jest jednoznacznie określić liczbę korzystających z tego rodzaju środków.

Z danych uzyskanych z MOPS wynika, że problem narkomanii istnieje (4 przypadki zakwalifikowania do udzielenia pomocy z powodu narkomanii– 2013 r.), ale w rzeczywistości nie jest on do końca zdiagnozowany. Stanowi to wzrost o dwa przypadki w zestawieniu do roku 2012.

Postępujący rozwój narkomanii, swoją przyczynę czerpie głównie w problemach osobistych, trudnych warunkach życia, czy złym wpływie środowiska, bądź chęci ucieczki przed otaczającą rzeczywistością.

Zarówno przyczyny powstawania i rozwijania się zjawiska narkomanii i alkoholizmu są podobne i zaliczyć do nich należy:

- wyodrębnienie się w okresie wychowania pewnych określonych i specyficznych cech osobowości, definiowanych jako skłonność do popadania w uzależnienia i nałogi
- wpływ grupy rówieśniczej oraz otoczenia
- trudne sytuacje życiowe
- brak opieki/pomocy
- powszechnie panujące trendy w poszczególnych subkulturach

- w określonym stopniu ciekawość, chęć poznania czegoś nowego
- poszukiwanie alternatywy od dylematów życia codziennego
- bezsilność życiowa

Wnioski

Rozmiar problemów uzależnienia od narkotyków i alkoholu nie został w pełni zbadany i zdiagnozowany. Niezbędne wydaje się być przeprowadzenie gruntownych badań i analiz, dotyczących obu problemów oraz pozyskanie pełniejszych danych na ten temat.

Zasadne również wydaje się być przeprowadzenie dokładnych badań w środowisku dzieci i młodzieży, których celem byłoby określenie wielkości zjawiska spożywania alkoholu w tej grupie wiekowej.

Podjęmowane działania (profilaktyczne, lecznicze) okazują się być nie w pełni skuteczne, o czym świadczy zwiększająca się liczba rodzin z problemem uzależnienia. Jednakże należy mieć świadomość, że wzrost może być spowodowany również przełamaniami wstydu i poszukiwaniem profesjonalnej pomocy przez osoby i rodziny dotknięte problemem uzależnienia.

Jednakże dalsze zmniejszenie, a w konsekwencji stopniowe wyeliminowanie problemu alkoholowego wymagać będzie podejmowania dalszych zintegrowanych działań różnych instytucji i organizacji, funkcjonujących na terenie Gminy.

Potrzebnym wydaje się podjęcie następujących działań:

- współpraca różnych służb socjalnych i instytucji
- popularyzacja wśród społeczności lokalnej zdrowego stylu życia
- wspieranie rozwoju dzieci z rodzin, w których występuje problem alkoholizmu
- stworzenie możliwości korzystania z pomocy terapeutycznej osób uzależnionych

2.3.5. Ubóstwo

Ubóstwo staje się bezpośrednią przyczyną dalszych zjawisk społecznych o charakterze pejoratywnym. Zdecydowanie wpływa na zmniejszenie popytu, chłonność rynku, a przede wszystkim ma negatywny wpływ na rozwój gospodarki, w tym przede wszystkim gospodarki lokalnej.

Znacznie utrudnia lub wręcz całkowicie uniemożliwia osobom lub grupom osób dotkniętym tym problemem społecznym, na skorzystanie z istniejących możliwości i zasobów: edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych. Ubóstwo może stać się również punktem zapalnym wywołującym zachowania przestępcze, łamanie przyjętych norm i zasad

społecznych. Sprzyja rozwojowi patologii społecznych, w postaci: narkomanii, alkoholizmu, bezdomności.

Warto podkreślić, że niska efektywność i niedoskonałość systemu pomocy społecznej w zakresie rozwiązywania problemów ubóstwa, może działać demoralizująco, znacznie zmniejszać motywację osób dotkniętych tym problemem do zmiany swojego położenia, chociażby poprzez zdobycie nowych lub podniesie swoich kwalifikacji i kompetencji bądź znalezienie zatrudnienia. Niestety, także i w tym przypadku możemy mówić o efekcie dziedziczenia. Zjawisko to przechodzi na kolejne pokolenia w rodzinie. Co więcej, osoby ubogie najczęściej decydują się na wykonywanie prac niebezpiecznych, nisko płatnych lub takich, których nie chcą wykonywać inni.

Należy mieć na uwadze, że w większości państw, analogicznie jak w Polsce, ubóstwo dotyka najsilniej osoby o niskim statusie zawodowym, bezrobotnych, którzy utracili prawo do świadczeń, osoby starsze, uchodźców, emigrantów zatrudnionych nielegalnie.

Osoby, które dłuższy czas bezskutecznie zmagają się z własnym ubóstwem, bardzo często tracą szansę na poprawę swojego położenia, ulegają dalszej marginalizacji, a w konsekwencji wykluczeniu. Ubóstwo to nie tylko niskie zarobki, ale również brak pracy, mieszkań, opieki zdrowotnej, szkolnictwa i miejsca w społeczeństwie.

W świadomości społecznej pojęcie ubóstwa funkcjonuje jako stan braku dostatecznych i wystarczających środków materialnych do życia. Jest definiowany jako bieda, niedostatek.

Ubóstwo można zatem zdefiniować jako stan, poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki, rodziny lub grupy społecznej.

Pomiaru poziomu ubóstwa dokonuje się najczęściej poprzez tzw. ekonomiczną definicję ubóstwa. Ubóstwem wówczas określa się sytuację, w której jednostka (osoba, rodzina, gospodarstwo domowe) nie dysponuje wystarczającymi środkami (zarówno środkami pieniężnymi w postaci dochodów bieżących i dochodów z poprzednich okresów, jak i w formie nagromadzonych zasobów materialnych) pozwalającymi na zaspokojenie jej potrzeb.

Kompatybilnie z powyższą definicją, pod uwagę nie bierze się innych przyczyn ubóstwa, takich jak: aspekty kulturowe, polityczne, socjologiczne.

Minimum egzystencji, zwane również minimum biologicznym, to koszyk dóbr, koniecznych do podtrzymania funkcji życiowych człowieka i sprawności psychofizycznej.

Pod uwagę bierze tylko i wyłącznie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego określonego poziomu, prowadzi do biologicznego wyniszczenia i zagrożenia życia.

W skład koszyka minimum egzystencji wchodzi potrzeby mieszkaniowe i artykuły żywnościowe.

W 2012 roku 6,7% gospodarstw domowych w Polsce, a także 4,9% gospodarstw w województwie dolnośląskim żyło poniżej minimum egzystencji.

Ustawowa granica ubóstwa, to kwota dochodów, która zgodnie z obowiązującą Ustawą o pomocy społecznej, uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego. W 2012 roku 7% gospodarstw domowych w Polsce, a także 6,1% gospodarstw w województwie dolnośląskim żyło poniżej ustawowej granicy ubóstwa. Ubóstwo jest w istotny sposób powiązane ze zjawiskiem wykluczenia społecznego. Bieda w Polsce nie jest zjawiskiem nowym. Nowym jest natomiast stale powiększający się jej zasięg.

Prawdopodobieństwo bycia ubogim zwiększają takie zmienne jak:

- bezrobocie w rodzinie (zwłaszcza długotrwałe)
- młody wiek
- wielodzietność
- niski poziom wykształcenia
- zamieszkiwanie na wsi i w małym mieście

Ostatnie lata to znaczące zwiększenie zróżnicowania warunków bytu poszczególnych rodzin.

Wystąpiło obniżenie się dochodów z pracy jako głównej podstawy egzystencji. Wzrosła liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Dramatyczny spadek dochodów z największą siłą dotknął rodzin z dziećmi. W wielu rodzinach wystąpiło zjawisko ubóstwa, dotyczącego szczególnie młodej i aktywnej zawodowo populacji oraz dzieci.

Jednym z kluczowych czynników, które znacznie zwiększają ryzyko zagrożenia ubóstwem jest bezrobocie. Sprzyja temu również niski poziom wykształcenia.

Legitymowanie się wyższym wykształceniem głowy gospodarstwa domowego, bardzo często eliminuje takie gospodarstwo z populacji ubogich, żyjących poniżej minimum egzystencji.

Na terenie Gminy w roku 2013 zdefiniowano ten problem jako jeden z głównych, w zakresie przyznawania pomocy przez MOPS –83 przypadki. W 2012 roku zanotowano 67 przypadków.

Stopień zagrożenia ubóstwem wzrasta wraz z liczbą dzieci w rodzinie. Do grup o największym ryzyku zagrożenia ubóstwem należą osoby w wieku 15 lat.

Dzieci przebywające w rodzinach biednych są najczęściej niedożywione, pomimo faktu, że wydatki na żywność i artykuły spożywcze stanowią dość znaczną część budżetów rodzinnych.

W celu łagodzenia skutków ubóstwa wśród najmłodszych grup społecznych, Ośrodki Pomocy Społecznej podejmują akcję dożywiania dzieci z rodzin najuboższych.

Podstawowym sposobem na walkę z ubóstwem i ograniczenie tego negatywnego zjawiska jest zmniejszenie poziomu bezrobocia poprzez: tworzenie nowych miejsc pracy, aktywizację zawodową osób ubogich, a także aktywną politykę rynku pracy, która umożliwiałaby przejściową aktywizację bezrobotnych.

Cały stworzony system pomocy osobom ubogim wymaga gruntownej przebudowy i przemiany. Elementarnym warunkiem gwarantującym skuteczność podejmowanych działań i ich celowość, jest realizacja postulatów dotyczących odbiurokratyzowania urzędów pracy, a także przeznaczenia znacznie większych środków na formy aktywizujące.

Zdecydowanie należy odejść od polityki, powodującej przejście przeważającego przyrostu dochodów przez nieliczną grupę ludzi zamożnych. Nie mówi się w tym punkcie o próbach ograniczenia poziomu ich dochodowości. Raczej powinno zmierzać się w kierunku stworzenia możliwości osiągnięcia godziwych dochodów przez biedniejsze warstwy społeczne, jak ma to miejsce w innych krajach Unii Europejskiej. Przede wszystkim należy stworzyć takie warunki, aby praca i czerpane z niej dochody, górowały nad zasiłkami.

Zadanie Gminy w tym zakresie to spotęgowanie działań, których efektem byłoby ułatwienie podniesienia poziomu dochodów, przy współudziale i wykorzystaniu możliwości Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Urzędu Pracy oraz organizacji pozarządowych.

Cały system walki z ubóstwem powinien obejmować również zwalczanie czynników sprzyjających powstawaniu tego zjawiska lub jego utrwalaniu. Powinien rozwijany być szeroki system różnego rodzaju świadczeń, które mogłyby przyczynić się do poprawy położenia poszczególnych grup i osób. Również sama praca socjalna może przyczynić się do łagodzenia następstw ubóstwa.

Wnioski

W rozwiązywaniu problemu ubóstwa, niezwykle istotna jest wczesna interwencja. W związku z tym, konieczne jest prowadzenie okresowych badań poziomu życia osób i rodzin, zamieszkujących na terenie Gminy. Możliwie wczesna reakcja na zjawisko, uchroni osoby i rodziny przed ubóstwem absolutnym.

2.3.6. Sytuacja osób niepełnosprawnych

Nie ma jasno sprecyzowanej i określonej definicji niepełnosprawności. Jest ona bardzo płynna i każdorazowo inaczej interpretowana.

Różnorodność ta wynika przede wszystkim z licznych uregulowań prawnych, które były tworzone w różnym czasie i częstokroć nie zachowują koherentności w interpretacji przedmiotowego zjawiska.

Łączącą platformą wszystkie poniższe definicje zjawiska niepełnosprawności jest uniemożliwienie przystosowania określonego organizmu do warunków, w jakich w danej chwili się znajduje.

Kompatybilnie z art. 2 pkt. 10 Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Zgodnie z art. 1, powyższej Ustawy, niepełnosprawność zostaje potwierdzona orzeczeniem:

- a) o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (wyróżnia się stopień lekki, umiarkowany i znaczny)
- b) o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów lub
- c) o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia

Stopień niepełnosprawności może być także określony przez lekarzy orzeczników ZUS bądź KRUS. Przedmiotowe orzeczenie jest konieczne, aby ubiegać się o świadczenia z tytułu ubezpieczenia społecznego.

Zgodnie z definicją Karty Praw Osób Niepełnosprawnych, niepełnosprawną osobą jest ta, której sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia codzienne życie, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Natomiast kompatybilnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) przez niepełnosprawność należy rozumieć stan będący efektem dysfunkcji natury fizycznej lub psychicznej, ubytku anatomicznego lub dysfiguracji, powstały w skutek urazów, schorzeń, zaburzeń rozwojowych i powodujący znaczące ograniczenie możliwości wykonywania przez jednostkę podstawowych czynności życiowych (takich jak samoobsługa, przemieszczanie się, czynności manualne, orientacja w otoczeniu, zdolności komunikowania się z innymi ludźmi oraz czynności związane z uczeniem się, wykonywaniem pracy, życiem rodzinnym czy prowadzeniem gospodarstwa domowego) w warunkach, czasie i formach właściwych przeciętnemu przedstawicielowi danej populacji.

Niepełnosprawność to jeden z bardziej istotnych problemów współczesnego świata. Głównie wynika to z faktu, iż zjawisko niepełnosprawności jest znacznie upowszechnione oraz zatacza dość szerokie kręgi. To zdecydowanie zjawisko wielopłaszczyznowe, ze względu na fakt, iż

poza kontekstem medycznym należy brać pod uwagę również kontekst społeczny i psychologiczny. Niepełnosprawność wpływa znacząco lub czasami uniemożliwia właściwe pełnienie ról społecznych. W konsekwencji wpływa to na zwiększenie alienacji społecznej.

Główną przyczynę niepełnosprawności stanowią schorzenia układu krążenia, narządów ruchu oraz schorzenia neurologiczne. Wśród innych przyczyn niepełnosprawności wymienia się: uszkodzenie narządu wzroku i słuchu, choroby psychiczne, upośledzenia umysłowe.

Osoby niepełnosprawne wymagają szczególnej opieki i troski oraz odpowiedniego podejścia do ich problemów w sferze zatrudnienia, edukacji, a przede wszystkim codziennym funkcjonowaniu.

Niestety, w polskim społeczeństwie obserwuje się niepokojące tendencje do ograniczania udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym. Mimo dostrzegalnej w ostatnich latach poprawy, niektóre formy dyskryminacji osób niepełnosprawnych nadal stanowią dość ważki problem. Należy podkreślić, że niepełnosprawni nadal zbyt często spotykają się z ograniczeniami architektonicznymi, komunikacyjnymi, transportowymi, które urastają do rangi prawdziwych barier i przeszkód, często nie do pokonania.

Kompatybilnie z danymi duża część tej grupy pozostaje poza rynkiem pracy. Należy podkreślić, iż jest to utrzymująca się stała tendencja.

Osoby niepełnosprawne w naszym kraju stanowią liczną społeczność. Prognozy GUS przewidują, że zjawisko to będzie się w najbliższym czasie pogłębiać.

W Polsce w 2008 roku biernych zawodowo było 83,9% osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej i 75,7% osób w wieku produkcyjnym (wobec adekwatnych udziałów dla osób sprawnych -odpowiednio 40,6% i 25,3%). Dlatego wciąż podejmowane są działania ustawowe wspierające aktywizację zawodową tych osób.

W Polsce aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych wynosi ok. 17 %, zaś w krajach Unii Europejskiej ok. 40-50%. Pokazuje to, jak wiele jest jeszcze do zrobienia.

Niepełnosprawność to zjawisko charakteryzujące się zarówno cechami medycznymi, jak i społecznymi. Ma ona swoje wymierne konsekwencje społeczne i funkcjonalne.

Dotyka zarówno samych osób niepełnosprawnych, jak również ich bezpośredniego, a także pośredniego otoczenia. Niepełnosprawność z największą siłą uderza w sferę emocjonalną i finansową rodziny.

Problemy osób niepełnosprawnych w dużej mierze związane są z zakupem drogiego sprzętu służącego do komunikowania się z otoczeniem oraz ułatwiającego samoobsługę. Ponadto łączą się bezpośrednio z bardzo często dość kosztowną i trudno dostępną rehabilitacją, jak również z częstym brakiem udogodnień architektonicznych dla osób niepełnosprawnych,

przez co wiele budynków, w tym również użyteczności publicznej, przestaje być dla tej grupy społecznej dostępnych.

Z udostępnionych danych wynika, że problem niepełnosprawności na terenie Gminy występuje. Niestety, dane te nie odzwierciedlają w pełni skali tego zjawiska, ze względu na fakt, że istnieją osoby nie mogące samodzielnie funkcjonować, pozostają one w domach i nigdy nie występowały o prawne potwierdzenie swej niepełnosprawności. Co wpływa na zaniżenie skali problemu. Niemniej jednak należy zaznaczyć w tym miejscu, że problem niepełnosprawności plasuje się na trzecim miejscu pod kątem udzielania pomocy przez MOPS Zawidów.

Z pomocy MOPS skorzystało w 2012 roku 33 osoby, zaś rok później (2013) 41 osób.

Przystąpienie do realizacji spójnego systemu pomocy tej kategorii osób, a także działania innych jednostek i organizacji, powinny w znacznym stopniu wpłynąć na poprawę ich sytuacji.

Warto podkreślić, że niniejszy system pomocy będzie uzupełniany szczególnie o te formy, które zagwarantują niepełnosprawnym możliwość usamodzielnienia, pełną integrację ze środowiskiem, a ponadto będą miały wpływ na zmniejszenie poczucia izolacji społecznej i marginalizacji.

Wnioski

Potrzebne wydaje się być zgromadzenie wszelkich niezbędnych informacji i danych dotyczących środowiska osób niepełnosprawnych z rozbiciem na następujące zmienne: rodzaj niepełnosprawności, określenie płci, wieku, wykształcenia osób niepełnosprawnych oraz określenie sytuacji tych osób na rynku pracy.

Niezbędne wydaje się również przeprowadzanie badań, pozwalających na zdiagnozowanie problemów, jakie napotykają osoby niepełnosprawne.

Ponadto należałoby:

- stworzyć punkt informacji i pomocy rodzinom niepełnosprawnym
- znieść bariery architektoniczne, urbanistyczne, komunikacyjne w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej
- doskonalić system edukacji i przygotowania do pracy osób niepełnosprawnych
- wspierać osoby niepełnosprawne na wolnym rynku

Zakłada się, że w latach obowiązywania przedmiotowej Strategii, liczba osób niepełnosprawnych na terenie Gminy, jak i korzystających z pomocy MOPS, będzie

systematycznie rosnać z uwagi na starzenie się społeczeństwa jak i coraz większą świadomość oraz akceptację społeczną.

2.3.7. Długotrwała choroba

Choroby przewlekłe stanowią dość istotny problem społeczny, który dotyka nie tylko samych chorych, ale również ich rodzin i całego otoczenia. Determinują one również życie całych rodzin, a niejednokrotnie zmieniają je o 180 stopni. Dotyczy to zarówno sfery psychicznej, jak również finansowej.

Długotrwała choroba definiowana jest jako „(...) dolegliwość bądź stan patologiczny, który utrzymuje się przez dłuższy czas i który będzie trwał nadal (...)”. Do głównych cech choroby przewlekłej należą: długotrwałość, łagodniejszy niż w stanie ostrym przebieg, pogorszenie sprawności pacjenta, nieodwracalność zmian patologicznych i niepomyślne rokowania, a także następstwa psychospołeczne; osoby chorujące przewlekłe wymagają długotrwałej opieki lekarskiej, pielęgniarskiej i/ lub rehabilitacji.

Zakłada się, że długotrwała choroba musi trwać co najmniej pół roku. Zaświadczenie o istnieniu długotrwałej lub ciężkiej choroby wydawane jest przez lekarza.

Niemalże w każdym wieku jesteśmy narażeni na utratę zdrowia i zapadnięcie na różnego rodzaju choroby. Powodami takiego stanu rzeczy mogą być różnorodne czynniki. Począwszy od zaniedbań własnego organizmu, poprzez warunki życia, a skończywszy na wieku. Najczęściej długotrwała choroba atakuje w podeszłym wieku, kiedy organizm jest już osłabiony, starzeją się jego komórki, słabnie ogólna wydolność i odporność. Szacuje się, że w wieku powyżej 85 lat, od 80% do 90% ludzi wymaga pomocy i opieki. Bardzo często codziennej – w zaspokajaniu elementarnych potrzeb.

Oczywistym jest, że nie jest możliwe zatrzymanie procesu starzenia. Będzie on postępował nieubłaganie, ale możliwe jest rozpoczęcie działań edukacyjnych, profilaktycznych, prewencyjnych, które łagodzić będą późniejsze skutki procesu starzenia się. Kluczowym czynnikiem spowalniającym ten proces, wydaje się być aktywność społeczna.

Bardzo istotna wydaje się być również atmosfera i nastawienie otoczenia chorego, z którego może on czerpać siły do dalszej walki z chorobą, co jest nie bez znaczenia z medycznego punktu widzenia zwalczania spustoszeń, jakie do tej pory poczyniła dana choroba czy schorzenie.

W okresie choroby zauważalne jest znaczące obciążenie budżetu kosztami leczenia, w tym zakupem leków, wizytami u lekarzy oraz specjalistów, a także często koniecznością zapewnienia profesjonalnej i fachowej opieki.

Warto mieć świadomość, że nie wszystkie choroby można pokonać i wyleczyć. Podejmuje się wówczas wszelkie wysiłki, które mają na celu złagodzenie bólu i cierpienia chorego. Bardzo często ta forma leczenia przybiera kształt zwalczania objawów niż ognisk choroby. W tym przypadku szczególnej wagi nabiera wsparcie emocjonalne i duchowe.

Z ogólnie dostępnych danych oraz opinii eksperckich i specjalistycznych wynika, że stan zdrowia polskiego społeczeństwa jest wysoce niezadowolający i znacznie gorszy niż w innych krajach Unii Europejskiej. Głównie ma to swoją przyczynę w problemach finansowych polskiej służby zdrowia, trudnościach z dostępem do specjalistycznej opieki i pomocy medycznej.

W roku 2012 MOPS zanotowało 21 przypadków udzielenia pomocy z powodu długotrwałej choroby. Rok później (2013) było to tylko 16 przypadków, co klasyfikuje ten problem na piątym miejscu.

Należy mieć pełną świadomość, że osoby przewlekle chore, chore mają bardzo duże trudności z samoakceptacją siebie i swoich schorzeń. Nagminnie w swoim codziennym życiu spotykają się ze zjawiskiem dyskryminowania, braku zrozumienia dla ich potrzeb, ograniczeń. Wynika to z faktu, że nadal w polskim społeczeństwie przejawia się niska tolerancja tej grupy osób.

Długotrwała choroba, a także niepełnosprawność stanowią w Polsce niezwykle ważny czynnik wykluczenia społecznego.

Skłasyfikowanie oraz późniejsze ewentualne rozwiązanie problemów osób długotrwanie chorych lub niepełnosprawnych, zależne jest od wielu zmiennych i czynników. Można przyjąć, że kluczowy w tej sytuacji jest ogólny poziom społeczno - ekonomiczny gminy, jej struktura, rozpoznanie potrzeb osób niepełnosprawnych i długotrwanie chorych, a także ich miejsce w hierarchii innych ważnych spraw danej społeczności lokalnej.

Obserwacja sytuacji osób długotrwanie chorych na terenie Gminy Zawidów wskazuje, że znaczna część z nich wymaga pomocy w zakresie samodzielnego funkcjonowania. Pojawia się również potrzeba zapewnienia właściwej opieki w środowisku rodzinnym, a także we właściwych instytucjach.

Wnioski

Postępujące zjawisko starzenia się społeczeństwa ma niepokojące tendencje wzrostowe. Prognozuje się, że do 2060 roku w Polsce będzie o 8 milionów obywateli mniej, zaś w przeciągu najbliższych 50 lat cały region Europy Środkowo-Wschodniej stanie się jednym z najstarszych.

W związku z tym, działania stojące przed Gminą, w celu rozwiązywania tego rodzaju problemów to: stworzenie miejsc i możliwości spędzania czasu wolnego dla osób w

podeszłym wieku, zapewnienie usług opiekuńczych dla osób przewlekle chorych w miejscu zamieszkania, pełniejsze zabezpieczenie potrzeb usługowych, kierowanie osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby do domów pomocy społecznej.

2.3.8. Patologie społeczne

Demoralizacja i przestępczość

Jak wynika z danych udostępnionych przez jednostkę Policji w Gminie Zawidów w 2013 roku stwierdzono ogółem - 38 przestępstw. Sytuację tę obrazuje poniższa tabela.

Tab.10. Liczba popełnionych przestępstw w 2013 roku.

Rodzaj przestępstwa	2013
Uszkodzenie mienia	1
Kradzież z włamaniem	12
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	8
Kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	0
Bójka lub pobiciem	0
Kradzież mienia	17
Pozostałe	0
Ogółem	38

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Policji.

Poniżej zaprezentowane najczęściej popełniane przestępstwa na terenie Gminy. Przedstawiono je w ujęciu tabelarycznym.

Tab.11. Kategorie najczęściej popełnianych przestępstw w Gminie Zawidów w latach 2011-2013.

Rodzaj przestępstwa	Przestępstwa stwierdzone		
	2011	2012	2013
Uszkodzenie mienia	3	2	1
Kradzież z włamaniem	8	11	12
Kradzież mienia	17	15	17
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	8	7	8
Bójka lub pobiciem	0	0	0
Kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	0	0	0
Pozostałe	0	0	0
Ogółem	34	35	38

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Policji.

Poddając analizie powyższą tabelę należy stwierdzić, że do najczęściej popełnianych czynów karalnych należą kradzieże oraz kradzieże z włamaniem.

Są to zwyczajowe przestępstwa przeciw mieniu, motywowane głównie chęcią zdobycia korzyści materialnej. W znacznej większości przypadków, popełniają je osoby z biedniejszych warstw społecznych, w szczególności dotkniętych patologią uzależnień (alkoholizmem/narkomanią).

Do najrzadziej popełnianych czynów karalnych należy zaznaczyć kolejno: bójki, kradzieże pieniędzy wraz z dokumentami oraz uszkodzenie mienia.

Charakteryzując powyższe przestępstwa należy mieć na uwadze, że nie wszystkie popełnione czyny zabronione są zgłaszane i tym samym objęte ewidencją. Biorąc to pod uwagę rzeczywista sytuacja może przedstawiać się mniej korzystnym świetle.

Przemoc w rodzinie

Kompatybilnie z art. 2 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przez przemoc w rodzinie należy rozumieć powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

To specyficzny rodzaj przemocy, ponieważ dotyczy osób sobie bliskich, które połączone są silnymi więziami emocjonalnymi.

Zjawiska przemocy w rodzinie nie można rozpatrywać jednotorowo. To złożony problem i powinien być rozpatrywany zarówno w aspekcie prawnym, społecznym, psychologicznym oraz etycznym.

W literaturze przedmiotu spotkać można wiele definicji przemocy, które jednoznacznie wskazują, jakimi cechami się ona charakteryzuje. Są to: intencjonalne działania sprawcy, który wykorzystuje swoją przewagę psychiczną lub fizyczną, naruszenie prawa i dobra osobistego ofiary, wyrządzenie szkody fizycznej lub psychicznej ofierze, a także cierpienie pozostałych członków rodziny.

Wieloaspektowa natura problemu przemocy w rodzinie, związana jest głównie z jej skutkami, które swoim zasięgiem obejmują nie tylko sprawcę i ofiarę, ale również całe środowisko rodzinne.

Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska linia”, definiuje przemoc jako zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkom rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

- 1) jest intencjonalna – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary
- 2) siły są nierówne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą, sprawca jest silniejszy, a ofiara słabsza
- 3) narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku)
- 4) powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody

Doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony. Przyczyny przemocy domowej mogą być różnorodne. Wśród nich należy wymienić takie czynniki jak: niskie zarobki, bezrobocie, złe warunki mieszkaniowe, zatłoczenie mieszkań, izolację, trudne warunki w pracy, cechy osobowości (agresywność, wrogość). Wszystkie te zmienne mają negatywny wpływ na relacje interpersonalne i przyczyniają się bezpośrednio do powstawania konfliktów.

Przemoc w rodzinie najczęściej odbywa się w zaciszu danego gospodarstwa domowego i bardzo rzadko kiedy, wpływa poza ten obręb. W przeważającej liczbie przypadków ofiary przemocy domowej, nie chcą współdziałać z Policją oraz innymi instytucjami i organizacjami pomocowymi. Poziom korzystania z pomocy rodzin dotkniętych przemocą jest bardzo niewielki – korzysta z niej jedynie co piąta rodzina (21%). Z pomocy korzystają najczęściej rodziny, w których występuje przemoc fizyczna (20%) i psychiczna (19%), a rzadziej te dotknięte przemocą seksualną (17%) i ekonomiczną (14%). Uzyskiwana pomoc najczęściej ogranicza się do interwencji policji, ewentualnie sądu lub kuratora. Bardzo rzadko rodziny dotknięte przemocą korzystają z pomocy terapeutycznej, leczenia odwykowego, czy procedury „Niebieskiej Karty”. Otrzymana pomoc jest jednak na ogół oceniana jako przynajmniej częściowo skuteczna – najbardziej w przypadku przemocy seksualnej (79%), najmniej – przemocy ekonomicznej (67%).

Najczęściej ofiarami przemocy w rodzinie padają kobiety oraz dzieci. Zgodnie z danymi Centrum Praw Kobiet prawie jedna trzecia kobiet w pewnym okresie swojego życia staje się ofiarą przemocy w rodzinie, a samo zjawisko dotyka wszystkich grup społecznych. Dane te dotyczą różnych form przemocy: bicia, wymuszenia współżycia seksualnego, poniżania i znęcania się psychicznego.

O skali zjawiska przemocy w rodzinie świadczyć mogą badania przeprowadzone przez TNS OBOP, w 2007 roku, dotyczące przemocy i konfliktów w domu. Z przeprowadzonych badań wynika, że ponad jedna trzecia badanych (36%) zna przynajmniej jedną kobietę – ofiarę przemocy swojego partnera. Dwie piąte kobiet (41%) zna w swoim środowisku, co najmniej jedną kobietę bitą przez męża. Natomiast więcej niż jedna piąta (22%) zna przynajmniej kilka takich kobiet, a więc prawdopodobnie żyje w środowisku, gdzie przemoc jest normą. Prawie 70% sytuacji związanych z przemocą zachodzi w rodzinach, gdzie istnieje problem alkoholowy. Najbardziej rozpowszechnioną formą przemocy jest przemoc psychiczna (31%), rzadziej fizyczna (17%), ekonomiczna (8%) oraz seksualna (3%).

Bardzo często zdarza się, że dotychczasowa ofiara przemocy domowej, staje się w przyszłości sprawcą przestępstwa. Dzieci, które były ofiarami bądź świadkami przemocy w rodzinie, znacznie częściej wchodzą w późniejszym życiu w konflikt z prawem. W związku z tym, dokładne rozpoznanie tych środowisk oraz rejestracja zjawiska, pozwalają w późniejszym czasie na zapewnienie ofiarom przemocy w rodzinie odpowiedniej pomocy i wyeliminowanie kolejnych negatywnych następstw tego problemu społecznego. W rozwiązaniu problemu przemocy w rodzinie zaangażowanych jest wielu ekspertów, badaczy oraz organizacji i instytucji, w tym tych z sektora pozarządowego.

W tym kontekście dość istotną rolę odgrywa pomoc psychologiczna, stosowana m.in. za pomocą takich metod jak:

- metody interwencyjne
- metody edukacyjne i poradnictwo
- wsparcie emocjonalne i społeczne
- uczenie zachowań
- psychoterapia

Ponadto ważną rolę w niwelowaniu tych negatywnych zjawisk odgrywają specjalnie tworzone w tym kierunku grupy wsparcia, które działają na podobnej zasadzie jak grupy AA, z uwzględnieniem specyfiki problemów. Powstają przy schroniskach dla ofiar przemocy, centrach kryzysowych i agencjach pomocy. Istotą pomocy grup wsparcia jest uczynienie z osoby pokrzywdzonej osobą zdolną do przyjęcia odpowiedzialności za swoje życie.

Z danych policyjnych wynika, że z każdym rokiem zjawisko przemocy w rodzinie utrzymuje się na względnie stałym poziomie.

Sytuację tę obrazują poniższe tabele 12 i 13.

Tab.12. Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną na terenie Gminy w latach 2011-2013.

Rok	2011	2012	2013
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	8	7	8

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS i Policji.

Tab.13. Przemoc w rodzinie w latach 2011-2013 (liczba interwencji).

Rok	2011	2012	2013
Liczba interwencji	20	11	4

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS i Policji.

Wnioski

Przewiduje się, że w okresie obowiązywania przedmiotowej Strategii, nastąpi wzrost świadomości mieszkańców Gminy Zawidów, związany z problemem przemocy w rodzinie, poprzez zastosowanie działań profilaktycznych i prewencyjnych. Poprzez ścisłą współpracę instytucji samorządowych oraz pozarządowych prognozuje się dalszy wzrost skuteczności działań na rzecz osób, które doświadczyły bądź doświadczają przemocy w rodzinie.

Co więcej, zauważalny jest istotny spadek interwencji policyjnych związanych z przemocą w rodzinie.

2.3.9. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Dość sporą grupę beneficjentów pomocy MOPS, stanowią rodziny borykające się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi.

Bardzo często niezaradność ta wiąże się z innymi negatywnymi zjawiskami, do których należą: nadużywanie alkoholu, uzależnienie od środków psychoaktywnych, zaburzenia systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, odejście bliskiej osoby, zgon współmałżonka, bezrobocie, przemoc w rodzinie, problem w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych, problem we współżyciu z ludźmi, niezaradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Skutki bezradności należy łagodzić właściwymi i odpowiednio dobranymi środkami profilaktycznymi i terapeutycznymi.

Dzieci i młodzież wychowywane w takich rodzinach, bardzo często nie potrafią się odnaleźć. W wielu sytuacjach czują się odrzucone, zaniedbane, niechciane, co w konsekwencji często prowadzi do trudności w nauce, a w skrajnych przypadkach do zaprzestania kontynuowania nauki i zdobycia zawodu. Dzieci te charakteryzują się również problemami z nawiązywaniem trwałych relacji z otoczeniem, socjalizacją czy adaptacją społeczną.

Nagminne wśród tej grupy stają się zachowania buntownicze, agresywne, konfliktowe, naruszające obowiązujące normy, wartości.

Rodzina jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym w życiu każdego człowieka. To właśnie tu w pierwszej kolejności następuje proces socjalizacji, nawiązywania kontaktów, relacji interpersonalnych.

Środowisko rodzinne zbudowane jest z następujących elementów: struktury rodziny, warunków materialnych i zdrowotnych, stopnia wykształcenia rodziców, atmosfery.

Zaburzenie tej struktury, które często występuje u beneficjentów pomocy udzielanej przez MOPS, wpływa bardzo negatywnie na sytuację dziecka w rodzinie oraz na więzi, jakie ono z tą rodziną tworzy. W rodzinach dysfunkcyjnych objętych pomocą występują inne niepokojące zjawiska. Często występuje również brak umiejętności tworzenia odpowiedniego klimatu życia rodzinnego, budowania poczucia bezpieczeństwa oraz poświęcenia wystarczającej ilości czasu i uwagi dzieciom.

Ponadto rodziny te często żyją w małych, zamkniętych społecznościach, które nie chcą ingerować w ich wewnętrzne życie lub nie potrafią im pomóc.

Powszechnym zjawiskiem jest pozostawienie dzieci wychowujących się w takich rodzinach samymi sobie, bez należytej opieki, uwagi, poświęcenia odpowiedniej ilości czasu. Dlatego też dzieci te bardzo często spędzają swój wolny czas w grupie rówieśniczej, która staje się najważniejszym punktem odniesienia. Zaczynają pojawiać się trudności z nauką, ryzykowne zachowania, łamanie przyjętych norm społecznych.

Wpadając w kłopoty, nie tylko pogarszają swoje dalsze położenie, ale również narażają się na różnego rodzaju represje ze strony rodziców. W konsekwencji zaburza to ich samoocenę, drastycznie ją obniżając, poczucie wartości, zaufanie do innych ludzi, a także znacząco wypacza umiejętność budowania więzi i relacji interpersonalnych. Prowadzi to do ich stopniowego wykluczenia i marginalizacji.

Na ogół, również ich podstawowe potrzeby nie są należycie zaspokajane, co także wpływa niekorzystnie na ich stan psychofizyczny.

Niezbędne jest zatem podejmowanie wszelkich wysiłków, aby przeciwdziałać tym negatywnym zjawiskom. Podejmowanych jest szereg inicjatyw, które znacząco przyczyniają się do zmniejszenia problemu bezradności. Wysiłki te podejmowane są zarówno przez organizacje pozarządowe, jak również instytucje samorządowe. W szkołach organizowanych jest wiele inicjatyw edukacyjnych (zajęcia pozalekcyjne), które wypełniają wolny czas dzieciom i młodzieży, funkcjonują kluby sportowe, biblioteka oraz dom kultury, które również wspierają wysiłki innych organów.

Prowadzone są także projekty i działania profilaktyczne przez MOPS, a także szeroko pojęte poradnictwo, wspierające rodzinę w sprawowaniu jej podstawowych funkcji.

Warto pamiętać, iż młode pokolenie, to przyszłość Gminy. Dlatego otoczenie rodziny z problemem bezradności i pomoc jej w wykonywaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych należy traktować w kategorii inwestycji, a nie kosztów. Inwestycja ta z pewnością w przyszłości się zwróci i pozwoli zapobiec przyszłym patologiom oraz diametralnie zmniejszy koszty walki z jej następstwami.

Liczbę przypadków udzielenia pomocy MOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych obrazuje poniższa tabela 14.

Tab.14. Liczba przypadków udzielenia pomocy przez MOPS z powodu bezradności.

Rok	2012	2013
Liczba przypadków	15	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Wnioski

Otrzymane dane wskazują na rosnącą liczbę rodzin korzystających z pomocy MOPS z powodu bezradności. Należy mieć pełną świadomość tego, że nadal jest to jeden z głównych problemów społecznych, dotyczących mieszkańców Gminy.

Koniecznym zatem wydaje się być podjęcie dalszych działań i wysiłków, które wpłyną na zmniejszenie tego negatywnego zjawiska.

Są to:

- dokonanie pogłębionej analizy i diagnozy sytuacji rodzinnej
- przyznanie wsparcia finansowego rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi
- ułatwienie dostępu tych rodzin do specjalistów – pedagogów, psychologów, terapeutów, prawników
- dalsza współpraca różnych instytucji w łagodzeniu negatywnych skutków nie wywiązywania się rodzin z obowiązków opiekuńczo-wychowawczych
- realizacja programów skierowanych do dzieci zaniedbanych wychowawczo
- organizowanie różnorodnych zajęć pozalekcyjnych
- pomoc psychologiczna udzielana ofiarom przemocy oraz nieletnim z rodzin dysfunkcyjnych

2.3.10. Potrzeba ochrony macierzyństwa

W literaturze przedmiotu spotkać można kilka definicji pojęcia „ochrona macierzyństwa”. Jedną z nich ochronę macierzyństwa definiuje jako: „całokształt szczególnych uprawnień, które przysługują pracującej kobiecie w okresie ciąży, porodu i wychowania małego dziecka”.

Do szczególnej troski i otoczenia rodziny opieką obciąża również Konstytucja Polski w art. 71, ust. 1. Przyjęto, że rodzina jest podstawową komórką życia społecznego. W związku z czym, państwo polskie będzie tworzyć odpowiednie warunki społeczne, ekonomiczne oraz prawne, aby zachęcić młode pokolenie do zakładania rodziny. Stworzenie właściwych warunków życia ma zagwarantować możliwość pogodzenia pracy zawodowej z życiem prywatnym.

Dlatego też kobiety w ciąży lub matki wychowujące dzieci, stoją na uprzywilejowanej pozycji w strukturze społecznej i są otoczone szczególną opieką i troską.

Wśród klientów MOPS znajdują się kobiety korzystające z pomocy z tytułu ciąży i wychowywania dziecka.

Liczba przypadków udzielenia pomocy przedstawia się następująco:

Tab.15. Liczba przypadków udzielenia pomocy przez MOPS z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa.

Rok	2012	2013
Liczba przypadków	3	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że na terenie Gminy problem ten utrzymuje się na stałym poziomie, jednakże ma on charakter marginalny.

Należy mieć jednak pełną świadomość, że rodzinę należy traktować jako inwestycję w przyszłość i zachęcać młode pokolenie do zakładania rodzin. To jedno z ważniejszych zadań państwa i władz lokalnych, szczególnie w obliczu szybko starzejącego się polskiego społeczeństwa.

Wnioski

Otrzymane dane wskazują na stabilną liczbę rodzin korzystających z pomocy MOPS z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa. Należy mieć świadomość że jest to stosunkowo niewielki problem społeczny, dotyczący mieszkańców Gminy.

Warto jednak podjąć dalsze wysiłki i działania, które wpłyną na zmniejszenie tego zjawiska.

Są to:

- dokonanie pogłębionej analizy i diagnozy sytuacji rodzinnej
- przyznanie wsparcia finansowego rodzinom z potrzebą ochrony macierzyństwa
- ułatwienie dostępu tych rodzin do specjalistów – pedagogów, psychologów, terapeutów, prawników
- pomoc psychologiczna udzielana ofiarom przemocy oraz nieletnim z rodzin dysfunkcyjnych

2.3.11. Klęski żywiołowe, zdarzenia losowe

Zgodnie z definicją, zdarzenie losowe bądź sytuacja kryzysowa, to zdarzenie niezależne od woli człowieka.

Natomiast klęska żywiołowa, to zdarzenie losowe, zagrażające bezpieczeństwu życia lub mienia większej liczby osób, zaś klęska ekologiczna, to trwałe uszkodzenie lub zniszczenie dużego obszaru środowiska przyrodniczego, wpływające negatywnie na zdrowie bądź życie ludzi.

Bardziej precyzyjną definicję terminu znaleźć można w Ustawie z dnia 18 kwietnia 2002 roku o stanie klęski żywiołowej.

Ustawa definiuje pojęcia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej i awarii technicznej. Przez pojęcie klęski żywiołowej rozumiemy katastrofę naturalną lub awarię techniczną, których skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem.

Katastrofa naturalna rozumiana jest jako zdarzenie związane z działaniem sił natury, w szczególności: wyładowania atmosferyczne, wstrząsy sejsmiczne, silne wiatry, intensywne opady atmosferyczne, długotrwałe występowanie ekstremalnych temperatur, osuwiska ziemi, pożary, susze, powodzie, zjawiska lodowe na rzekach i morzu oraz jeziorach i zbiornikach wodnych, masowe występowanie szkodników, chorób roślin lub zwierząt albo chorób zakaźnych ludzi albo też działanie innego żywiołu.

Przez awarię techniczną rozumie się gwałtowne, nieprzewidziane uszkodzenie lub zniszczenie obiektu budowlanego, urządzenia technicznego lub systemu urządzeń technicznych powodujące przerwę w ich używaniu lub utratę ich właściwości.

Najczęściej z klęskami żywiołowymi lub ekologicznymi mamy do czynienia, w wyniku degradacji środowiska przez działalność człowieka, w którym to naturalne procesy wspierające i przywracające równowagę ekologiczną przestaną prawidłowo funkcjonować.

Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 roku o stanie klęski żywiołowej (Dz. U. Nr 62, poz. 558) określa tryb wprowadzenia i zniesienia stanu klęski żywiołowej, a także zasady działania organów władzy publicznej oraz zakres ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela w czasie stanu klęski żywiołowej.

W ostatnich dwóch latach z pomocy MOPS związanej z klęską żywiołową skorzystało 28 rodzin.

Tab.16. Liczba rodzin korzystająca z pomocy MOPS z powodu klęski żywiołowej

Rok	2012	2013
Liczba rodzin	16	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Do zagrożeń losowych występujących na terenie Gminy należy zaliczyć lokalne pożary, podtopienia, a także wypadki drogowe. Z powodu zdarzenia losowego MOPS udzielił pomocy w 2013 roku – 2 rodzinom. Wcześniej tego rodzaju zjawisko nie występowało.

Klęski żywiołowe zawsze wywołują szkody. Są one dwurodzajowe. Z jednej strony powstają szkody materialne, związane ze zniszczeniem określonej infrastruktury i niosące ze sobą straty finansowe, z drugiej zaś strony pojawiają się konsekwencje natury psychologicznej, nierzadko znacznie trudniejsze do naprawienia. Wpływają one negatywnie nie tylko na konkretną rodzinę dotkniętą klęską żywiołową, ale również na całą społeczność lokalną.

Wnioski

Aby skutecznie przeciwdziałać występującym klęskom żywiołowym niezbędne wydaje się być właściwe i odpowiednio wczesne monitorowanie, prognozowanie oraz ostrzeżenie ludności przed zbliżającą się klęską.

Warto podjąć wysiłki i działania, które wpłyną będą na zmniejszenie tego rodzaju zjawisk o charakterze pejoratywnym.

Są to:

- tworzenie odpowiednich systemów monitorowania i ostrzegania
- pogłębienie współpracy poszczególnych jednostek odpowiedzialnych za likwidację skutków klęsk żywiołowych
- budowę odpowiedniej infrastruktury
- stworzenie skutecznego systemu ewakuacji i zaopatrzenia ludności

2.3.12. Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego

Osoby opuszczające zakłady karne stanowią jedną z grup objętą wsparciem OPS-ów. Bezpośrednio wynika to z zapisów porozumienia zawartego 13 czerwca 2000 roku pomiędzy Ministrem Pracy i Polityki Społecznej i Centralnym Zarządem Służby Więziennej.

W przedmiotowym porozumieniu określono zasady współpracy ośrodków pomocy społecznej oraz administracji zakładów karnych w zakresie organizacji pomocy osobom zwalnianym z tychże placówek oraz rodzinom tych osób. Ponadto obowiązek ten wynika z Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w której jest mowa o integracji ze środowiskiem osób opuszczających zakłady karne.

W świadomości społecznej utarł się pewien stereotyp, że zdecydowana większość osób wychodzących z zakładów karnych jest nieprzystosowanych społecznie. W literaturze przedmiotu znajdziemy kilka definicji pojęcia „nieprzystosowanie społeczne”. Jedną z nich autorstwa H. Machela, definiuje nieprzystosowanie społeczne jako: "(...) zaburzenie w zachowaniu, występujące w stopniu silnym i głębokim, które utrudnia lub uniemożliwia osobnikowi normalnie współzycie z innymi ludźmi".

W związku z powyższymi regulacjami, instytucje realizujące zadania polityki społecznej, kontynuują działania pomocowe, skierowane do osób opuszczających zakłady karne i przebywających na wolności po odbyciu kary. Właściwy rodzaj pomocy może znacznie ograniczyć powrót na drogę przestępczości.

Aktualna sytuacja społeczno-ekonomiczna sprawia, że osoby wychodzące z więzień lub aresztów mają ogromne problemy z przystosowaniem się do otaczającej rzeczywistości i powrotem do społeczeństwa. Procesowi temu nie sprzyja również fakt, że społeczeństwo najczęściej osoby te odrzuca, dyskryminuje i marginalizuje. Bardzo często zdarza się również, że osoby te utraciły swoje rodziny, domy, dotychczasową pracę. Dlatego też osoby opuszczające zakłady karne, szukając pomocy zgłaszają się do OPS-ów.

Należy mieć pełną świadomość, że ponowne włączenie tej grupy do społeczeństwa nie zakończy się sukcesem, jeśli nie zostaną zabezpieczone, szczególnie w pierwszym okresie po opuszczeniu zakładu karnego, bieżące potrzeby tejże grupy.

Nieefektywne działanie systemu pomocy postpenitencjarnej, brak odpowiednich narzędzi i instrumentów skierowanych do osoby opuszczającej zakład karny, zwłaszcza w pierwszym kryzysowym miesiącu po opuszczeniu placówki penitencjarnej, powoduje najczęściej ponowne wejście na drogę przestępstwa.

Wyjątkiem są jedynie osoby, które wsparcie otrzymują od swoich rodzin. Jednakże należy mieć świadomość, że są to stosunkowo nieczęste przypadki. Wynika to z faktu, że większość osób skazanych wywodzi się z patologicznych rodzin, gdzie przestępczość jest stałym elementem życia.

Wśród najczęściej spotykanych problemów w przystosowaniu się osób opuszczających zakłady karne możemy wyróżnić:

- problemy ze znalezieniem pracy
- problemy adaptacyjne, które wiążą się z trudnościami integracyjnymi w rodzinie, jak i lokalnej społeczności

W 2013 roku pomocy z tego tytułu MOPS udzielił w czterech przypadkach.

Wnioski

Aby skutecznie przeciwdziałać temu zjawisku niezbędne wydaje się być właściwe i odpowiednio wczesne monitorowanie, prognozowanie jego stanu i zmiennych zachodzących w jego ramach.

Warto podjąć wysiłki i działania, które wpłyną na zmniejszenie tego rodzaju zjawisk o charakterze pejoratywnym.

Są to:

- utrzymywanie więzi pomiędzy osobami przebywającymi w zakładach karnych, a ich rodzinami
- udzielanie pomocy w kierowaniu do środowiskowych ośrodków wsparcia lub grup wsparcia dla osób, które odbyły karę pozbawienia wolności i ich rodzin
- udzielanie pomocy w kierowaniu na leczenie odwykowe osadzonych uzależnionych od alkoholu, środków odurzających itp.
- udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów życiowych, w tym zwłaszcza poprawy trudnej sytuacji materialnej osadzonych oraz ich rodzin

2.3.13. Przeprowadzane badania wśród mieszkańców Gminy

Jednym z założeń opracowanego dokumentu był jego partycypacyjny charakter. Dlatego też przeprowadzone zostały konsultacje społeczne oraz badania, w których wzięła udział część mieszkańców Gminy.

Potrzeba przeprowadzenia badań i konsultacji wynikała z faktu, że tak istotne opracowanie z punktu widzenia mieszkańców i władz Gminy, nie mogło być wynikiem jedynie prac zespołu ekspertów i nie mogło bazować tylko i wyłącznie na zebranych danych statystycznych.

Uwzględniając właśnie ten partycypacyjny charakter, badaniami objęto zarówno osoby reprezentujące różne obszary życia społecznego Gminy, jak również samych mieszkańców.

Badania prowadzone były w oparciu o kwestionariusz ankiety o wysokim stopniu standaryzacji do samodzielnego wypełnienia. Zawierał on 16 pytań. W badaniach wzięło udział 76 osób.

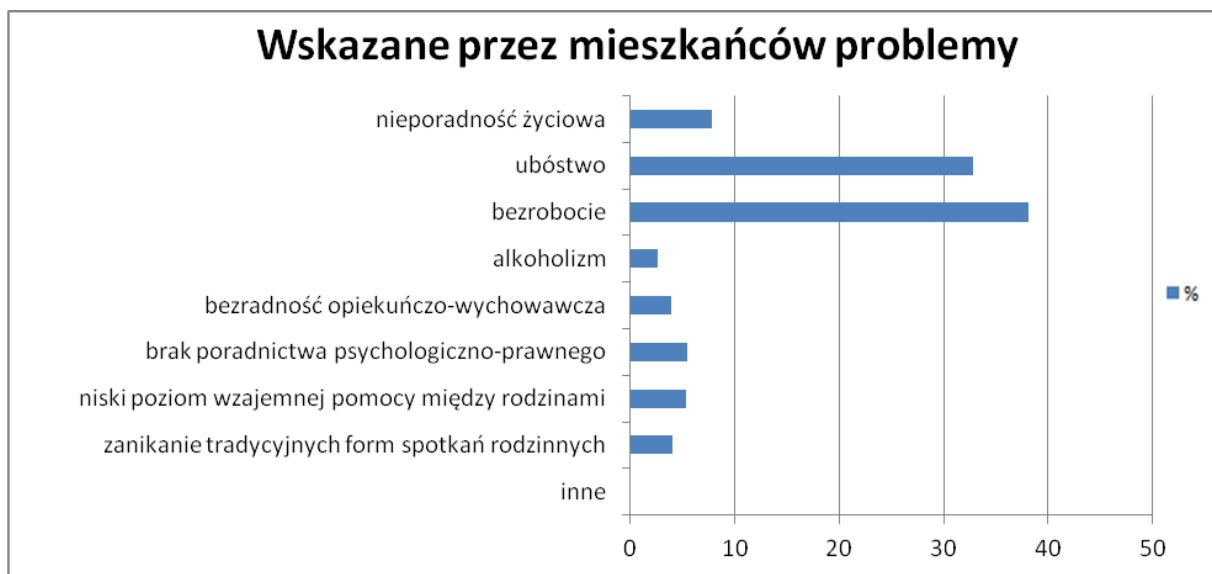
Może to świadczyć o dość dużym zainteresowaniu środowiska lokalnego i zaangażowaniu w działania prowadzone na terenie Gminy.

Wartością dodaną prowadzonych badań była możliwość skonfrontowania wiedzy o sytuacji Gminy w zakresie szeroko pojmowanej problematyki społecznej przez różne środowiska społeczne. W konsekwencji może doprowadzić to, do znacznego zwiększenia skuteczności rozwiązywania powstających na terenie Gminy problemów.

Poniższy rysunek przedstawia główne problemy występujące na terenie Gminy w ocenie mieszkańców.

Główne problemy mieszkańców

Rys.7. Wskazane przez mieszkańców problemy.

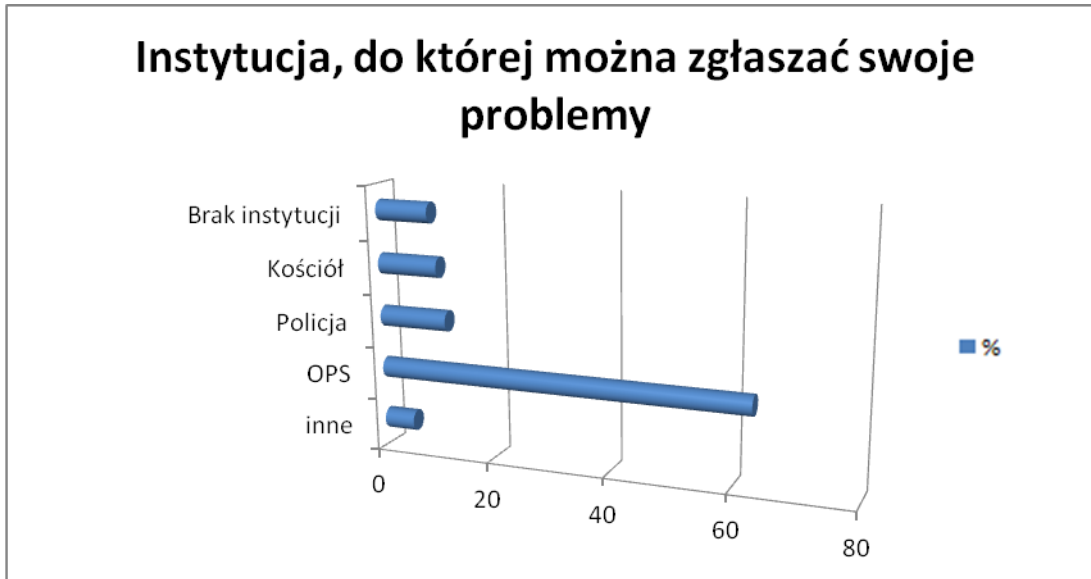
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Najczęściej wskazywanymi problemami społecznymi na terenie Gminy było bezrobocie i ubóstwo-odpowiednio 38,1% oraz 32,8% wskazań.

Kolejne to: nieporadność życiowa, brak poradnictwa, niski poziom wzajemnej pomocy, bezzadność opiekuńczo-wychowawcza, zanikanie tradycyjnych spotkań rodzinnych, alkoholizm.

Instytucje, do których mieszkańcy mogą zgłaszać się ze swoimi problemami

Rys.8. Instytucje, do których mieszkańcy mogą zgłaszać się ze swoimi problemami.

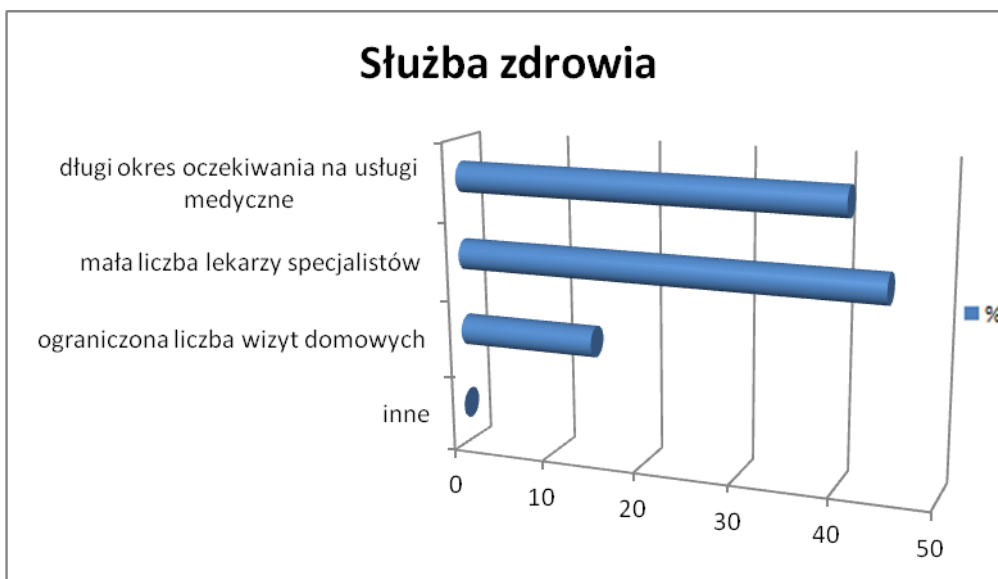
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Najczęściej wskazywanymi instytucjami na terenie Gminy, do których mieszkańcy mogą zgłaszać się ze swoimi problemami był MOPS 63,2% wskazań, Policja 11,8% oraz Kościół 10,5%.

Symptomatyczne jest to, że według 9,2% badanych na terenie Gminy nie funkcjonuje instytucja, do której można się zgłosić w przypadku wystąpienia jakiegoś problemu. 5,3% badanych wybrało odpowiedź „Inne”.

Służba zdrowia

Rys.9. Wskazane problemy w obszarze służby zdrowia.

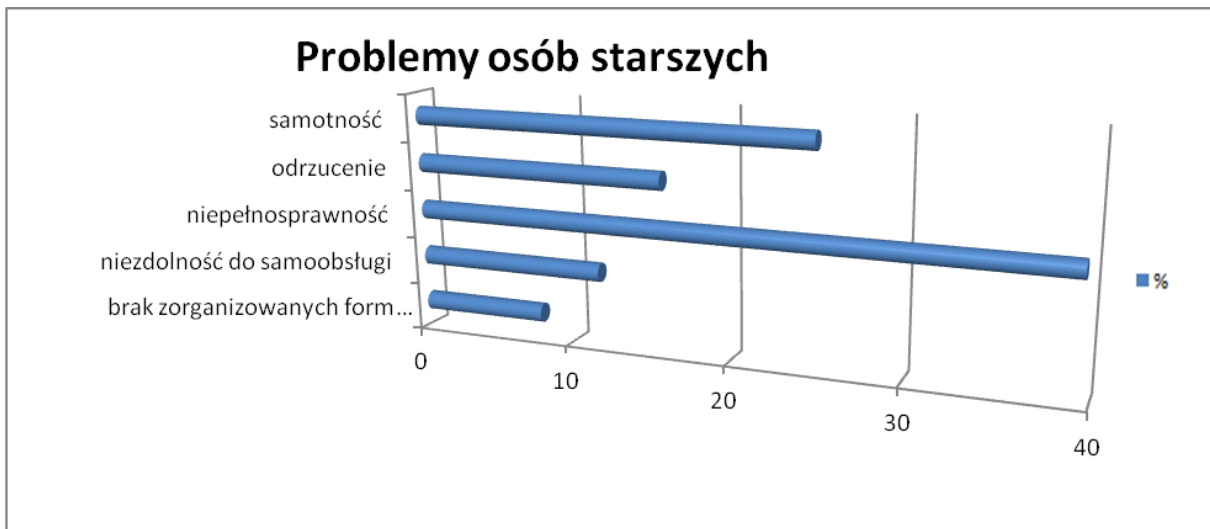

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Najbardziej dotkliwie odczuwalnym problemem w ramach służby zdrowia jest zdaniem respondentów mała liczba lekarzy specjalistów (44,7% wskazań). Na drugim miejscu znalazło się zbyt długie oczekiwanie na usługi medyczne (40,7%), zaś na trzecim ograniczona liczba wizyt domowych (14,6%).

Problemy osób starszych

Rys.10. Problemy osób starszych.

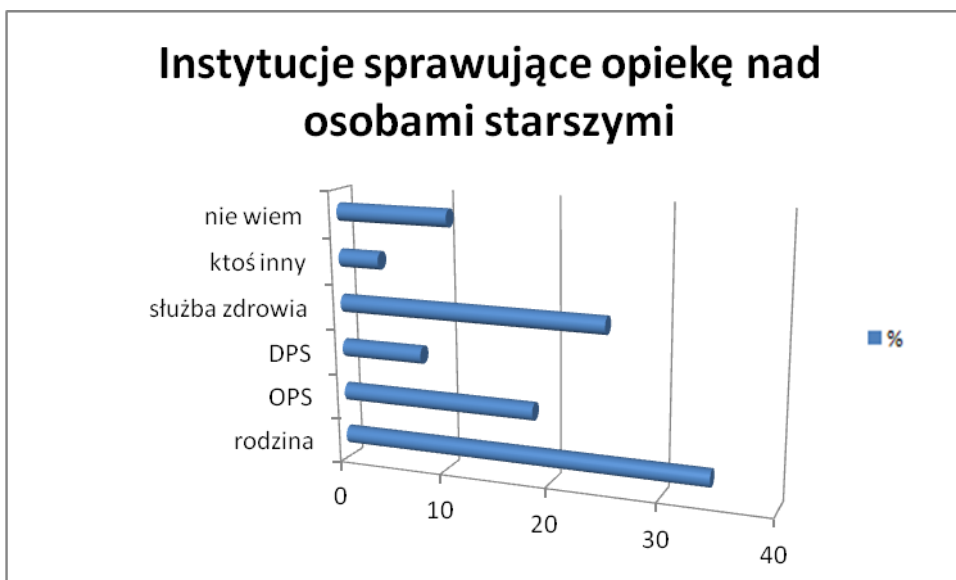

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Wśród problemów dotyczących tę część społeczeństwa najczęściej wymieniano niepełnosprawność (39,5%), samotność (25%) oraz odrzućenie (15,8%). Najmniej wskazań dotyczyło braku zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (7,9%).

Instytucje sprawujące opiekę nad osobami starszymi

Rys.11. Opieka nad osobami starszymi.

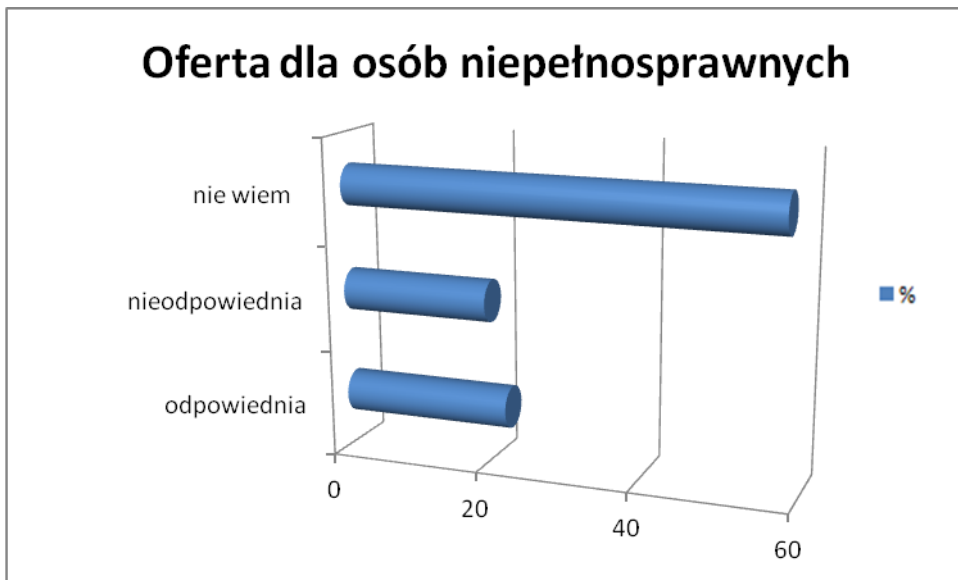

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Najczęściej wskazywano rodzinę, jako odpowiedzialną za opiekę nad osobami starszymi (34,3%), na drugim miejscu znalazła się służba zdrowia (25%), na trzecim OPS (18,4%). Spory odsetek badanych (10,6%) nie potrafił wskazać takiej instytucji. Natomiast 3,9% badanych wskazało odpowiedź „Ktoś inny”.

Niepełnosprawni

Rys.12. Oferta Gminy dla osób niepełnosprawnych.

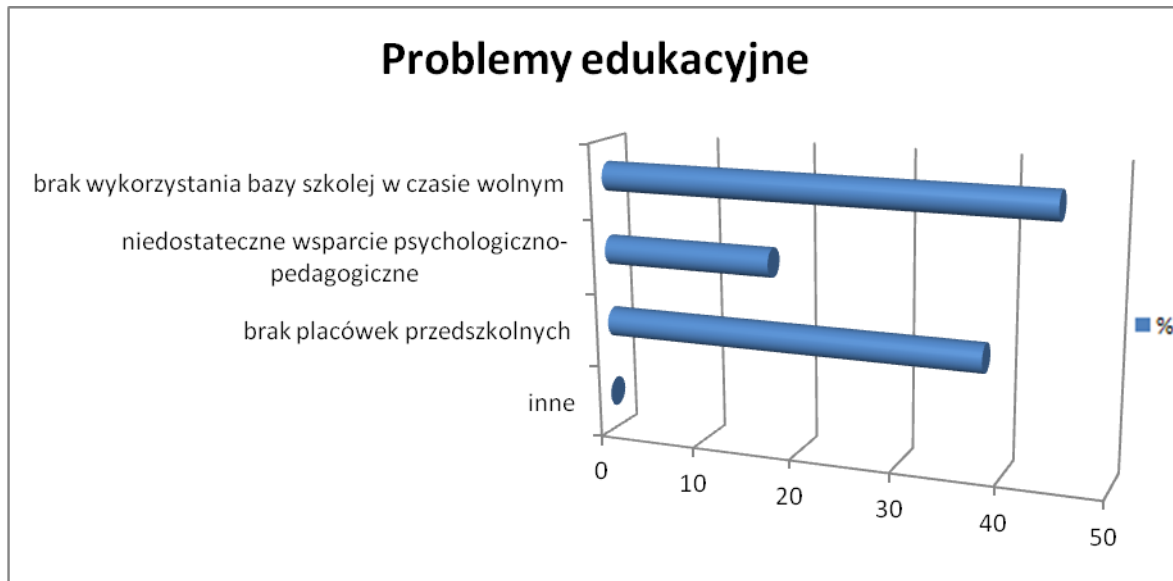

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Zdecydowana większość badanych (57,9%) nie miała zdania na temat dostosowania oferty instytucji publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych. 22,4% ankietowanych stwierdziło, że przedmiotowa oferta jest wystarczająca, zaś 19,7% wskazało, że jest nieodpowiednia.

Problemy w zakresie edukacji

Rys.13. Problemy w obszarze edukacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Głównym problemem w tej sferze według badanych jest brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od zajęć (44,7%), na drugim miejscu wskazano brak dostatecznej ilości placówek przedszkolnych (38,1%), zaś na trzecim niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne (17,2%).

Problemy w obszarze kultury i sportu

Rys.14. Problemy w obszarze kultury i sportu.

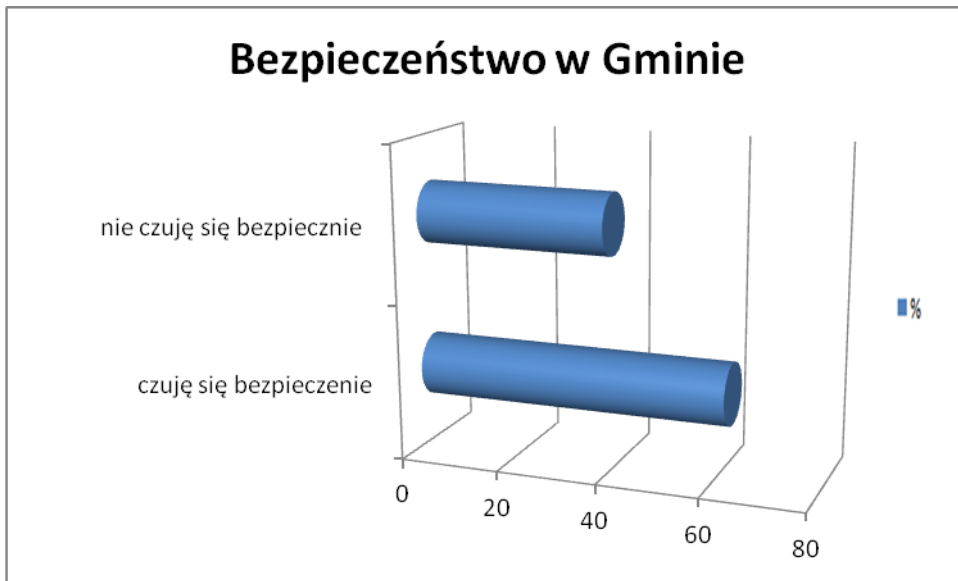

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Tu najczęściej przejawiającym się problemem był niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży (28,9%), na drugim miejscu wskazano brak świetlic i ognisk kultury (27,6%), zaś na trzecim zbyt małą liczbę imprez i wydarzeń środowiskowych (17,2%).

Bezpieczeństwo w Gminie

Rys.15. Poczucie bezpieczeństwa w Gminie.

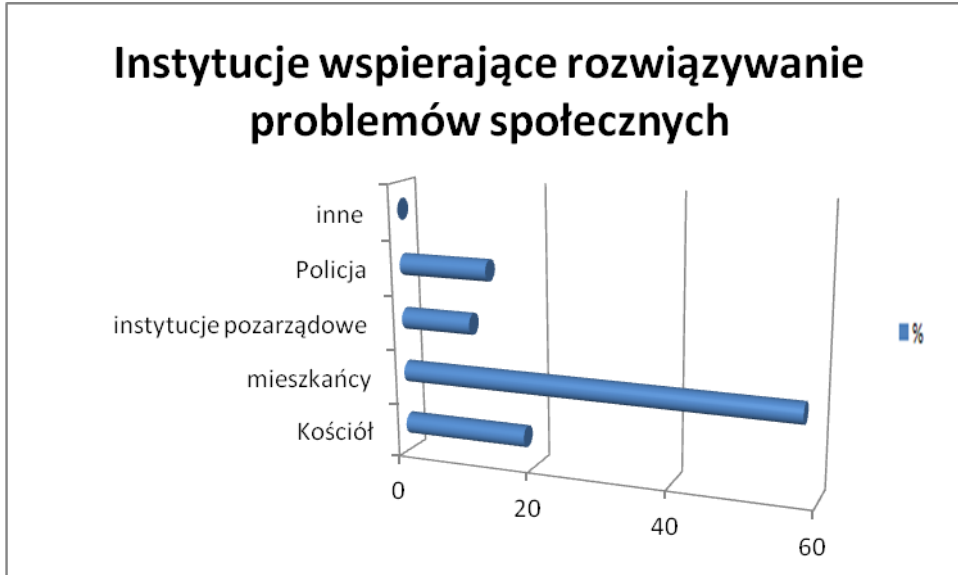

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Ponad 60% badanych czuje się w Gminie Zawidów bezpiecznie.

Instytucje wspierające rozwiązywanie problemów społecznych w Gminie

Rys.16. Instytucje wspierające rozwiązywanie problemów społecznych.

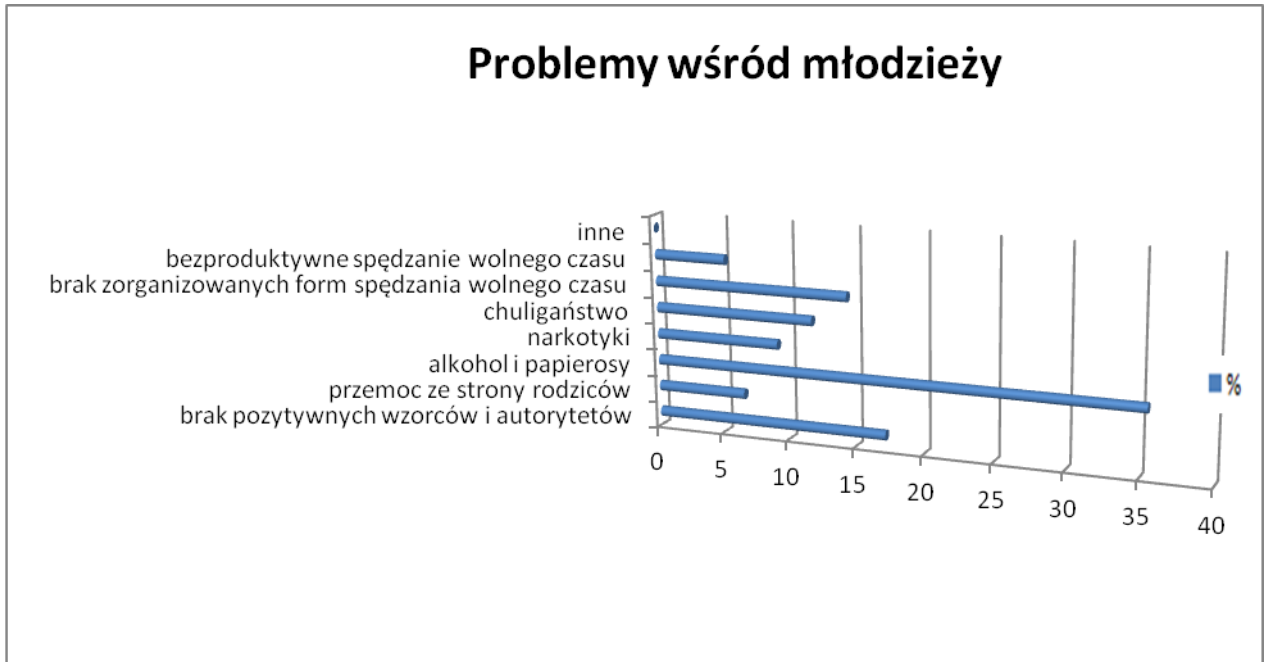

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Najczęstsze wskazanie dotyczyło samych mieszkańców (57,8%), na drugim miejscu znalazł się Kościół (18,5%), zaś na trzecim Policja (13,2%).

Problemy wśród młodzieży

Rys.17. Problemy wśród młodzieży

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań.

Najczęściej wskazywano alkohol i papierosy (35,5%), na drugim miejscu uplasował się brak pozytywnych wzorców i autorytetów (17,2%), zaś na trzecim brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (14,4%). Najmniej wskazań dotyczyło bezproduktywnego spędzania wolnego czasu (5,3%).

Podsumowanie wyników badania

Uzyskane w trakcie badania wyniki stały się pomocną bazą w diagnozowaniu występujących na terenie Gminy problemów społecznych.

Rezultatem tak przeprowadzonej diagnozy, była identyfikacja podstawowych problemów społecznych w Gminie Zawidów:

- problemy zdrowotne, społeczne i bytowe osób niepełnosprawnych
- problemy zdrowotne, społeczne i bytowe osób starszych
- ubóstwo
- bezrobocie

Obserwacje społeczne prowadzone przez mieszkańców, pokrywają się w dużej mierze z danymi uzyskanymi z jednostek samorządowych, zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych.

2.3.14. Podsumowanie części diagnostycznej

Przygotowując przedmiotowe opracowanie i opisując występujące na terenie Gminy problemy społeczne i zjawiska o zdecydowanie pejoratywnym charakterze, bazowano na możliwie jak najszerszym kręgu danych, analiz, a także starano się włączyć do tworzenia niniejszego dokumentu jak najszerszą grupę jednostek, instytucji, a także osób bezpośrednio związanych z problematyką polityki społecznej.

Przeprowadzając badania aktualnego stanu oraz zasobów, zidentyfikowano oraz określono zbiór najczęściej występujących, a także najbardziej dotkliwych problemów społecznych. Wymieniono i ustalono również szeroki katalog zadań i działań, które stawiane są jednostkom Gminy odpowiedzialnym za realizację polityki społecznej.

Realizując wyznaczone zadania, władze lokalne oraz podległe im jednostki, będą dążyły do:

- umożliwienia dostępu do odpowiedniej pomocy finansowej, rzeczowej, usługowej oraz szeroko rozumianego poradnictwa specjalistycznego, wszystkim potrzebującym
- przeciwdziałania i aktywnego zwalczania bezrobocia, w tym przede wszystkim bezrobocia długotrwałego
- integracji społecznej i zawodowej różnych grup społecznych
- aktywizacji społeczności lokalnej
- wspierania oddolnych lokalnych inicjatyw
- wspierania grup podwyższonego ryzyka i zapobiegania ich społecznemu wykluczeniu oraz postępującej marginalizacji
- upowszechniania edukacji ustawicznej
- otoczenia rodziny szczególną opieką i pomocą w powrocie do prawidłowego funkcjonowania
- wprowadzenia kompleksowych systemów i programów dotyczących profilaktyki uzależnień
- promowania zdrowego stylu życia
- poprawy infrastruktury i dostosowania jej do możliwości osób niepełnosprawnych

2.4. Zasoby Gminy i ich rola w realizowaniu zadań z zakresu pomocy społecznej

Pomoc społeczna to jedno z kluczowych narzędzi, służących realizacji polityki społecznej przez państwo polskie.

Jej podstawowym celem jest wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa socjalnego osób i rodzin oraz udzielenie tym grupom pomocy w przypadku trudnej sytuacji życiowej, której nie są w stanie przezwyciężyć przy wykorzystaniu własnych środków, możliwości i uprawnień. Realizacja zadań pomocy społecznej spoczywa zarówno na organach i instytucjach administracji rządowej, a także jednostkach samorządu terytorialnego. Szczegółowy zakres zadań i obowiązków reguluje Ustawa o pomocy społecznej.

Zasoby służące realizacji zadań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, to kompleksowy zespół instytucji, zlokalizowanych na terenie konkretnej gminy lub też obejmujących swych zasięgiem działania daną społeczność lokalną, które funkcjonują w płaszczyźnie polityki społecznej i rozwiązują pojawiające się problemy.

Zaliczamy do nich zarówno jednostki publiczne, samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

Najważniejszą jednostką na terenie Gminy Zawidów, realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawidowie. Głównym celem tej instytucji jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać samodzielnie przy wykorzystaniu własnych zasobów/uprawnień/możliwości, bez odpowiedniej pomocy. Ma się tu na myśli przede wszystkim:

- wsparcie beneficjentów pomocy w ich staraniach zmierzających do egzystowania na poziomie minimum socjalnego
- podejmowanie działań, które sprzyjać mają dążeniu do usamodzielnienia się osób, odzyskania kontroli nad własnym życiem, a także do zintegrowania się ze środowiskiem lokalnym
- podejmowanie działań profilaktycznych i prewencyjnych, które przeciwdziałają mają postępującym patologiom społecznym, w konsekwencji prowadzącym do wykluczenia i marginalizacji społecznej

Oferta MOPS-u skierowana jest głównie do członków społeczności lokalnej, którzy znaleźli się w trudnym położeniu ekonomicznym lub zdrowotnym. Warto podkreślić, że kadra Ośrodka posiada odpowiednie kwalifikacje, a także regularnie uczestniczy w różnego rodzaju

szkoleniach i kursach podnoszących kompetencje i wpływających na zwiększenie efektywności wykonywanych zadań i działań.

Realizując przedstawione powyżej cele, MOPS wykonuje zadania zlecone Gminy, kompatybilnie z ustaleniami przekazanymi w tej sprawie przez Wojewodę, a także zadania własne w zakresie pomocy społecznej, określone w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zgodnie z ustaleniami Burmistrza.

Ważne jest, aby współpraca między poszczególnymi instytucjami i jednostkami była możliwie jak najbardziej trwała oraz ciągła, aby wdrożenie oraz późniejsza realizacja przedmiotowej Strategii przebiegła pomyślnie i przyniosła określone rezultaty.

Efekt wzajemnego oddziaływania na siebie poszczególnych instytucji pozwoli na dalsze zacieśnienie współpracy, wspólną i bardziej efektywną realizację poszczególnych zadań oraz wypracowanie oczekiwanych rezultatów, które zostały zaprezentowane w dalszej części dokumentu

Poniżej zaprezentowano hierarchię problemów i liczbę rodzin objętych pomocą MOPS w dwóch ostatnich latach.

Tab. 17. Liczba przypadków udzielenia pomocy MOPS w latach 2012-2013.

Powód trudnej sytuacji życiowej	2012	2013
	Liczba przypadków	Liczba przypadków
Ubóstwo	67	83
Bezrobocie	47	58
Niepełnosprawność	33	41
Długotrwała lub ciężka choroba	21	16
Kłęska żywiołowa	16	12
Bezradność	15	25
Alkoholizm	7	11
Potrzeba ochrony macierzyństwa	3	3
Narkomania	2	4
Trudności po opuszczeniu zakładu karnego	1	4
Bezdomność	1	1
Zdarzenia losowe	0	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Ubóstwo to największy problem społeczny dotyczący mieszkańców Gminy. To właśnie z tego powodu najczęściej zgłaszają się po pomoc do MOPS-u.

Należy podkreślić, że wśród rodzin objętych pomocą społeczną, najczęściej nie występuje tylko jeden rodzaj dysfunkcji. Nagminnie zdarza się, że jest ich kilka, wspólnie połączonych i pogłębiających negatywny stan, w jakim znalazła się konkretna rodzina. Dla przykładu, wraz z długotrwałą chorobą lub niepełnosprawnością, występują dodatkowo bezradność, ubóstwo, bezrobocie.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę oraz rodzaj świadczeń przyznawanych przez MOPS, na przestrzeni trzech ostatnich lat.

Tab.18. Liczba przyznanych świadczeń przez MOPS na przestrzeni lat 2011-2013.

Wyszczególnienie	Liczba przyznanych świadczeń		
	2011	2012	2013
świadczenia rzeczowe dla osób	25	29	36
świadczenia pieniężne dla osób	87	105	62
świadczenie porady dla osób	24	46	45
Razem	112	134	98

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Z powyższej tabeli wynika, że od roku 2012 następuje systematyczny spadek liczby przydzielanych świadczeń, co może być skutkiem zmniejszania się negatywnych zjawisk na terenie Gminy. Najczęstszą formą świadczeń są świadczenia pieniężne.

Tab.19. Powody przyznawania pomocy przez MOPS w roku 2005 i 2013.

Powód trudnej sytuacji życiowej	2005	2013
Ubóstwo	255	83
Bezrobocie	203	58
Bezradność	112	25
Niepelnosprawność	77	41
Alkoholizm	68	11
Długotrwała lub ciężka choroba	50	16
Trudności po opuszczeniu zakładu karnego	1	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

W porównaniu z danymi z poprzednich lat, widać wyraźny postęp w ograniczaniu negatywnych zjawisk występujących na terenie Gminy. Widoczna jest tendencja spadkowa, która się od kilku lat utrzymuje. Oznaczać to może, że działania podejmowane przede wszystkim przez MOPS, jak również współpracujące z nim instytucje, w zakresie rozwiązywania problemów społecznych okazują się skuteczne i zmierzają w dobrym kierunku.

2.4.1. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe to ważny partner społeczny dla władz krajowych, jak również lokalnych, w realizacji zadań i celów polityki społecznej.

Organizacje trzeciego sektora to najczęściej oddolne inicjatywy, powoływane do życia spontanicznie, jako organizacje, których jednym z podstawowych zadań jest rozwiązywanie określonych problemów społecznych. Większość tego typu podmiotów funkcjonuje właśnie w obszarze pomocy społecznej.

Jednostki i instytucje publiczne powinny nawiązywać aktywną współpracę z partnerami społecznymi, a także brać czynny udział w ich rozwoju, za pośrednictwem określonych instrumentów finansowych w postaci grantów, dotacji.

Co więcej, współdziałanie to powinno opierać się na zasadzie pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i transparentności.

Zgodnie z wyżej zaprezentowaną zasadą pomocniczości, to przede wszystkim organizacje pozarządowe posiadają pierwszeństwo w organizowaniu przedsięwzięć pomocowych. Są swego rodzaju innowatorami, którzy wprowadzają alternatywne metody działania, wpływają znacząco na ożywienie życia społecznego. Głównie wynika to z faktu, że działają w mniej sformalizowany sposób, cechują się większą swobodą, a także wyższym stopniem niezależności, niż ma to miejsce w odniesieniu do organów władz samorządowych. Ponadto należy mieć na uwadze, że bardzo często organizacje społeczne działają znacznie sprawniej i efektywniej niż władze lokalne lub rządowe.

Najczęściej organizacje pozarządowe funkcjonują w następujących obszarach: problemy dzieci chorych i niepełnosprawnych, a także ich rodzin. Prowadzą ośrodki lecznicze i rehabilitacyjne, świadczą niezbędne usługi opiekuńcze i lecznicze, dostarczają leki i sprzęt medyczno-rehabilitacyjny, organizują wypoczynek dla dzieci i rodzin.

Na terenie Gminy funkcjonują 4 organizacje non-profit.

2.4.2. Organizacja służby zdrowia

Opieka zdrowotna w Gminie Zawidów spoczywa na lekarzach i pielęgniarkach, zatrudnionych w Przychodni Rejonowej, zlokalizowanej na terenie Gminy. Na terenie Gminy funkcjonuje również jedna apteka.

2.4.3 Oświata – usługi edukacyjne

Usługi edukacyjne w systemie oświaty, tzn. od placówek przedszkolnych do ponadpodstawowych, determinowane są liczbą urodzeń dzieci, którym należy zapewnić dostęp do różnych form wychowania i poziomów kształcenia. Obowiązek ten w obecnym stanie prawnym spoczywa na gminach i powiatach.

Stan placówek edukacyjnych został przedstawiony we wcześniejszej części opracowania. Zaprezentowano tam również realizowane przez te placówki działania, które mają pozytywny wpływ na jakość życia oraz łagodzą skutki zaistniałych problemów społecznych.

2.5. Wykaz instytucji współpracujących z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Zawidowie

Współpraca pomiędzy określonymi jednostkami i instytucjami w ramach prowadzonej polityki społecznej, sprawi, że realizowane zadania będą wykonywane sprawniej, szybciej oraz efektywniej. Dlatego też, tak istotne wydaje się być skorelowanie działań i wspólnych wysiłków, zmierzających do realizacji określonych działań polityki społecznej.

Zadania, leżące w systemie polityki społecznej, wykonywane są przez MOPS we współpracy z następującymi instytucjami i jednostkami:

- Przychodnią Zdrowia na terenie Gminy Zawidów
- Przedszkolem w Zawidowie
- ZS w Zawidowie

Pozostałe podmioty współpracujące z MOPS Zawidów w zakresie polityki społecznej Gminy:

- PUP Zgorzelec
- Posterunek Policji w Zawidowie
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu
- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w Warszawie
- Dolnośląski Urząd Wojewódzki we Wrocławiu
- Sąd Rejonowy w Zgorzelcu
- Prokuratura Rejonowa w Zgorzelcu
- MOPS Lubań
- MOPS Zgorzelec
- GOPS Zgorzelec
- ZK Zaręba
- KRUS Lubań
- ZUS Zgorzelec

2.6. Analiza SWOT

To jedno z najbardziej powszechnych i popularnych narzędzi analitycznych. Jego nazwa wywodzi się od pierwszych liter angielskich słów:

Strengths - Mocne (silne) strony

Weaknesses - Słabe strony

Opportunities - Szanse

Threats - Zagrożenia

Analiza SWOT, najczęściej wykorzystywana jest do oceny wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych.

Diagnoza i ocena szans oraz zagrożeń, wynikających z otoczenia oraz potencjału wewnętrznego, stanowi zbiór informacji, na podstawie których możliwe jest wytyczanie celów strategicznych.

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań.

Analizę SWOT przedstawia tabela 20.

Tab.20. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ profesjonalna i wykwalifikowana kadra ➤ odpowiednie zaplecze organizacyjne i kadrowe ➤ świadomość występujących problemów ➤ właściwe określanie priorytetów, kierunków i działań polityki społecznej w Gminie ➤ doświadczenie i wiedza władz lokalnych w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych ➤ świadomość potrzeby współpracy władz samorządowych i sektora NGO ➤ umożliwienie i wspieranie działania organizacji pozarządowych ➤ przygotowywanie i następnie realizacja programów oraz działań w zakresie polityki społecznej ➤ możliwość zlecenia określonych zadań w zakresie polityki społecznej sektorowi NGO ➤ sprawnie działająca praktyka partycypacji przedstawicieli różnego rodzaju organizacji i instytucji, w opracowywaniu gminnych programów rozwoju ➤ funkcjonująca infrastruktura społeczna, przejrzystość procedur finansowania, bądź wspierania podmiotów realizujących zadania z zakresu polityki społecznej ➤ dalszy rozwój form i narzędzi służących przeciwdziałaniu wyuczzonej bezradności ➤ szeroka oferta pomocy i wsparcia dla osób 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ niewystarczająca baza leczenia odwykowego ➤ brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy ➤ brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi ➤ limitowane środki finansowe na realizację działań w zakresie polityki społecznej ➤ dość wysokie i stale rosnące bezrobocie ➤ problem dziedziczenia bezrobocia ➤ brak wyrazistych liderów społecznych ➤ nie w pełni wykorzystane możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków pomocowych ➤ niski poziom wykształcenia mieszkańców ➤ coraz szybszy proces starzenia się społeczeństwa ➤ niewystarczająca liczba podmiotów zajmujących się osobami starszymi, długotrwale chorymi lub niepełnosprawnymi ➤ niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu wolnego osób starszych ➤ brak oferty usług wolontarystycznych skierowanych do osób starszych ➤ niższe niż średnia krajowa dochody mieszkańców, przedsiębiorstw i samorządów ➤ stosunkowo niewielkie dochody z pracy w rolnictwie ➤ brak w pełni zorganizowanego rynku zbytu na produkty rolne ➤ elementy prawne w systemie pomocy

<ul style="list-style-type: none"> ➤ dotkniętych problemem społecznym ➤ zapewniony dostęp do edukacji ➤ zapewniony dostęp do świadczeń pomocy społecznej i usług opiekuńczych na terenie Gminy ➤ rozwój przedsiębiorczości ➤ odpowiednie walory przyrodnicze i krajobrazowe, umożliwiające rozwój bazy turystycznej ➤ dysponowanie stałymi zasobami finansowymi, skierowanymi na działania profilaktyczne i rozwiązywanie problemów alkoholowych ➤ stała współpraca z policją, sądem, kuratorami ➤ pomoc finansowa, materialna i niematerialna udzielana przez wyspecjalizowane podmioty ➤ zapewniony dostęp do jednostek organizacyjnych pomocy dla osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ społecznej demotywuujące osoby do przezwycięzania trudnej sytuacji ➤ niewielki poziom wykorzystywania przez pracodawców elastycznych form zatrudnienia ➤ nie w pełni wystarczająca oferta zorganizowania czasu wolnego młodzieży ➤ niewielki odsetek zatrudnionych osób z niepełnosprawnościami ➤ infrastruktura niedostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych ➤ stosunkowo niskie lub nieaktualne kwalifikacje zawodowe ➤ osłabienie więzi społecznych ➤ bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów ➤ zbyt duża liczba zadań leżąca w gestii pracowników socjalnych ➤ brak placówki opiekuńczo-wychowawczej ➤ niewystarczająca liczba placówek resocjalizacyjnych, dla nieletnich, domów samotnych matek ➤ brak specjalistycznych analiz jakościowych w zakresie potrzeb dzieci i młodzieży ➤ osoby starsze nie mają możliwości kontynuacji aktywności zawodowej
--	---

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ postępujące ożywienie gospodarcze i wzrost liczby powstających miejsc pracy ➤ możliwość pozyskania środków z funduszy unijnych oraz innych środków zewnętrznych ➤ dalszy rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym ➤ tworzenie lokalnych porozumień w zakresie pomocy społecznej ➤ właściwe wykorzystanie walorów przyrodniczo- krajobrazowych dla rozwoju turystyki i agroturystyki ➤ przygotowywanie i późniejsze wdrażanie specjalnych programów pomocowych ➤ postępujący rozwój nowych koncepcji walki z problemami społecznymi ➤ otwarte granice i możliwość wyjazdu zarobkowego ➤ sprzyjające regulacje prawne biorące pod uwagę organizacje pozarządowe w zakresie realizacji działań pomocy społecznej ➤ wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa ➤ zwiększające się zapotrzebowanie na pracowników w wieku poprodukcyjnym ➤ wydłużenie wieku emerytalnego, a tym samym stopniowe poprawianie się sytuacji materialnej osób wchodzących w wiek emerytalny ➤ wzrost płacy minimalnej ➤ polityka państwa zmierzająca do zmniejszenia obciążeń podatkowych grup najuboższych ➤ wzmocnienie polityki prorodzinnej na 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ niewielki poziom uprzemysłowienia i postępujący brak podnoszenia efektywności sfery gospodarczej Gminy ➤ kierowanie coraz większej liczby zadań władzom samorządowym w nieproporcjonalnej wielkości, w stosunku do wysokości przekazywanych zasobów finansowych ➤ zwiększający się w najbliższych latach wzrost skali patologii i dysfunkcji ➤ dalsza bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów ➤ dość duża liczba konkurujących ze sobą problemów społecznych i niemożność przydzielenia odpowiednich środków finansowych ➤ nieskutecznie zwalczane bezrobocie ➤ postępujące w dalszym ciągu zmiany modelu życia- rozbijanie więzi rodzinnych i społecznych ➤ niemożność przewidzenia wielkości zasobów finansowych, przyznawanych z budżetu państwa na realizację działań z zakresu pomocy społecznej ➤ niesprzyjające tendencje w masowej kulturze, marginalizujące problemy ludzi niezaradnych, ubogich, starych, niepełnosprawnych, chorych ➤ nie w pełni szczelny system przydzielania pomocy finansowej (pobieranie zasiłku przy jednoczesnym czerpaniu dochodów z innych źródeł)

<ul style="list-style-type: none"> ➤ poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym ➤ polityka państwa umacniająca rolę władz lokalnych w działaniach na rzecz osób niepełnosprawnych ➤ obserwowana tendencja wśród pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych, wynikająca z chęci otrzymania ulg z tytułu zatrudnienia osoby niepełnosprawnej ➤ promowanie zatrudnienia kobiet i niepełnosprawnych ➤ krajowe programy profilaktyczne ➤ działania prewencyjne i socjalne pomocy społecznej ➤ rozwój świetlic środowiskowych ➤ dokładne zdiagnozowanie potrzeb osób starszych ➤ postęp medycyny wpływa na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ coraz silniej występujące migracje z Gminy zdolnej młodzieży ➤ zwiększająca się liczba postaw roszczeniowych wobec jednostek pomocowych Gminy ➤ niespójne, niejasne i często zmieniające się prawo ➤ niewielkie zainteresowanie osób z problemami społecznymi, szkoleniami w celu przekwalifikowania zawodowego ➤ niewydolność dotychczasowego systemu emerytalnego ➤ niewydolność systemu opieki zdrowotnej ➤ negatywne stereotypy dotyczące potrzeb i funkcjonowania osoby starszej w społeczeństwie ➤ dalsze osłabienie więzi rodzinnych poprzez lansowanie konsumpcyjnego stylu życia ➤ rozluźnienie więzi rodzinnych wynikające z wyjazdów o charakterze zarobkowym ➤ eurosieroctwo dzieci i młodzieży ➤ infrastruktura niedostosowana do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych ➤ zła sytuacja finansowa i społeczna osób starszych i niepełnosprawnych ➤ postępująca demoralizacja dzieci i młodzieży ➤ sprzedaż alkoholu nieletnim i nietrzeźwym ➤ istniejące stereotypy na temat picia alkoholu ➤ niewielki poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną ➤ nie w pełni wystarczająca opieka medyczna w placówkach oświatowych ➤ niski poziom kultury prawnej społeczeństwa ➤ istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia
---	---

III. CZĘŚĆ PROJEKCYJNA

3.1. Wizja Gminy Zawidów

Wizja Gminy to najważniejszy cel strategiczny, któremu podporządkowane zostały inne przedstawione w opracowaniu cele i kierunki działania, w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Aby zaprezentowana wizja mogła być zrealizowana, niezbędna jest właściwa realizacja określonych w niniejszym opracowaniu zadań i działań.

Optymalny wybór stosownych narzędzi służących realizacji polityki społecznej, musi być oparty o rzetelną analizę możliwości i zasobów Gminy, a także możliwie szerokie konsultacje społeczne.

Zawarta w niniejszej Strategii wizja Gminy to projektowany, pożądany stan docelowy. To sytuacja, do której powinny znacząco przyczynić się prowadzone działania instytucji i jednostek odpowiedzialnych za realizację polityki społecznej oraz władz samorządowych, jak również mieszkańców Gminy.

Najbardziej istotnym elementem pożądanego stanu stosunków społecznych na terenie Gminy jest prawidłowo i efektywnie funkcjonujący system pomocy społecznej, pozwalający osobom potrzebującym oraz ich rodzinom, na skorzystanie z profesjonalnej pomocy i tym samym przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych.

Efektom wprowadzanych zmian będzie znaczne zmniejszenie stopnia patologii trapiących członków lokalnej społeczności oraz upowszechnienie dostępu do świadczeń, z naciskiem na niefinansowe formy pomocy, które bezpośrednio prowadzić będą do wzrostu samodzielności i integracji ze społeczeństwem.

Wizję można traktować w kategoriach swego rodzaju motywatora, skłaniającego do działania na rzecz dobra wspólnego.

Zespół odpowiedzialny za przygotowanie przedmiotowego opracowania, w toku prac uznał, że wizja Gminy Zawidów w obszarze rozwiązywania problemów społecznych powinna brzmieć w następujący sposób:

Kompleksowe wsparcie społeczności Gminy Zawidów w rozwiązywaniu problemów społecznych, aktywizowanie osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją społeczną oraz zapewnienie wszystkim mieszkańcom pełnej partycypacji w życiu społecznym.

3.2. Przegląd celów strategicznych

W tej części przedmiotowego dokumentu zostaną przedstawione najważniejsze założenia polityki społecznej Gminy Zawidów na nadchodzące lata. Zostały one zaprezentowane w formie wizji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

Cel strategiczny I

REDUKCJA SKALI ZJAWISKA ZAGROŻEŃ PATOLOGIAMI SPOŁECZNYMI

Cel strategiczny II

ROZWÓJ ZINTEGROWANEGO SYSTEMU WSPARCIA RODZIN ZAGROŻONYCH MARGINALIZACJĄ I WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Cel strategiczny III

AKTYWIZACJA I INTEGRACJA GRUP ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM I MARGINALIZACJĄ

Cel strategiczny IV

PARTNERSTWO NA RZECZ AKTYWNEJ INTEGRACJI ŚRODOWISKA LOKALNEGO

3.3. Uzasadnienie wyboru celów strategicznych

CEL STRATEGICZNY I- REDUKCJA SKALI ZJAWISKA ZAGROŻEŃ PATOLOGIAMI SPOŁECZNYMI

To jeden z bardziej istotnych celów, które winny być zrealizowane w ramach niniejszego opracowania.

Problem patologii społecznych jest jednym z bardziej akcentowanych w niemalże każdym społeczeństwie i państwie. Także w Polsce problem występowania, a także dalszego rozwoju tego negatywnego zjawiska, jest coraz bardziej dostrzegalny. Jego przyczyny leżą głównie w zmianach, które zaszły w Polsce po roku 1989. Transformacja systemowa paradoksalnie stała się katalizatorem wielu zjawisk o charakterze pejoratywnym.

Szybko postępujący wzrost poziomu bezrobocia, ubożenie społeczeństwa oraz zachodzące zmiany kulturowe, stały się w krótkim czasie przyczyną upadku systemu wartości, moralności i zakwestionowania obowiązujących dotąd i szeroko przyjętych norm społecznych. W dalszej konsekwencji doprowadziło to do stopniowego, ale coraz szybciej postępującego zaniku więzi

społecznych, zmianie uległa również dotychczasowa struktura rodziny. Pojawiły się różnego rodzaju uzależnienia, wśród których prym wiodły alkohol oraz narkotyki.

Należy mieć na uwadze, iż patologie społeczne należą do jednego z najtrudniejszych do wyeliminowania i rozwiązania problemów społecznych.

Głównym zadaniem przedstawionego powyżej celu strategicznego jest rozwiązanie występujących na terenie Gminy Zawidów patologii w postaci: przemocy w rodzinie, przestępczości, alkoholizmu, etc.

CEL STRATEGICZNY II- ROZWÓJ ZINTEGROWANEGO SYSTEMU WSPARCIA RODZIN ZAGROŻONYCH MARGINALIZACJĄ I WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Rodzina jest podstawową komórką życia społecznego i jednocześnie naturalnym środowiskiem rozwoju oraz dobra każdego z jej członków, w tym przede wszystkim dzieci. Zaprezentowany cel strategiczny bezpośrednio wynika z najważniejszej zasady polityki społecznej państwa polskiego, którą jest szczególna ochrona i pomoc rodzinom.

Należy podkreślić, że sytuacja materialna, bytowa, społeczna dużej większości polskich rodzin, w tym również rodzin zamieszkujących Gminę Zawidów, jest dalece niezadawalająca. W związku z tym, niezwykle ważną rolę w zwalczaniu zjawiska marginalizacji oraz wykluczenia społecznego pełnią władze samorządowe.

Stąd też wynika bezpośrednia potrzeba, a zarazem konieczność stworzenia spójnego systemu działań wspomagających funkcjonowanie rodzin, a szczególnie rodzin zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

CEL STRATEGICZNY III- AKTYWIZACJA I INTEGRACJA GRUP ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Stosunkowo niekorzystna sytuacja osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, a także ograniczona oferta związana z kulturą, rekreacją i sportem, skłoniła zespół opracowujący niniejszy dokument, do zaliczenia przywoływanych problemów do rangi problemów strategicznych.

Bardzo ważne jest stworzenie na terenie Gminy warunków i możliwości rozwoju wszystkim członkom społeczności lokalnej, tak aby możliwe było zrównanie szans osób zamieszkałych w Gminie, z szansami osób żyjących w większych ośrodkach miejskich.

CEL STRATEGICZNY IV- PARTNERSTWO NA RZECZ AKTYWNEJ INTEGRACJI ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Charakterystyczne jest, że Gmina Zawidów dysponuje odpowiednio wykwalifikowaną kadrą, a także zasobami organizacyjnymi, związanymi z polityką społeczną. Jednakże należy pamiętać, że na terenie Zawidowa widoczny jest brak wyraźnych liderów społecznych, a także nikłe zaangażowanie rodzin w rozwiązanie własnych problemów. W związku z tym, tak istotne wydaje się być stworzenie fundamentów oraz włączenie w realizację niniejszej Strategii możliwie jak najszerszych grup społecznych i zasobów Gminy.

3.4. Cele operacyjne i kierunki działania

Cel strategiczny I

REDUKCJA SKALI ZJAWISKA ZAGROŻEŃ PATOLOGIAMI SPOŁECZNYMI

Termin realizacji:	2014-2020
Podmioty odpowiedzialne za realizację:	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Podmioty zaangażowane w realizację:	<ul style="list-style-type: none"> • Policja • Szkoła • Organizacje pozarządowe • Wolontariusze

Cele operacyjne

1. Wsparcie osób z problemem alkoholowym

Lp.	Kierunki działania	Termin realizacji
1.	Rozbudowa systemu pracy socjalnej, poprzez realizację wspólnych projektów i porozumień pomiędzy określonymi instytucjami i jednostkami, na rzecz zwalczania problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu.	2014-2020
2.	Opracowanie i ulepszanie form pracy z osobami uzależnionymi, w celu mobilizacji ich do podjęcia leczenia odwykowego.	2014-2020
3.	Tworzenie warunków sprzyjających zmianie zachowań i postaw mieszkańców wobec uzależnień.	2014-2020

2. Przeciwdziałanie narkomanii

Lp.	Kierunki działania	Termin realizacji
1.	Opracowywanie i implementowanie szkolnych programów	2014-2020

	profilaktycznych, służących zmianie postaw i zachowań dzieci i młodzieży wobec środków odurzających.	
2.	Promocja zdrowego trybu życia.	2014-2020
3.	Przeciwdziałanie dystrybucji narkotyków.	2014-2020
4.	Tworzenie warunków do zmiany zachowań i postaw mieszkańców wobec uzależnień.	2014-2020

3. Przeciwdziałanie przestępczości

Lp.	Kierunki działania	Termin realizacji
1.	Przeprowadzenie badań mających na celu określenie stopnia bezpieczeństwa mieszkańców Gminy.	2014
2.	Tworzenie warunków do powstawania grup wsparcia sąsiedzkiego.	2014-2020
4.	Opracowanie programu profilaktycznego, mającego na celu zwalczanie wszelkich patologii.	2014-2020

4. Rozwój Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Lp.	Kierunki działania	Termin realizacji
1.	Zwiększenie zatrudnienia stosownie do potrzeb, gwarantujące efektywność podejmowanych działań.	2014-2020
2.	Zapewnienie pracownikom cyklicznych szkoleń z zakresu nowoczesnych technik walki z patologiami społecznymi.	2014-2020

Cel strategiczny II

ROZWÓJ ZINTEGROWANEGO SYSTEMU WSPARCIA RODZIN ZAGROŻONYCH MARGINALIZACJĄ I WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Termin realizacji: 2014-2020		
Podmioty odpowiedzialne za realizację:	za	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Podmioty zaangażowane w realizację:	w	<ul style="list-style-type: none"> • Przychodnia zdrowia • Organizacje pozarządowe • Wolontariusze

Cele operacyjne

1. System wsparcia osób niepełnosprawnych oraz ich najbliższego otoczenia

Lp.	Kierunki działania	Termin realizacji
1.	Rozpowszechnienie informacji o uprawnieniach, prawach, możliwościach oraz formach pomocy skierowanych do osób niepełnosprawnych.	2014-2020
2.	Cykliczne przygotowywanie i animowanie spotkań o charakterze	2014-2020

	informacyjno-edukacyjnym dla rodzin i najbliższego otoczenia osób niepełnosprawnych.	
3.	Pomoc w znalezieniu zatrudnienia i przekwalifikowanie bezrobotnych osób niepełnosprawnych, zgodnie z zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy.	2014-2020
4.	Niwelowanie barier architektonicznych na terenie Gminy.	2014-2020
5.	Organizacja warsztatów terapii zajęciowej.	2014-2020
6.	Stworzenie oferty wsparcia materialnego i niematerialnego rodzin z osobami niepełnosprawnymi.	2014-2020
7.	Zorganizowanie szerokiej pomocy terapeutycznej i psychologicznej.	2014-2020
8.	Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do opieki medycznej, zabiegów rehabilitacyjnych, poprzez informowanie o świadczeniodawcach, udzielanych zabiegach i warunkach korzystania z nich.	2014-2020

2. Opracowanie systemu umożliwiającego osobom starszym, a także ich rodzinom na skorzystanie z usług opiekuńczych oraz określonych form wsparcia

Lp.	Kierunki działania	Termin realizacji
1.	Stworzenie warunków oraz opracowanie programów i projektów współpracy poszczególnych instytucji, organizacji, Kościoła oraz osób prywatnych, w zakresie pomocy osobom starszym i ich rodzinom.	2014-2020
2.	Szersze umożliwienie dostępu osobom starszym do usług rehabilitacyjnych w miejscu ich zamieszkania.	2014-2020
3.	Pozyskiwanie alternatywnych źródeł finansowania świadczeń.	2014-2020

3. Opracowanie oferty wsparcia dla osób uzależnionych, ofiar przemocy i ich rodzin

Lp.	Kierunki działania	Termin realizacji
1.	Zbadanie i określenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy.	2014-2020
2.	Cykliczne prowadzenie akcji informacyjnych, których celem jest zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej różnych rodzajów przemocy.	2014-2020
3.	Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, poprzez zaspokojenie jej podstawowych potrzeb (udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej, świadczenia rodzinne, świadczenie pracy socjalnej).	2014-2020
4.	Realizacja procedury szybkiej interwencji kryzysowej w sytuacji zaistnienia aktu przemocy w rodzinie.	2014-2020
5.	Udzielenie schronienia ofiarom przemocy w celu odizolowania ich od sprawcy przemocy.	2014-2020
6.	Kierowanie sprawców przemocy do programów korekcyjno-edukacyjnych.	2014-2020
7.	Rozbudowa systemu poradnictwa specjalistycznego dla osób z tzw. grup ryzyka.	2014-2020

8.	Opracowywanie i wdrażanie szkolnych programów profilaktycznych w celu zniwelowania zjawiska przemocy.	2014-2020
9.	Opracowanie i przygotowanie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci, wyrównywanie szans za pośrednictwem zajęć wyrównawczych, finansowanie kolonii dzieciom z rodzin zagrożonych problemem alkoholowym i przemocą.	2014-2020
10.	Upowszechnianie informacji na temat zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy.	2014-2020
11.	Opracowanie oferty wsparcia i działań sprzyjających rozwijaniu społecznej świadomości w zakresie problemu przemocy, narkomanii, alkoholizmu, itp. patologii społecznych.	2014-2020

4. Kompleksowy system wsparcia i pomocy dziecku

Lp.	Kierunki działania	Termin realizacji
1.	Diagnozowanie sytuacji dziecka i rodziny na terenie Gminy.	2014-2020
2.	Współpraca ze szkołami w zakresie badania i przeciwdziałania występującym zagrożeniom wychowawczym.	2014-2020
3.	Przygotowywanie i wdrażanie szkolnych programów profilaktycznych.	2014-2020
4.	Organizowanie systemu pomocy psychologicznej dla rodzin i dzieci, w celu odbudowy więzi wewnątrzrodzinnych.	2014-2020
5.	Opracowanie programów mających na celu przywrócenie rodzinom naturalnych funkcji wychowawczych, społecznych i ekonomicznych.	2014-2020
6.	Upowszechnianie akcji społecznych mających na celu zniwelowanie niedożywienia dzieci i młodzieży w rodzinach ubogich.	2014-2020
7.	Animowanie powstawania świetlic szkolnych i środowiskowych, w celu organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży.	2014-2020

5. Opracowanie systemu wsparcia rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Lp.	Kierunki działania	Termin realizacji
1.	Inicjowanie akcji informacyjnych związanych z rolą rodziców w wychowaniu dziecka.	2014-2020
2.	Opracowanie programów działań na rzecz rodzin wymagających wsparcia w pełnieniu funkcji wychowawczej.	2014-2020
3.	Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez zajęcia wyrównawcze, pozalekcyjne.	2014-2020
4.	Zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do edukacji informatycznej i zasobów Internetu.	2014-2020
5.	Zapewnienie bezpłatnego uczestnictwa w koloniach i półkoloniach dzieciom z rodzin najuboższych.	2014-2020
6.	Przygotowywanie i przeprowadzanie warsztatów w zakresie kształtowania umiejętności społecznych dzieci i młodzieży.	2014-2020
7.	Systematyczne prowadzenie poradnictwa dla rodziców	2014-2020

potrzebujących pomocy w zakresie wypełniania funkcji wychowawczej, w tym rodziców dzieci niepełnosprawnych.	
---	--

Cel strategiczny III

AKTYWIZACJA I INTEGRACJA GRUP ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM I MARGINALIZACJĄ

Termin realizacji:	2014-2020
Podmioty odpowiedzialne za realizację:	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Podmioty zaangażowane w realizację:	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowy Urząd Pracy w Zgorzelcu • Organizacje pozarządowe • Wolontariusze

Cele operacyjne

1. Aktywizacja osób bezrobotnych i bezdomnych, przeciwdziałanie postępującej pauperyzacji

Lp.	Kierunki działania	Termin realizacji
1.	Sporządzenie kompleksowego programu aktywizacji osób bezrobotnych i bezdomnych.	2014-2020
2.	Przygotowanie i realizacja projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.	2014-2020
3.	Wdrażanie Programów Aktywności Lokalnej, których wynikiem ma być szeroko pojęta integracja społeczności lokalnej.	2014-2020
4.	Przygotowanie bazy danych oraz informowanie o realizowanych projektach współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.	2014-2020
5.	Stworzenie systemu umożliwiającego właściwy przepływ informacji pomiędzy instytucjami samorządowymi oraz informowanie osób bezrobotnych o możliwościach wsparcia.	2014-2020
6.	Organizowanie treningów umiejętności społecznych i zawodowych oraz treningów motywacji dla osób bezrobotnych.	2014-2020
7.	Przygotowywanie i przeprowadzanie szkoleń i warsztatów przedsiębiorczości dla osób zainteresowanych prowadzeniem własnej działalności gospodarczej.	2014-2020
8.	Wspieranie osób bezrobotnych w nabywaniu kwalifikacji i kompetencji zawodowych.	2014-2020
9.	Wspieranie bezrobotnych kobiet w nabywaniu kwalifikacji i kompetencji zawodowych zgodnie z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn.	2014-2020
10.	Stworzenie systemu wsparcia inwestorów i pracodawców w tworzeniu nowych miejsc pracy.	2014-2020
11.	Ścisła współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy.	2014-2020
12.	Cykliczne badanie zjawiska bezdomności.	2014-2020

13.	Udzielanie wsparcia finansowego bezdomnym z terenu Gminy.	2014-2020
14.	Tworzenie i rozwój indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.	2014-2020
15.	Udzielanie wsparcia materialnego ubogim.	2014-2020
16.	Badanie i określanie potrzeb oraz możliwości wsparcia grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.	2014-2020
17.	Organizowanie warsztatów w zakresie umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	2014-2020
18.	Animowanie zbiorok odzieży i żywności dla osób ubogich.	2014-2020
19.	Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia osób najbiedniejszych.	2014-2020

2. Aktywizacja osób w podeszłym wieku

Lp.	Kierunki działania	Termin realizacji
1.	Przygotowanie i opracowanie całościowych programów i projektów związanych z udziałem osób starszych w życiu społecznym.	2014-2020
2.	Tworzenie warunków do powstania i funkcjonowania Klubów Seniora.	2014-2020
3.	Umocnienie pozycji osób starszych, poprzez promocję aktywnego starzenia się, ze szczególnym uwzględnieniem wolontariatu świadczonego przez seniorów na rzecz innych grup społecznych.	2014-2020
4.	Niwelowanie potencjalnych przyczyn marginalizacji osób starszych, poprzez zaspokojenie ich podstawowych potrzeb (udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej, świadczenia pielęgnacyjne, świadczenie pracy socjalnej).	2014-2020
5.	Wspieranie wydłużenia aktywności zawodowej osób w wieku poprodukcyjnym, poprzez zwiększenie ich szans na rynku pracy.	2014-2020
6.	Budowanie warunków sprzyjających współpracy poszczególnych instytucji, organizacji i Kościoła w zakresie pomocy osobom starszym.	2014-2020
7.	Zwiększenie liczby bezpłatnych imprez okolicznościowych i świątecznych z udziałem osób starszych.	2014-2020

3. Opracowanie oferty ośrodków kultury, klubów sportowych, a także innych organizacji pozarządowych dostosowanych do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją społeczną

Lp.	Kierunki działania	Termin realizacji
1.	Zdiagnozowanie zainteresowań i potrzeb, zgłaszanych przez osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.	2014-2020
2.	Rozbudowanie oferty sektora organizacji pozarządowych, klubów sportowych, bibliotek oraz ośrodków kultury, dostosowanej do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	2014-2020
3.	Pozyskiwanie środków finansowych na animowanie inicjatyw związanych z potrzebami osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	2014-2020

Cel strategiczny IV

PARTNERSTWO NA RZECZ AKTYWNEJ INTEGRACJI ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Termin realizacji:	2014-2020
Podmioty odpowiedzialne za realizację:	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Podmioty zaangażowane w realizację:	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacje pozarządowe

Cele operacyjne

1. Przeprowadzenie analizy potrzeb mieszkańców Gminy zagrożonych i marginalizacją i wykluczeniem społecznym

Lp.	Kierunki działania	Termin realizacji
1.	Opracowanie całościowego systemu informacyjnego o potrzebach i zgłaszanych problemach dotyczących mieszkańców Gminy.	2014
2.	Opracowanie spójnego systemu pozyskiwania informacji dotyczących potrzeb i problemów mieszkańców.	2014-2020
3.	Przewidywanie i analizowanie kierunków zmian określonych problemów społecznych.	2014-2020
4.	Przygotowywanie raportów z prowadzonych analiz, a także och dalsze upowszechnianie w formie m.in. sprawozdania na sesji Rady Miasta. Wnioski płynące bezpośrednio z raportów, winny być uwzględniane przez Zespół wdrażający Strategię w Gminie.	2014-2020

2. Spotęgowanie stopnia efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy

Lp.	Kierunki działania	Termin realizacji
1.	Powołanie do życia przez władze lokalne Gminy Zespołu wdrażającego Strategię. W skład Zespołu powinni wejść przedstawiciele wielu jednostek i podmiotów: Urzędu Miasta, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, organizacji pozarządowych, działaczy społecznych.	2014
2.	Przygotowanie zasad działania Zespołu wdrażającego Strategię.	2014
3.	Stała aktualizacja zapisów Strategii. Fundamentem do ich wprowadzenia miałyby być zdiagnozowane zmiany zachodzące w występujących na terenie Gminy problemach. Tego rodzaju aktualizacje mogłyby być wprowadzane na podstawie: corocznych raportów zespołu badawczego oceniającego skutki wdrażania Strategii.	2014-2020
4.	Przygotowywanie i upowszechnianie raportów z realizacji	2014-2020

	przedmiotowego opracowania.
--	-----------------------------

3. Aktywne poszukiwanie źródeł finansowania Strategii

Lp.	Kierunki działania	Termin realizacji
1.	Upowszechnienie najbardziej aktualnych informacji o możliwych źródłach finansowania działań w ramach Strategii.	2014-2020
3.	Zagwarantowanie w budżecie Gminy koniecznych środków finansowych na realizację zadań zdefiniowanych w niniejszym opracowaniu.	2014-2020
4.	Upowszechnienie zapisów dokumentu, sposobów jego wdrażania, a także zasad i źródeł finansowania poszczególnych działań.	2014

4. Stworzenie całościowego systemu współpracy pomiędzy jednostkami realizującymi Strategię

Lp.	Kierunki działania	Termin realizacji
1.	Powołanie do życia interdyscyplinarnych zespołów, których zadaniem będzie realizacja zapisów przedmiotowego opracowania. W skład zespołów winny wejść instytucje oraz podmioty publiczne, pozarządowe, a także inne zainteresowane osoby.	2014
2.	Jasne zdefiniowanie zakresu kompetencji, zadań, a także odpowiedzialności każdego z podmiotów, biorących aktywny udział w realizacji zadań określonych w niniejszym dokumencie.	2014
3.	Określenie harmonogramu prac, a także podejmowanych działań oraz określenie źródeł ich finansowania.	2014
4.	Przygotowanie kompleksowej informacji dotyczącej podejmowanych programów, działań, inicjatyw, w ramach przedmiotowej Strategii, w oparciu o możliwie jak najbardziej szeroki wachlarz dostępnych danych statystycznych.	2014-2020

3.5. Wdrażanie i monitorowanie Strategii

Przedmiotowe opracowanie ma charakter ponadkadencyjny. Zawarte cele, zadania oraz działania zostały określone w perspektywie kilkuletniej. W związku z tym, realizacja zapisów Strategii wymaga permanentnej pracy i wysiłku.

Wdrożenie oraz koordynacja działań wymaga również pewnej elastyczności, współpracy odpowiednich instytucji oraz właściwego przepływu informacji, a także komunikacji ze społecznością lokalną.

Poddane analizie w Strategii problemy społeczne są niezwykle podatne na czynniki zewnętrzne, które w istotny sposób mogą zmienić ich kształt. Mowa tu między innymi o takich zmiennych jak na przykład sytuacja gospodarcza kraju, stan prawny.

Dokonując aktualizacji zapisów niniejszej Strategii należy mieć na uwadze doświadczenia z poprzednich okresów realizacji opracowania, przede wszystkim w odniesieniu do

stosowanych instrumentów i podejmowanych działań, służących rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie Gminy Zawidów. Podmioty i instytucje odpowiedzialne za wdrażanie i późniejsze monitorowanie niniejszej Strategii, powinny zostać zobowiązane do podejmowania nowych, wynikających z aktualnych potrzeb, przedsięwzięć i projektów usprawniających realizację powierzonych zadań.

Cele strategiczne zawarte w przedmiotowym opracowaniu dotyczą najbardziej powszechnych i dotkliwych problemów społecznych, które zdiagnozowano na terenie Gminy Zawidów. Realizacja działań, których efektem ma być złagodzenie lub rozwiązanie występujących problemów społecznych, wymaga zaangażowania możliwie jak najszerszych grup, organizacji, jednostek i instytucji. Proponuje się, aby w procesie realizacji niniejszej Strategii brali udział wolontariusze, rodziny, grupy sąsiedzkie oraz organizacje pozarządowe. Osiągnięcie zakładanych efektów będzie w znacznym stopniu uzależnione od ogólnej akceptacji zapisów niniejszego opracowania przez wszystkich zwolenników podejmowanych działań o charakterze pomocowym. Dlatego tak ważne w procesie sporządzania przedmiotowego dokumentu są konsultacje społeczne.

Skuteczną realizację postawionych zadań, umożliwią szczegółowe programy i projekty, stworzone w na bazie niniejszego dokumentu.

Proponuje się, aby opracowania projektów były przygotowane przez właściwe organizacje i jednostki, odpowiedzialne za wdrażanie przedmiotowego opracowania. Co więcej, projekty te powinny być opisane jak najbardziej szczegółowo, z wyraźnym zaznaczeniem podejmowanych działań i zadań, horyzontem czasowym, wskaźnikami do osiągnięcia i sposobem ich monitorowania. Należy mieć na uwadze, że określone wskaźniki zdecydowanie winny być wyposażone w następujące elementy: wartość początkowa, wartość końcowa, częstotliwość pomiaru.

3.5.1. Struktura zarządzania Strategia

Kluczowymi instytucjami odpowiedzialnymi za wdrożenie niniejszej Strategii są Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawidowie oraz Urząd Miasta.

Wskazane instytucje posiadają odpowiedni potencjał, doświadczenie, zasoby oraz zaplecze, umożliwiające właściwą realizację przyjętych działań, wskazanych w przedmiotowym dokumencie.

Pozostałe podmioty zaangażowane w realizację przedstawionych w Strategii zadań, zobligowane zostaną do przedkładania niezbędnych informacji i raportów z ich realizacji jednostkom koordynującym.

Istotne jest, aby w realizację przedmiotowego opracowania włączyły się następujące jednostki i instytucje:

- Powiatowy Urząd Pracy w Zgorzelcu
- Policja
- Organizacje pozarządowe
- Wolontariusze
- Zespoły eksperckie, w tym środowiska naukowe, akademickie

Aby można było mówić o właściwej realizacji założonych celów, konieczne jest prowadzenie procesu monitorowania wdrażania Strategii.

Jego zaniechanie może doprowadzić do małej efektywności lub jej całkowitego braku w realizacji postawionych zadań.

W przypadku ujawnienia nieprawidłowości związanych z procesem wdrażania zapisów niniejszego opracowania, powinno się podjąć stosowne działania mające na celu wyeliminowanie pojawiających się problemów. Wszelkiego rodzaju rozbieżności pomiędzy zapisami zawartymi w opracowanym dokumencie, a jego rzeczywistym wykonaniem, powinny być szczegółowo wyjaśnione w przedstawianych raportach i sprawozdaniach.

Niniejsze opracowanie powinno stać się podstawowym instrumentem służącym pozyskiwaniu środków finansowych na realizację działań związanych z przeciwdziałaniem pojawiającym się problemom społecznym.

Wszystkie instytucje aktywnie uczestniczące w procesie wdrożenia Strategii, powinny mieć na uwadze aktualną sytuację społeczną Gminy, przepisy prawne, zasoby kadrowe, techniczne, a także możliwość finansowania poszczególnych działań w ramach zewnętrznych środków finansowych.

Realizacja przedmiotowego dokumentu powinna w istotny sposób przyczynić się do poprawy jakości życia społeczności lokalnej oraz stworzenia warunków do zaspokajania potrzeb i realizacji własnych dążeń, ze szczególnym uwzględnieniem środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

3.5.2. Finansowanie Strategii

Najważniejszym warunkiem realizacji zadań i działań opisanych w przedmiotowym opracowaniu, jest zapewnienie wystarczających środków finansowych.

Podstawowym źródłem finansowania działań i zadań opisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 – 2020 jest budżet samorządu lokalnego, a także środki

pochodzące z funduszy zewnętrznych: rządowych, unijnych, pozarządowych lub programów celowych.

Wielkość, a przede wszystkim możliwość pozyskania środków zewnętrznych zależne będzie od takich zmiennych jak:

- wielkość zasobów finansowych skierowanych na wsparcie kapitału społecznego przez Unię Europejską
- regulacje dotyczące podziału środków unijnych pomiędzy poszczególne województwa
- potencjał poszczególnych organizacji pozarządowych do absorpcji środków zewnętrznych, w tym środków unijnych
- zdolność przygotowania i realizacji konkretnych projektów i programów

Zakładane w przedmiotowym opracowaniu rezultaty, mogą być osiągnięte przy odpowiednim wsparciu finansowym. Dlatego też z całą odpowiedzialnością należy podkreślić, że szansą jest możliwość pozyskiwania środków pozabudżetowych, w tym z Unii Europejskiej.

3.5.3. Ewaluacja Strategii

Z procedurą wdrażania i zarządzania Strategią nierozdzielnie wiąże się proces jej ewaluacji. Aby ewaluacja była przeprowadzona prawidłowo, była skuteczna, a przede wszystkim wiarygodna, musi być procesem prowadzonym w pełni niezależnie.

Działania ewaluacyjne noszą znamiona działań normatywnych. Wynika to głównie z faktu, że ewaluacja obliguje do wykorzystania funkcjonujących norm. Z drugiej strony, wynikiem realizacji działań ewaluacyjnych mogą być nowe procedury i normy.

Ewaluacja to również działalność instrumentalna, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie instytucjom realizującym działania z zakresu polityki społecznej, praktycznej wiedzy potrzebnej do podejmowania decyzji.

Postuluje się, aby Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 – 2020 podlegała corocznej ewaluacji. Sporządzane raporty i sprawozdania dotyczące stopnia realizacji poszczególnych projektów, służyć będą ewaluacji przedmiotowego dokumentu, ewentualnej aktualizacji zawartych w opracowaniu celów, a także wskazanych kierunków działań. Prowadzenie działań ewaluacyjnych umożliwi dokonanie prawidłowej oceny skuteczności niniejszego opracowania w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur, a także ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym również finansowych.

Spis tabel

Tab.1. Ludność Gminy Zawidów w 2012 roku w tys. osób.....	24
Tab.2. Powierzchnia Gminy, liczba mieszkańców, gęstość zaludnienia oraz liczba kobiet na 100 mężczyzn w 2012 roku.....	24
Tab.3. Powody przyznawania pomocy przez MOPS w 2013 roku.....	33
Tab.4. Powody przyznawania pomocy przez MOPS w roku 2005 i 2013.....	33
Tab.5. Liczba bezrobotnych w podziale na Gminę, powiat i województwo w 2013 roku.....	36
Tab.6. Liczba bezrobotnych w gminach powiatu zgorzeleckiego w latach 2012-2013.....	37
Tab.7. Bezrobotni według wieku w 2013 roku.....	38
Tab.8. Bezrobotni według wykształcenia w 2013 roku.....	39
Tab.9. Bezrobotni według stażu pracy w 2013 roku.....	40
Tab.10. Liczba popełnionych przestępstw w 2013 roku.....	56
Tab.11. Kategorie najczęściej popełnianych przestępstw w Gminie Zawidów w latach 2011-2013.....	56
Tab.12. Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną na terenie Gminy w latach 2011-2013.....	60
Tab.13. Przemoc w rodzinie w latach 2011-2013 (liczba interwencji).....	60
Tab.14. Liczba przypadków udzielenia pomocy przez MOPS z powodu bezradności.....	62
Tab. 15. Liczba przypadków udzielenia pomocy przez MOPS z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa.....	63
Tab. 16. Liczba rodzin korzystająca z pomocy MOPS z powodu klęski żywiołowej.....	65
Tab. 17. Liczba przypadków udzielenia pomocy MOPS w latach 2012-2013.....	77
Tab.18. Liczba przyznanych świadczeń przez MOPS na przestrzeni lat 2011-2013.....	78
Tab.19. Powody przyznawania pomocy przez MOPS w roku 2005 i 2013.....	78
Tab.20. Analiza SWOT.....	82

Spis rysunków

Rys.1. Gmina Zawidów.....	20
Rys.2. Struktura demograficzna Gminy Zawidów.....	25
Rys. 3. Liczba bezrobotnych na terenie Zawidowa.....	37
Rys.4. Liczba bezrobotnych na terenie Zawidowa wg wieku.....	38
Rys.5. Liczba bezrobotnych na terenie Zawidowa wg wykształcenia.....	39
Rys.6. Liczba bezrobotnych na terenie Zawidowa wg stażu pracy.....	40
Rys.7. Wskazane przez mieszkańców problemy.....	68
Rys.8. Instytucje, do których mieszkańcy mogą zgłaszać się ze swoimi problemami.....	69
Rys.9. Wskazane problemy w obszarze służby zdrowia.....	69

Rys.10. Problemy osób starszych.....	70
Rys.11. Opieka nad osobami starszymi.....	70
Rys.12. Oferta Gminy dla osób niepełnosprawnych.....	71
Rys.13. Problemy w obszarze edukacji.....	72
Rys.14. Problemy w obszarze kultury i sportu.....	72
Rys.15. Poczucie bezpieczeństwa w Gminie.....	73
Rys.16. Instytucje wspierające rozwiązywanie problemów społecznych.....	73
Rys.17. Problemy wśród młodzieży.....	74